

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

I. AANBEVELINGEN VAN HET PLATFORM
«KINDEREN OP DE VLUCHT»

II. VERSLAG VAN DE STUDIEDAG VAN
16 NOVEMBER 2004 :
DE STAND VAN ZAKEN
NA ZES MAANDEN WERKING

Éditions Jeunesse et droit

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

I. AANBEVELINGEN VAN HET PLATFORM
«KINDEREN OP DE VLUCHT»

II. VERSLAG VAN DE STUDIEDAG VAN 16
NOVEMBER 2004:
DE STAND VAN ZAKEN
NA ZES MAANDEN WERKING

Éditions Jeunesse et droit

ISBN 2-930176-54-7
2006, Éditions Jeunesse et droit
12, rue Charles Steenebruggen
B-4020 Liège

Publicatie verwezenlijkt door het
«*Paltform kinderen op de vlucht*»
onder de coordinatie van
Charlotte Van der Haert

Vertalingen
Dirk Vleugels

Herlezing
Charlotte Van Zeebroeck

De Studiedag van 16 november 2004 werd verwezenlijkt dankzij de steun van de Koning Boudewijn Stichting (<http://www.kbs-frb.be/>), van het "Separated Children in Europe" programma (<http://www.separated-children-europe-programme.org/>) en van het Federaal Impulsfonds voor het Migrantenbeleid

Inhoudstafel

— EERSTE DEEL

Aanbevelingen van het platform «*Kinderen op de vlucht*» betreffende de voogdij over niet-begeleide minderjarigen

I. Context

II. Aanbevelingen voor een structurele verbetering van de voogdij

III. Aanbevelingen voor een operationele verbetering

— TWEEDE DEEL

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen:

De stand van zaken na zes maanden werking

Verslag van de studiedag van 16 november 2004

1. Programma van de studiedag

2. Inleiding

3. Verslag

4. Conclusies en aanbevelingen van het Platform

EERSTE DEEL

Aanbevelingen van het platform *«Kinderen op de vlucht»* betreffende de voogdij over niet-begeleide minderjarigen

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

Het feit dat niet-begeleide minderjarigen in België of in Europa aankomen is tegelijk een verontrustend en een bijzonder positief fenomeen.

Verontrustend omdat dit betekent dat de levensomstandigheden van een belangrijk aantal kinderen (en trouwens ook volwassenen) zodanig precair zijn dat zij risico's willen nemen, soms ondoordachte risico's, om hun land te ontvluchten.

Bijzonder positief omdat ondanks het groeiend aantal barrières die opgeworpen worden voor elke vorm van immigratie, er nog mensen zijn die tot in Europa geraken om daar asiel aan te vragen en/of betere levensomstandigheden te zoeken. Men weet ook dat het aantal jongeren die er in slagen om de grenzen te overschrijden extreem laag is in vergelijking met het totale aantal die zouden moeten toegang hebben tot een fatsoenlijk onthaal.

Het is heel evident dat er naast het in België gerealiseerd werk met het oog op de verbetering van het onthaal, de tenlasteneming en de rechten van deze jongeren, ook even belangrijk werk dient te worden verricht op het gebied van de ontwikkeling, de handhaving van de vrede, de voorkoming van conflicten en andere vormen van ernstige schendingen van de fundamentele rechten van personen om te vermijden dat deze hun land moeten ontvluchten.

Nochtans beperkt de opdracht van het Platform zich tot de situatie in België (anderen houden zich bezig met de verschillende hierboven onderlijnde aspecten).

Er dient uiteraard aan herinnerd te worden dat er de laatste jaren een merkelijke vooruitgang is gemaakt op het gebied van de opvang, de voogdij, de verdediging in rechte, het schoolbezoek, ... Vele mensen hebben zich ingezet op deze gebieden en op politiek niveau hebben wij een sensibilisering kunnen vaststellen van vele

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

verantwoordelijken die werkelijk vooruitgang wensen in deze zaken.

Nochtans mag men zich niet tevreden stellen met het feit dat de helft van de weg is afgelegd en dient men de ambitie te hebben om het nog veel beter te doen, vooral op de gebieden waar de situatie van de NBBM (Niet Begeleide Buitenlandse Minderjarigen) belangrijke leemten vertoont.

Het doel van dit document is dus om deze leemten aan te duiden door het formuleren van voorstellen die voortkomen uit wat dagelijks op het terrein wordt vastgesteld door al diegenen die zich inzetten voor de verbetering van de situatie van de NBBM in België.

I. CONTEXT

1. Algemeenheden

Het Platform «*Kinderen op de vlucht*» heeft de oprichting van een systeem van voogdij geëist sinds haar eerste vergadering in juni 1999. Wij verheugen ons er op dat de lang verwachte oprichting van de Dienst Voogdij uiteindelijk gebeurd is, ondanks het feit dat dit niet van een leien dak liep.

Men zal zich de omstandigheden herinneren van de aanneming van de wet : lange onderhandelingen tussen kabinetten, onmogelijkheid om een akkoord te bereiken wat geleid heeft tot een totale blocage. Er was «de zaak Tabita» nodig opdat de wet zou worden aangenomen als gevolg van een haastig genomen parlementair initiatief (in de vorm van een amendement bij de Programmawet van 24 december 2002)¹.

1 Voorgaanden :

- *in juli 1994, het 1ste officieel verslag van België aan de Commissie voor de Rechten van het Kind met betrekking tot de toepassing van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind in België dat deze problematiek vermeldt als een reden tot ernstige bezorgdheid en als een Belgische prioriteit ;*
- *in juni 1995 : de Commissie voor de Rechten van het Kind van de Verenigde Naties formuleerde haar aanbevelingen betreffende de Belgische situatie : de kwestie van niet-begeleide minderjarigen was er één van de voornaamste onderdelen van ;*
- *in februari 1997, publiceert het HCV een «nota over de toe te passen politiek en procedures in het geval van niet-begeleide kinderen die asiel wensen aan te vragen» ;*
- *de resolutie van 26 juni 1997 van de Raad van Europa betreffende niet-begeleide minderjarige onderdanen van derde landen die België heeft ondertekend ; deze resolutie die gegrond is op een geheel van overwegingen en internationale beschikkingen, vermeldt onder andere dat «niet-begeleide minderjarige onderdanen van derde landen over het algemeen in een kwetsbare positie verkeren en speciale bescherming en verzorging nodig hebben» en dat «de erkenning van de kwetsbare situatie van niet-begeleide minderjarigen op het grondgebied van de lidstaten rechtvaardigt dat gemeenschappelijke beginselen voor het omgaan met zulke situaties worden opgesteld». Meer dan vier jaar na de aanneming en bijna drie jaar na de vervaldatum van deze resolutie is België nog niet eens begonnen met de tenuitvoerlegging ervan ; deze resolutie gelast alle Staten om werk te maken van een speciale bescherming en juridische waarborgen voor de 1ste januari 1999 (!) ;*
- *in de herfst van 1997 verwees de evaluatie van de wetten «Vande lanotte» naar het probleem van niet-begeleide minderjarigen ; de Senaat raadt de Regering aan om deze kwestie ernstig in overweging te nemen ; de Minister verbindt zich ertoe om de resolutie van 26 juni 1997 voor het einde van 1999 toe te passen.*
- *in februari 1999 publiceert het «Programma ten voordele van alleenstaande kinderen in Europa» (programma dat gezamenlijk gevoerd wordt door de internationale NGO «Save the children» en het Hoog Commissariaat voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties) een «Statement of good practices» dat de passende maatregelen aanduidt die genomen dienen te worden om deze kinderen op te vangen ; de noodzaak van een voogdij wordt onderstreept in dit document ;*
- *in mei 1999 komt het tweede officiële verslag van België aan de Commissie voor de Rechten van het Kind terug op deze kwestie door in een analyse vast te stellen : «men dient te erkennen dat er nog steeds geen enkele precieze reglementering bestaat met betrekking tot de opvang van niet-begeleide minderjarige asielzoekers» ;*
- *met het oog op de verkiezingen van juni 1999 hebben meerdere partijen de problematiek van de «niet-begeleide minderjarigen» als prioritair beschouwd ;*

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

De wet had vele doelstellingen. Het ging er over om te waarborgen dat niet-begeleide minderjarigen werkelijk wettelijk vertegenwoordigd worden in overeenstemming met de internationale richtlijnen : Internationaal Verdrag betreffende de Rechten van het Kind, Resolutie van de Europese Unie, aanbevelingen van de Raad van Europa, aanbevelingen van de Commissie voor de Rechten van het Kind, aanbevelingen van het Programma «Alleenstaande Kinderen in Europa», ...

- *in juni 1999 werd het Platform «Kinderen op de vlucht» opgericht op initiatief van verschillende verenigingen die werkzaam zijn op het gebied van hulp aan kinderen, de eerbiediging van de Rechten van de Mens en van het Kind en die actie voeren voor vreemdelingen ;*
- *Op het einde van het jaar 1999 heeft de Minister van Binnenlandse Zaken een aantal werkgroepen opgericht die zich bezig houden met de situatie van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen : de «Task Force» voor niet-begeleide minderjarigen. Hij kondigde aan om vlug een globaal statuut van de niet-begeleide minderjarige vreemdeling uit te werken ;*
- *in februari 2000 heeft het Platform «Kinderen op de vlucht» een seminarie van twee dagen georganiseerd om de stand van zaken op te nemen in verband met de situatie van niet-begeleide minderjarigen in België, en om actievoorstellen uit te werken, vooral in het licht van wat er in het buitenland gerealiseerd werd ; deze voorstellen werden medegedeeld tijdens een persconferentie in maart 2000 ; tijdens deze persconferentie heeft de vertegenwoordiger van de Minister van Binnenlandse Zaken nogmaals benadrukt dat de Minister vooruitgang wilde zien in dit dossier ;*
- *in juni 2000 heeft het alternatief verslag van de Coördinatie van de NGOs voor de Rechten van het Kind nogmaals de leemtes in de reglementering aangeklaagd en er op gewezen dat hier dringend iets moest aan gedaan worden ; één van de voornaamste aanbevelingen luidt als volgt «Meer in het bijzonder is het eveneens dringend nodig om een specifiek statuut voor niet-begeleide minderjarigen aan te nemen. Trouwens het is dringend nodig om voorgoed een einde te stellen aan elke vorm van opsluiting van minderjarige vreemdelingen ... Dergelijke praktijken zijn in tegenstrijd met alle internationale normen» ;*
- *eveneens in juni 2000 verschijnt het verslag van het «Programma voor alleenstaande kinderen in Europa» met als titel «Alleenstaande kinderen die asiel wensen in Europa : een actieprogramma» dat wordt voorgesteld aan de Europese pers tijdens een persconferentie in Brussel : de onderzoekers van dit programma stellen België voor als de slechtste leerling van de Europese Klas ;*

Men zou ook nog de werkzaamheden kunnen citeren van de Sub-commissie «niet-begeleide minderjarigen» van het Parlement van de Franse Gemeenschap, de studie die is uitgevoerd door het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, de studie uitgevoerd door de Minister van Jeugdbijstand van de Franse Gemeenschap, de werkzaamheden van een commissie van deskundigen die samengeroepen werd door de kinderrechtencommissaris, een advies van de Vaste Commissie voor kindermishandeling van de Franse Gemeenschap, de werkzaamheden van het Europees Coördinatiecomité voor het recht op leven in familie, de juridische studies uitgevoerd door verschillende instanties (C.G.V.S., deskundigen van de Gemeenschappen, nationale en internationale NGO's, ...), de Werkgroep «Rechten van het Kind» opgericht door de Senaat, ...;

Zowel de gespecialiseerde pers als de massamedia hebben aan dit probleem onder verschillende invalshoeken ontelbare artikels gewijd, over het algemeen om kritieke situaties aan te klagen zoals de schending van de rechten van deze kinderen, de onschuldige slachtoffers van mensenhandel, en betogingen. Sinds een tiental jaren en vooral de laatste vijf jaren hebben opeenvolgende regeringen bevestigd dat zij de noodzaak inzien om opvangstructuren op te richten, reglementeringen uit te vaardigen, professionelen en ambtenaren gelast met de opvang, het verhoor van deze kinderen op te leiden.
- *Op 17 oktober 2003 heeft België de jonge Kongolese Tabita uitgewezen naar Kongo, haar land van herkomst. Dit meisje was amper 5 jaar oud. Zij werd helemaal niet begeleid en er waren geen waarborgen voor opvang ter plaatse. Bovendien werd Tabita door haar moeder verwacht in Canada. Wegens de publieke verontwaardiging over deze uitwijzing heeft dit meisje haar familie «legaal» kunnen vervoegen in recordtijd. Op 26 januari 2006, heeft het Europees Hof voor de Rechten van de Mens het rechtsmiddel ontvankelijk verklaard. Het arrest ten gronde zou binnenkort gewezen worden.*

Aanbevelingen van het Platform "Kinderen op de Vlucht"

Het ging er ook over om iets te doen aan de ernstige inbreuken op de rechten van het kind : uitwijzing van minderjarigen zonder de nodige waarborgen, handhaving van de hechtenis, gebrek aan organisatie van het opvangsysteem, gebreken in de plaatsing, geen wettelijke vertegenwoordiging, ...

De memorie van toelichting herinnert aan een onvermijdelijk voorgaande: «*België is één van de enige Europese landen waar nog geen specifiek systeem van vertegenwoordiging van niet-begeleide minderjarige asielzoekers bestaat. Deze leemte dient dringend opgevuld te worden*». Het doel van het Wetsontwerp is wel degelijk het Belgisch recht in overeenstemming te brengen met de Resolutie van de Europese Unie van 26 juni 1997².

De wet «*Tabita*» is nu al sinds meer dan twee jaar van kracht en, ook als de situatie ver van perfect is, bestaat de wet dan toch maar !

In november 2004 heeft het Platform een studiedag georganiseerd met als doel de stand van zaken te beschouwen met betrekking tot de inwerkingtreding van dit nieuwe hulpmiddel. Het leek ons noodzakelijk om aan iedereen het woord te geven teneinde de eerste vaststellingen te doen en om voorstellen te doen om «recht te zetten» wat eventueel nodig zou zijn. De talrijke deelname aan deze studiedag heeft bewezen dat het beantwoordde aan vele verwachtingen ; sommige deelnemers kwamen eerder om het systeem beter te leren begrijpen terwijl anderen hun verwachtingen, vaststellingen en bedenkingen kwamen meedelen. Zelfs als de termijn van zes maanden kort leek, bleek toch dat reeds veel te zeggen was en dat deze uitwisseling van gedachten het nagestreefde doel heeft bereikt.

Het doel van de studiedag van 16 november, die geleid heeft tot de aanbevelingen in dit document was dus om een debat op gang te brengen tussen de verschillende actoren om dit ambitieus systeem in zijn gehele samenhang te evalueren. Het is waar dat sinds het van kracht worden van de nieuwe Wet op de voogdij men vaststelt, buiten sommige kinderziekten inherent aan elke nieuwe wetgeving, dat op bepaalde punten de minderjarigen minder goed behandeld en beschermd worden dan tevoren het geval was : de Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ) levert enkel een aankomstverklaring af indien er een voogd is (maar er is een tekort aan voogden) en geeft een bevel tot terugbrenging terwijl dit vroeger in vele situaties niet werd gedaan, men eist dat een paspoort wordt overgelegd om een aankomstverklaring of een BIVR (Bewijs van Inschrijving in het Vreemdelingenregister) af te leveren. Trouwens wanneer men wacht op de aanwijzing van een voogd alvorens een advocaat aan te stellen gebeurt het dat er niet onmiddellijk een advocaat aangesteld werd wanneer de minderjarige aan de grens aankomt en er zijn zelfs gevallen bekend waar een advocaat geen toegang verkreeg tot zijn cliënt onder voorwendsel dat de voogd zijn naam niet had meegedeeld en geen toestemming had verleend voor het bezoek van de advocaat, en dat de voogd niet aanwezig was !

Dit document wil een constructieve bijdrage leveren om de verworven rechten te behouden en tegelijk te verbeteren. Enerzijds wil het de elementen in de voogdijwet onderlijnen die een structurele verbetering van de voogdij noodzakelijk maken (punt II), en anderzijds bepaalde schaduwzijden belichten met het oog op een operationele verbetering van de wet (punt III).

---

2 *Publicatieblad van de Europese Gemeenschap, 19 juli 1997, C 221/23-26.*

2. Wettelijk en reglementair kader

Het wettelijk en reglementair kader bestaat uit :

- De Programmawet (genoemd «Tabita») van 24 december 2002 (BS 31/12/2002), zoals gewijzigd door de Programmawet van 22 december 2003 (BS 31/12/03) en door de Programmawet van 27 december 2004 (BS 29/01/2004) en haar Koninklijk Besluit van 22 december 2003 (BS 29/01/2004), gewijzigd door de Koninklijke Besluiten van 9 januari (BS 25/01/2005) en 13 mei 2005 (BS 26/05/05).
- Omzendbrieven :
  - Omzendbrief van 19 april 2004 betreffende de plaatsing onder de hoede van de Dienst Voogdij en de identificatie van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen (BS 29/04/2004).
  - Omzendbrief van 23 april 2004 van de Dienst Vreemdelingenzaken betreffende de fiche «niet-begeleide minderjarige vreemdeling» (BS 30/04/04).
  - Omzendbrief van 30 april 2004 betreffende de samenwerking tussen de Dienst Vreemdelingenzaken en de gemeentebesturen met betrekking tot het verblijf van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen (BS 7/05/2004).
  - Omzendbrief van 1 juli 2004 betreffende de plaatsing onder de hoede van de Dienst Voogdij van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen en de samenwerking tussen deze dienst en de adviseurs en directeurs van de Bijzondere jeugdzorg en de door de Franse Gemeenschap erkende private diensten (BS 23/08/2004).
  - Omzendbrief van 15 september 2005 betreffende het verblijf van niet-begeleide minderjarigen (BS 7/10/2005).

II. AANBEVELINGEN VOOR EEN STRUCTURELE VERBETERING VAN DE VOOGDIJ

Deze afdeling stelt de voorstellen voor van het Platform «*Kinderen op de vlucht*» met het oog op een structurele verbetering van de Wet op de voogdij over niet-begeleide minderjarige vreemdelingen. De voorstellen die geleid hebben tot deze aanbevelingen komen onder andere voort uit de studiedag van november 2004. De resultaten van de studiedag werden verder uitgewerkt tijdens vele contacten met voogden, opvangcentra, officiële instanties, concrete voorbeelden en contacten met de betrokken jongeren. Zij gaan vooral over de werking van de Dienst Voogdij, het profiel van de voogd, de deontologie en de kwaliteitscontrole, de identificatie van de NBMV en de begeleiders, de link tussen de voogdij en het verblijf, de opsluiting, de problematiek van het begrip duurzame oplossing en de opvang.

1. Werking van de Dienst Voogdij

Wettelijke basis. De Dienst Voogdij is door de Programmawet van 24 december 2002 belast met vele taken:

Aanbevelingen van het Platform "Kinderen op de Vlucht"

- de materiële organisatie van het werk van de voogden coördineren en een voogd aanwijzen voor iedere NBBM,
- overgaan tot identificatie van de NBBM en de leeftijd laten nagaan,
- de contacten coördineren met de overheden bevoegd voor asiel, toegang tot het grondgebied, verblijf en verwijdering, met de overheden bevoegd voor opvang en huisvesting, alsmede met de overheden van de landen van herkomst van de minderjarigen,
- zich ervan vergewissen dat binnen de kortste termijn een duurzame oplossing wordt gezocht,
- de personen die als voogd kunnen worden aangewezen erkennen of deze erkenning intrekken,
- de lijst van erkende voogden bijhouden en voor ieder van hen vermelden over hoeveel minderjarigen zij de voogdij uitoefenen,
- er over waken dat de voogden een opleiding krijgen.

Vaststelling. Het is duidelijk moeilijk om al deze taken uit te voeren met de menselijke en budgettaire middelen waarover de Dienst Voogdij thans beschikt. De laatste tijd heeft de Dienst Voogdij meerdere malen in het openbaar laten weten dat het een aantal van zijn bevoegdheden zou willen afvaardigen aan de VZW die door dezelfde Programmawet is voorzien met als « *voornaamste doel de organisatie van de voogdij over niet-begeleide minderjarige vreemdelingen* ». De Dienst Voogdij zou de volgende bevoegdheden willen afstaan: de preselectie van de voogden, de organisatie van de opleiding, de uitwerking van een eigen deontologie, de coördinatie van het werk van de voogden (harmonisatie van de praktijken van de voogden en ondersteuning van de voogden) en het zorgen voor hulpmiddelen voor de voogden (zoals het Vade Mecum). Het Platform betreurt de wijze waarop deze VZW wordt opgericht en ook de budgettaire redenen ervoor: dit werd bedacht om een openbare dienst te helpen die niet de nodige middelen heeft ontvangen om haar toe te laten om correct de taken te vervullen die haar zijn toevertrouwd door de wet.

Het Platform « *Kinderen op de vlucht* » dringt aan op het belang van het behoud op nationaal niveau van de centralisatie van de beslissingen en de praktijken en benadrukt vooral het belang van een globale visie op de essentiële parameters van de voogdij. Het lijkt aan het Platform des te belangrijker om dit niveau van analyse te behouden zodat de bevoegdheden die zijn toegekend aan de Dienst Voogdij een coherent geheel vormen dat de Dienst toelaat een daadwerkelijke kwaliteitscontrole uit te oefenen op het voogdijsysteem. Het overlaten van sommige bevoegdheden door de FOD Justitie aan een verenigingsstructuur kan niet gerechtvaardigd worden door budgettaire argumenten. Nu is men begonnen met de effectieve oprichting van deze vereniging en er wordt momenteel onderhandeld over een protocolakkoord met de Dienst Voogdij, teneinde deze vereniging toe te laten om zelfstandig bepaalde activiteiten uit te oefenen zonder nochtans de verantwoordelijkheden op zich te nemen die toevallen aan de openbare overheden.

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

Aanbevelingen :

1. Bijkomende openbare middelen zijn absoluut noodzakelijk om de door de wet georganiseerde voogdij te verzekeren voor alle niet-begeleide minderjarige vreemdelingen.

2. Vermits de Programmawet de oprichting van deze VZW heeft voorzien en zij de verenigingen die professionele voogden in dienst hebben verplicht om er deel van uit te maken, dringt het Platform er op aan dat de Dienst Voogdij haar fundamentele bevoegdheden niet zou afstaan en de vereniging zou toelaten om autonoom haar taken te vervullen.

3. Ingeval de Dienst Voogdij toch zou beslissen om een gedeelte van haar voorrechten af te vaardigen, moeten die nochtans onder haar bevoegdheid blijven vallen. Zij behoudt de verantwoordelijkheid voor het vervullen van haar taak en de uiteindelijke controle op de vervulling van die taak.

2. Profiel van de voogd, statuut en financiering

Wettelijke basis : Artikel 13 van het KB van 22 december 2003 inzake de voogdij over niet-begeleide minderjarige vreemdelingen bepaalt in paragraaf 1 de toepassingsmodaliteiten voor de erkenning van de kandidaat-voogden.

Met het oog op de professionalisering van de functie van voogd bepaalt de derde paragraaf van dit artikel zoals gewijzigd door het KB van 9 januari 2005³ dat «*De dienst Voogdij kan met openbare instellingen en verenigingen die actief zijn op het terrein, protocolakkoorden betreffende de voogdij over niet-begeleide minderjarige vreemdelingen sluiten, met het oog op de erkenning van hun personeelsleden als kandidaat-voogd.*»⁴.

Vaststellingen : In het kader van de voorbereidende besprekingen werden de «private voogden»⁵ beschouwd als een reservewiel van het systeem van de professionele voogdij ; nochtans zijn zij in het begin de enige effectieve voogden geweest, omdat de professionele voogdij niet snel genoeg opgericht was. Momenteel

---

3 BS 25/01/2005.

4 In deze tekst zullen wij deze voogden «voogden-werknemers» noemen.

5 De «private voogden» zijn onafhankelijke voogden die hun beroep van voogd uitoefenen als zelfstandige of in een private , soms voltijds, ofwel deeltijds met enkele voogdijen.

bestaan er «voogden-werknemers» en «private voogden» met nog altijd een meerderheid van «private voogden»⁶.

Deze situatie veroorzaakt ongelijkheid in de profielen van de voogden en een grote variëteit in de praktische aanpak van de voogdij.

Deze verschillen in behandeling –een gevolg van het ontbreken van een werkelijke professionalisering van de voogdij – zijn soms moeilijk te begrijpen voor de jonge NBBM. Wegens de vermenigvuldiging van het aantal voogden ondervindt de Dienst Voogdij bovendien eveneens bepaalde moeilijkheden wat betreft beheer, opvolging en supervisie. Daarbij komt nog dat dit zeer duur is. Het is inderdaad veel moeilijker om 500 voogden die elk twee voogdijen op zich nemen te volgen, te vormen, en te superviseren dan 50 voogden die elk 20 voogdijen voor hun rekening nemen ! Het is evident dat de voogd die slechts twee minderjarigen volgt meer tijd zal nodig hebben om ervaring op te doen, hij zal ook meer raad nodig hebben en zal dus meer de Dienst Voogdij raadplegen met vragen.

De onderbetaling van de «voogden-werknemers» is het grootste obstakel om deze vorm van voogdij te ontwikkelen. Vele verenigingen hebben interesse betoond in de voogdij en wilden zich er voor inzetten. Nochtans waren zij soms gedwongen om af te zien van dit project wegens gebrek aan middelen voor een passende financiering.

Sinds enige tijd wordt er moeizaam een systeem van «professionele» voogdij opgericht en dit, zoals maar al te dikwijls gebeurt, door knutselwerk: indienstneming van personen onder het statuut «maribel», zoeken naar andere bronnen van financiering, ... Dit staat heel ver van een openbare financiering van een erkende openbare dienst. Zolang de Dienst Voogdij en de verenigingen geen protocolakkoorden afsluiten met het oog op de erkenning van hun personeelsleden als voogd, blijft het probleem van de financiering van «voogden-werknemers» bestaan.

Anderzijds, gezien de fiscale en sociale gevolgen van de tenlasteneming van meer dan twee voogdijen door een «private voogd», zijn er velen die zich houden aan dat aantal. Indien zij meer voogdijen op zich nemen zijn zij verplicht om het statuut van zelfstandige te verwerven. De «private voogden» die zich willen professionaliseren door het maximum aan voogdijen (40) op zich te nemen, zien dikwijls hun project ineens storten wegens gebrek aan passende financiering. De voorziene 500 Euro (belastbaar) per voogdij per jaar is totaal onvoldoende om te kunnen leven, terwijl het op zich nemen van 40 voogdijen tegelijk meer dan een voltijdse bezigheid is. In werkelijkheid zullen de voogden die zich volledig willen toewijden op deze activiteit en er hun voornaamste bron van inkomsten van maken noodzakelijkerwijze de neiging hebben om zoveel mogelijk voogdijen op zich te nemen om hun tijdsgebruik rendabel te maken. Elke voogdij zou beter betaald en gecontroleerd moeten worden (cfr. infra de passages over de kwaliteitscontrole die uitgeoefend dient te worden door de Dienst Voogdij).

---

6 Op 31 december 2005 beschikte de Dienst Voogdij over 294 erkende voogden, waarvan slechts 12% «voogden-werknemers» zijn, die nochtans een groot aantal voogdijen ten hunnen laste nemen. In 2005 hadden 1.840 NBBM een voogd. 638 daarvan werden in 2004 geïdentificeerd en hun voogdij werd voortgezet in 2005 en 1.244 nieuwe voogden zijn aangewezen in 2005.

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

Deze situatie lag ook aan de oorsprong van een schreeuwend gebrek aan voogden tijdens het eerste werkingsjaar van het systeem. In verband hiermee hebben tijdens de studiedag van 16 november 2004 verschillende personen herinnerd aan het gebrek aan voogden, met als gevolg dat bepaalde niet-begeleide minderjarigen geen voogd kregen. Sindsdien is de situatie geëvolueerd en tegenwoordig is het aantal voogden meer bevredigend, maar men dient nochtans nog altijd vast te stellen dat bepaalde NBMV zeer lang dienen te wachten op de aanstelling van een voogd⁷. Bovendien duurt voor vele voogden de erkenningsprocedure zeer lang: zij dienen hun kandidatuur in maar worden pas enkele maanden later opgeroepen voor een interview.

Aanbevelingen:

1. Het Platform pleit er vooreerst voor dat de voogdij werkelijk geprofessionaliseerd wordt (voltijds werk en daarbij behorende wedde) en hiervoor dienen ook de openbare fondsen ter beschikking gesteld te worden voor de financiering van de verenigingen die de voogden in dienst hebben.
2. Het Platform beveelt de overheden aan om de vergoeding per dossier van een «private» voogd te verhogen, teneinde deze toe te laten om te genieten van een voldoende inkomen. Tegelijk dient er wetgevend werk verricht te worden opdat het aantal dossiers die het statuut van de voogd verandert van vrijwilliger naar zelfstandige van twee naar vijf per jaar zou bedragen.
3. Het Platform vraagt de Dienst Voogdij om bij voorrang de praktijken te evalueren van de voogden die vele voogdijen beheren (tussen 25 en 40).

3. Deontologie en kwaliteitscontrole

Wettelijke basis: De Dienst Voogdij is bevoegd om «*een dagelijks bestuurlijk toezicht*» uit te oefenen op de voogden (Art. 479, Afdeling 6, art. 18 Programmawet 24/12/2002). De Dienst kan overgaan tot de intrekking van de erkenning van de voogden (Art. 479, Afdeling 2, art. 3§2 Programmawet 24/12/2002), indien de voogd de voorwaarden voor de erkenning van voogden niet meer vervult of indien hij de hem opgelegde verplichtingen niet in acht neemt (Art. 19 KB van 22/12/2003).

---

⁷ Zoals wij hoger gezien hebben had op 31 december 2005 de Dienst Voogdij 228 voogden ter beschikking. Er zouden gemiddeld per maand 184 NBMV signaleerd worden aan wie de Dienst Voogdij een voogd dient aan te wijzen.

Aanbevelingen van het Platform "Kinderen op de Vlucht"

Anderzijds is de Vrederechter bevoegd om te oordelen over twistpunten tussen de voogd en de minderjarige betreffende zijn persoon of zijn goederen. Hij kan de opdracht van de voogd beëindigen wanneer deze in gebreke blijft om zijn opdracht met de nodige zorg te vervullen of in geval van ernstige meningsverschillen met de minderjarige (Art. 479, Afdeling 6 art. 20 Programmawet 24/12/2002).

Vaststellingen: In het toezicht op de voogden is dus voorzien door twee verschillende instanties volgens redelijk breed gedefinieerde modaliteiten («dagelijks bestuurlijk toezicht», enerzijds, «twistpunten betreffende de persoon en de goederen van de minderjarige», anderzijds). Een eerste vaststelling is dat er moet gedacht worden aan samenwerking tussen deze twee instanties opdat het toezichtmechanisme efficiënt zou werken. De tweede vaststelling is het structureel gebrek aan middelen waar de Dienst Voogdij onder lijdt wat voor gevolg heeft dat de Dienst moeilijkheden ondervindt om haar opdracht van kwaliteitscontrole uit te voeren – nochtans essentieel in het belang van de minderjarige. Trouwens, aangezien de sanctie bestaat in de intrekking van de erkenning, heeft de Dienst Voogdij absoluut niet de mogelijkheden om deze sanctie op te leggen zolang er een gebrek is aan voogden want dat zou de werking van de Dienst in gevaar brengen. Dit is onaanvaardbaar want het zijn uiteindelijk de minderjarigen die nadeel ondervinden van het gebrek aan toezicht op de uitoefening van de voogdij.

Bovendien dienen ook de grote verschillen in de praktijken van de voogden aangestipt te worden, en dit wordt bevorderd door het gebrek aan algemene richtlijnen van de Dienst Voogdij ter attentie van de voogden.

Aanbevelingen:

1. Deontologie van de voogden.

Het Platform beveelt aan dat de Dienst Voogdij een deontologische gids opstelt voor de voogden.

Deze gids zou kunnen bestaan in een overname *mutatis mutandis* van reeds bestaande principes (deontologie van de sociale werkers, beroepsgeheim, de deontologische regels geldend in de sector van de jeugdzorg in de Franse Gemeenschap en het equivalent ervan in de Vlaamse Gemeenschap voor de sector van de bijzondere jeugdzorg...), aangevuld met algemene aanbevelingen uitgewerkt door de Dienst Voogdij vertrekkend van haar vaststellingen over de praktijk van de voogden tijdens haar eerste twee werkingsjaren. Op deze basis moet een cursus deontologie uitgewerkt worden en structureel ingepast in het programma van de verplichte opleiding van de voogden.

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

2. Kwaliteitscontrole

Het Platform beveelt aan dat er tussen de Dienst Voogdij en de Vrederechter een gedeelde bevoegdheid voor kwaliteitscontrole zou uitgewerkt worden volgens de volgende richtlijnen:

- Het dagelijks bestuurlijk toezicht, de verslagen van de voogden over elke voogdij en de bevoegdheid tot intrekking van de erkenning van de voogd zijn de instrumenten ter beschikking van de Dienst Voogdij om haar structurele kwaliteitscontrole op het geheel van de voogdij uit te oefenen ; de Dienst staat in eerste lijn om de harmonisatie van de praktijk van de voogden te bewerkstelligen. Bij de lezing van de verslagen van de voogden kan de Dienst Voogdij twee soorten problemen vaststellen:

- Ofwel een steeds weerkerend probleem dat wordt vermeld in verschillende verslagen: in dat geval kan de Dienst Voogdij een algemene aanbeveling geven (de draagwijdte van de opdracht van de voogd verduidelijken, sommige goede praktijken aanmoedigen en de aandacht vestigen op praktijken die men dient te vermijden, enz.) ;

- Ofwel een welbepaald probleem in een welbepaald dossier: indien het probleem voldoende belangrijk is kan de Dienst Voogdij eventueel ook een algemene aanbeveling uitwerken of anders een bijzondere aanbeveling aan de voogd geven, een soort «waarschuwing». Deze waarschuwing mag geen bindende kracht hebben maar de voogd heeft tenminste de morele verplichting om er rekening mee te houden vermits hij weet dat de Dienst Voogdij enerzijds de erkenning van de voogd kan intrekken en anderzijds, indien de Dienst het nodig acht, een procedure kan inleiden voor de Vrederechter.

- De Vrederechter blijft de gerechtelijke instantie die bevoegd is voor alle moeilijkheden die ontstaan in de relatie tussen de minderjarige en de voogd. De Dienst Voogdij treedt hier dus in principe helemaal niet op, noch

als bemiddelaar noch als beslissende instantie. De Vrederechter kan trouwens ambtshalve deze bevoegdheid uitoefenen (art. 20 Programmawet 24/12/2002).

3. Het Platform dringt aan dat er onmiddellijk absolute voorrang wordt gegeven aan de uitoefening van de kwaliteitscontrole door de Dienst Voogdij. Het gaat hier vooral om het toezicht op de professionele praktijk van de voogden die NBMV onder hun hoede nemen aan de grens vermits deze NBMV dikwijls worden opgesloten in een gesloten centrum wat hun fundamentele rechten en hun persoonlijk evenwicht ernstig schaadt.

4. Het Platform beveelt aan dat de Dienst Voogdij aan de erkende voogden de materiële voorwaarden waarborgt en ook de nodige omkadering, door algemene aanbevelingen ter beschikking te stellen en het nodige toezicht uit te oefenen, wat hen zal toelaten kwaliteitswerk te leveren waarvan de inzet het belang van de minderjarige is.

4. De identificatie

Krachtens artikel 5 van de Programmawet van 24 december 2002 op de voogdij van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen is er een tweevoudige identificatie in die zin dat de identificatie enerzijds betrekking heeft op de minderjarigheid van de jongere en anderzijds op zijn statuut van «niet-begeleid zijn». Dit statuut impliceert een identificatie van de persoon die bij hem is als «begeleider», in de wettelijke betekenis van het woord. Maar eerst dient men zich af te vragen wat de definitie is van een «niet-begeleide minderjarige vreemdeling» en vooral de nationaliteiten die betrokken zijn bij deze reglementering in ogenschouw te nemen.

4.1. NATIONALITEIT

Wettelijke basis : Artikel 5 van de Programmawet van 24 december 2002 bepaalt dat enkel onderdanen van een land dat geen lid is van de Europese Economische Ruimte (EER⁸) mogen beschouwd worden als «NBM».

Vaststellingen : Een aantal niet-begeleide minderjarigen komen uit landen die lid zijn van de EER. Deze minderjarigen genieten niet van de bescherming voorzien door de wet. Nochtans zijn zij even kwetsbaar als de anderen en hebben niet noodzakelijk een verblijfsrecht op een andere wettelijke grond.

⁸ De landen van de EER zijn de volgende: Duitsland, Oostenrijk, België, Cyprus, Denemarken, Spanje, Estland, Finland, Frankrijk, Groot-Britannië, Griekenland, Hongarije, Ierland, IJsland, Italië, Letland, Liechtenstein, Litouwen, Luxemburg, Malta, Noorwegen, Nederland, Polen, Portugal, Slowakije, Slovenië, Zweden, Tsjechië.

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

Aanbeveling:

Het Platform beveelt aan dat de definitie van NBM zoals bepaald door de Programmawet uitgebreid wordt tot alle minderjarigen die niet de Belgische nationaliteit hebben.

4.2. IDENTIFICATIE VAN DE NIET-BEGELEIDE MINDERJARIGE

a. Signalement

Wettelijke basis: Artikel 3 van het KB van 22 december 2003 geeft de Dienst Voogdij deze bevoegdheid, en ook de bevoegdheid om de verklaringen betreffende de leeftijd, nationaliteit, minderjarigheid en de naam te controleren. Volgens de Omzendbrief van 19 april 2004 betreffende de plaatsing onder de hoede van de Dienst Voogdij en de identificatie van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen zal «*iedere overheid die kennis heeft van de aanwezigheid aan de grens of op het grondgebied van een persoon die verklaart NBMV te zijn daarvan onmiddellijk de Dienst Voogdij in kennis moeten stellen*», en een signalementsfiche invullen. De Omzendbrief voorziet eveneens dat indien de overheid twijfelt aan de minderjarigheid van de persoon, zij dit meedeelt aan de Dienst Voogdij.

Vaststellingen: Een groot aantal instellingen en verenigingen die in direct contact staan met de NBBM aan wie een voogd moet worden toegewezen hebben zich beklaagd over de moeilijkheid om de jongeren terug te zenden naar de politiediensten met het oog op de signalering en dit wegens de manier waarop dit wordt ervaren (repressieve connotatie, stigmatisering...). Men stelt eveneens een probleem vast betreffende de twijfel omtrent de minderjarigheid die de ambtenaar uitdrukt door de signalementsfiche in te vullen. Het is tegenwoordig genoeg om een vakje aan te kruisen en er is geen enkel toezicht hierop zodat het volkomen afhangt van het persoonlijk initiatief en de «gevoelens» van de met het dossier belaste ambtenaar. Men stelt eveneens een tendens vast bij de Dienst Vreemdelingenzaken om elementen die de identiteit van de minderjarige bepalen te betwisten, zelfs indien er officiële documenten zijn. Zo worden bepaalde geboorteakten automatisch buiten beschouwing gelaten zelfs wanneer deze gelegaliseerd zijn door de ambassade van België in het land van herkomst van de minderjarige.

Aanbevelingen:

1. De Omzendbrief betreffende de plaatsing onder de hoede van de Dienst Voogdij voorziet dat iedere overheid de NBM die zij ontmoet dient te signaleren, maar moeten zij ook de signalementsfiche invullen? Het lijkt ons niet noodzakelijk dat beide daden verbonden zouden zijn. Ook beveelt het Platform aan dat de openbare overheden, de instellingen, de sociale diensten of de particulieren die kennis hebben van de aanwezigheid op het grondgebied van een NBM toelating hebben om daarvan de Dienst

Voogdij in kennis te stellen. Ook dient een minderjarige, die beweert NBM te zijn, de mogelijkheid worden gegeven om dit zelf mee te delen aan de Dienst Voogdij. Deze laatste zal dan de jongere ontmoeten en de signalementsfiche invullen.

2. Het Platform beveelt aan dat de Dienst Voogdij niet gehouden zou zijn door een twijfel over de leeftijd tijdens het signalement, dat wil zeggen dat zij in het belang van het kind deze twijfel kan afwegen met andere informatie in haar bezit. De Dienst Voogdij zou dan een gemotiveerde beslissing kunnen nemen over de raadzaamheid om een onderzoek uit te voeren naar de bepaling van de leeftijd die medegedeeld wordt aan de overheid en aan de jongere. De eenheid van beslissingsbevoegdheid moet uiteindelijk verzekerd zijn door de Dienst Voogdij. Om dit toe te laten zal de eerste paragraaf van artikel 7 van de Programmawet van 24 december 2003 gewijzigd moeten worden.

3. Het Platform beveelt aan dat er een regeling wordt ingesteld om te beperken dat de overheid die de fiche invult arbitraire beslissingen neemt betreffende de minderjarigheid van de jongere (dit kan men tegenwoordig niet uitsluiten). Het gaat er om dat zekere criteria dienen te worden aangehouden die de twijfel rechtvaardigen en de ambtenaar verplichten om zijn vaststelling te motiveren. In dit kader is het ook nodig om een aangepaste opleiding te geven aan de ambtenaren aan de grens die zich dienen uit te spreken over de minderjarigheid van de jongere. Het Platform is van mening dat er meer waakzaamheid moet worden uitgeoefend betreffende dit element dat determinerend is voor het verdere verloop van de procedure van de jongere.

4. Het Platform beveelt aan dat iedere persoon die in contact komt met een NBMV deze kan signaleren aan de Dienst Voogdij.

5. Tenslotte beveelt het Platform aan dat de minderjarige zou worden bijgestaan door een advocaat vanaf het stadium van zijn signalement. De Dienst Voogdij heeft

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

tegenover een jongere die verklaart een niet-begeleide minderjarige vreemdeling te zijn een echte verplichting om deze minderjarige in te lichten over zijn recht op de bijstand van een advocaat. Deze zal overeenkomstig de wet aangeduid worden door de voogd of de voorlopige voogd (Art.9, §3 Programmawet). Nochtans is het nodig om ambtshalve een advocaat aan te stellen (uit een pool van gespecialiseerde advocaten) wanneer de minderjarige geen voogd heeft of wanneer de voogd treuzelt met de uitvoering van zijn opdracht. Het Platform beveelt aan dat iedere betrokken persoon de NBMV zou inlichten over zijn recht op een advocaat en hem bijstaan om een advocaat te verkrijgen via het Bureau voor Juridische bijstand (BJB).

b. Wijze van vaststelling van de leeftijd

Wettelijke basis: De Programmawet van 24 december 2002 op de voogdij van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen draagt de Dienst Voogdij op om de NBM te identificeren. Indien de staat van minderjarigheid wordt betwist, moet de Dienst Voogdij de leeftijd laten nagaan door middel van een medisch onderzoek⁹. Het KB van 22 december 2003 bepaalt in zijn artikel 3 dat het door de wet voorzien medische onderzoek «*onder meer psycho-affectieve tests kan bevatten*». Er wordt niets gezegd over de modaliteiten of de praktische uitvoering van deze testen. Enkel de Omzendbrief van 19 april 2004 betreffende de plaatsing onder de hoede van de Dienst Voogdij en de identificatie van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen geeft een aantal vage preciseringen over de modaliteiten van het medisch onderzoek (punt II). De Omzendbrief preciseert dat de Dienst Voogdij erover zal moeten waken dat de minderjarige wordt bijgestaan door een tolk, en dat de jongere de vereiste inlichtingen krijgt over het medisch onderzoek dat op hem wordt uitgevoerd. De Omzendbrief voorziet eveneens dat de arts die het onderzoek verricht een attest opmaakt dat de volgende gegevens bevat: omstandigheden waaronder het botonderzoek werd verricht, instemming van de minderjarige, aanwezigheid van een tolk, aanwezigheid van een begeleider, resultaat van de uitgevoerde preventieve tests vooraleer het botonderzoek wordt verricht, resultaat van het onderzoek, daaronder begrepen de foutenmarge.

Vaststellingen:

- De methode: Wanneer er twijfel bestaat over de minderjarigheid laat de Dienst Voogdij een drievoudig medisch onderzoek uitvoeren om de chronologische leeftijd van de minderjarige te bepalen. Dit onderzoek bestaat uit een botonderzoek, een röntgenfoto van het sleutelbeen en een onderzoek van het gebit¹⁰. Deze drie onderzoeken worden over het algemeen door één enkele specialist uitgevoerd en geïnterpreteerd¹¹.

⁹ Art. 3, §2,2° en Art. 7 §1er van de Programmawet van 24 december 2002

¹⁰ Onderzoek van de wijsheidstanden en röntgen foto van het tandvlees.

¹¹ Dokter Willems van het tandheelkundig centrum van de Katholieke Universiteit Leuven.

- Het botonderzoek¹² - dat voor oprichting van de voogdij de enige test was die werd uitgevoerd door de Dienst Vreemdelingenzaken – bestaat uit een röntgenfoto van het linker handgewricht en de linkerpols. In functie van in hoeverre er sprake is van een «uitgerijpt» sleutelbeen en hand/polsgewricht stelt men de werkelijke leeftijd vast door de röntgenfoto te vergelijken met de referentie-atlas van Greulich en Pyle. Deze atlas is in 1935 samengesteld en wilde de gemiddelde standaard definiëren voor jongens en meisjes van het blanke ras geboren in de Verenigde Staten, van Europese afkomst, en komende uit behoevende families. Methodologisch diende deze atlas vooral om een vroegtijdige of laattijdige maturiteit te diagnosticeren bij kinderen van wie men de leeftijd kende en niet om een chronologische leeftijd vast te stellen in functie van de ouderdom van de botten ! Het is eveneens belangrijk om te signaleren dat de auteurs zelf de beperkingen hebben aangegeven van deze test. Inderdaad, buiten het feit dat zij zelf afwijkingen hebben vastgesteld om rekening te houden met de verschillen binnen een bepaalde leeftijdsgroep, gaven zij toe dat er verschillen zijn met personen van andere afkomst. Anderzijds schijnen er ook belangrijke meningsverschillen te bestaan tussen de gebruikers van deze atlas wat te wijten is aan het mogelijke verschil in de evaluatie van de gelijkenissen tussen een röntgenfoto en de afbeeldingen in een atlas.
- Het onderzoek van het gebit bestaat uit een visueel onderzoek van het uitkomen van de tanden en een röntgen foto van de tanden volgens de methode van Mesotten. Deze laatste heeft meerdere studies gemaakt van een staal van Belgen van het blanke ras zonder medische historiek noch tandheelkundige pathologie. Het doel van deze studies was om de chronologische leeftijd opnieuw samen te stellen op grond van de tandontwikkeling en de al dan niet ontwikkeling van de wijsheidstanden. Mesotten geeft zelf toe dat ondanks het feit dat er een grote waaier van methoden om de leeftijd te schatten bestaat, de vaststelling van de chronologische leeftijd tussen de leeftijd van 15,7 en 23,3 jaar nog altijd een probleem blijft en dat vele deskundigen het er over eens zijn dat het onmogelijk is om de leeftijd precies vast te stellen op basis van de tandontwikkeling, gezien o.a. de tandheelkundige criteria eveneens afhangen van de etnische oorsprong en het sociaal-economisch en voedingsniveau van de persoon. Trouwens de geneesheer die de onderzoeken uitvoert voor de Dienst Voogdij vermeldt ook een voorbehoud in zijn rapporten door te zeggen dat het niet wetenschappelijk vaststaat dat deze tabellen gebruikt kunnen worden voor andere bevolkingsgroepen. Over het algemeen wordt een foutenmarge van 2 tot 2,5 jaren aangenomen.
- De radiografie van het sleutelbeen gebeurt op basis van de analyse van Schmeling en Kreitner, door de evaluatie van de ontwikkeling van de beenvorming van het kraakbeen van het sleutelbeen, en is gewoonlijk gebruikt om te weten of een persoon de leeftijd van 21 jaar heeft bereikt. De betrouwbaarheid van deze onderzoeken, die bestemd zijn voor blanken, kan ook ernstig betwijfeld

---

12 J-P JACQUES, «*Quand la science se refroidit, le droit éternue*», *JDJ*, n°229, nov.2003, p.16 ; O. DIAMANT-BERGER, «*Détermination médico-légale de l'âge d'un adolescent*», *JDJ*, n°229, nov. 2003, p. 27. *Nationale Consultatieve Commissie voor ethica voor de wetenschap van het leven en gezondheid (Frankrijk)*, advies n°88 over de methoden van de bepaling van de leeftijd voor juridische doeleinden. Zie ook het openbaar verslag n°2001.00124 van de Nederlandse ombudsman «*Openbaar rapport over leeftijdsonderzoek*», *Nationale Ombudsman*.

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

worden. Er dient rekening te worden gehouden met een foutenmarge van 2,3 jaren.

Men stelt vast dat de resultaten van deze drie onderzoeken niet betrouwbaar zijn en dat de medische wereld het er over eens is om te zeggen dat deze methoden niet toelaten om de juiste leeftijd van een persoon vast te stellen. Dit des te meer omdat deze onderzoeken niet systematisch rekening houden met andere factoren zoals de etnische en geografische afkomst, de sociaal-economische situatie van de persoon, de ziekten die een invloed hebben op zijn ontwikkeling, enz., die allen belangrijk kunnen zijn voor de bepaling van de leeftijd. Ondanks het feit dat de medische verslagen zelf kritiek leveren en de begrenzing van de gedane onderzoeken vermelden, stelt men vast dat de Dienst Voogdij zich enkel baseert op de conclusie van deze onderzoeken om de leeftijd van de jongere te bepalen.

Tenslotte, de psycho-affectieve test voorzien in het KB van 22 december 2003 wordt in de praktijk nog niet uitgevoerd.

- De toestemming en de betwisting van het resultaat: Behalve de bovenvermelde Omzendbrief van 19 april 2004 regelt geen enkele juridische tekst de modaliteiten van het medisch onderzoek. Er bestaat geen waarborg om zich er van te vergewissen dat de minderjarige «met kennis van zaken» toestemming heeft gegeven noch om het resultaat van de medische onderzoeken te betwisten.

Meestal wordt de jongere niet begeleid tijdens het medisch onderzoek zodat het praktisch onmogelijk is om te weten te komen welke vragen hem zijn gesteld, welke uitleg hem werd gegeven over de omstandigheden en het belang van het medisch onderzoek en hoe hem de omstandigheden van weigering werden medegedeeld (als ze al zijn medegedeeld). Dit is nog belangrijker omdat een groot aantal van deze jongeren noch Frans noch Nederlands verstaan.

Tenslotte is de enige mogelijkheid voor de jongere om het resultaat van het onderzoek te betwisten een bijzonder zwaar en onzeker beroep bij de Raad van State, terwijl de leeftijdsbepaling nochtans zeer belangrijk is voor de latere procedure. Vandaar het belang voor de minderjarige om bijgestaan te worden door een advocaat vanaf zijn aankomst op het grondgebied, zoals wij onder het vorige punt vermeld hebben.

Aanbevelingen:

Over de methode: Het Platform is de volgende mening toegedaan:

1. Men dient altijd te vertrekken van het principe dat het voordeel van de meest absolute twijfel moet toegepast worden om te overwegen dat een persoon meerderjarig is. Indien één enkel element er op zou kunnen wijzen dat het gaat om een minderjarige moet de wet op de voogdij toegepast worden.
2. Het medisch onderzoek moet slechts als «laatste middel» gebruikt worden. Alvorens een medisch onderzoek uit te

voeren moet aan de jongere die verklaart minderjarige te zijn bij voorrang de mogelijkheid gegeven worden om door alle rechtsmiddelen zijn minderjarigheid te bewijzen, onder andere door documenten over te leggen die als bewijs of als begin van bewijs kunnen dienen. Wanneer de omstandigheden het toelaten moeten stappen ondernomen worden om identiteitsdocumenten te bekomen in het buitenland.

3. Wanneer de Dienst Voogdij meent dat het nodig is om het drievoudig medisch onderzoek uit te voeren moeten deze drie onderzoeken uitgevoerd worden door verschillende specialisten die elk deskundig zijn in hun vakgebied en die elk een interpretatie geven die eigen is aan hun specialiteit. Tijdens een onderzoek voorafgaand aan de drie medische onderzoeken zou een deskundige een fysiek onderzoek van de jongere dienen uit te voeren en hem ondervragen over zijn medische historiek, zijn etnische en geografische afkomst, zijn antecedenten, enz.

4. Het is algemeen aanvaard dat de resultaten van het drievoudig medisch onderzoek niet erg betrouwbaar zijn. Nochtans zijn de administratieve gevolgen ervan van fundamenteel belang voor de jongere.

De huidige wetenschappelijke methodes geven enkel een schatting van de chronologische leeftijd van de jongere zonder de leeftijd precies vast te stellen. Volgens deskundigen, moeten er meer volledige onderzoeken uitgevoerd worden die door een multidisciplinair team gedaan worden (die andere onderzoeken zouden doen: metingen, somatisch onderzoek, ondervraging, fysieke test, psychologische analyse, enz.), om een betrouwbaar resultaat te bekomen.

5. De gecombineerde resultaten van de testen moeten systematisch de foutenmarge aanduiden (het absolute minimum is volgens de deskundigen 18 maanden). De Programmawet van 24 december 2002 voorziet in art. 7, § 3 dat «*ingeval van twijfel met de jongste leeftijd rekening gehouden wordt*». Het moet gaan om de jongste leeftijd en niet de gemiddelde leeftijd - zoals men dit nu in de

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

praktijk doet - die zou blijken uit de onderzoeken. Indien minstens één van deze onderzoeken besluit tot de minderjarigheid van de jongere, moet deze genieten van het voordeel van de twijfel en beschouwd worden als een minderjarige.

Toestemming en betwisting van het resultaat:

Het Platform is de mening toegedaan dat de toestemming, het recht op weigering, en het recht om het medisch onderzoek te betwisten in een wettekst dient te worden opgenomen. Inderdaad, het principe van het «hoger belang van het kind»¹³, dat uitgebreid verankerd is in internationale teksten en hernomen in de Programmawet, veronderstelt dat de klinische onderzoeken nooit mogen afgedwongen worden en niet strijdig zijn met de cultuur van het kind.

Daarom beveelt het Platform het volgende aan:

1. Om de rechten van de verdediging te waarborgen raadt het Platform aan dat een advocaat de jongere bijstaat vanaf diens signalering. De rol van deze advocaat is primordiaal ingeval van twijfel over de minderjarigheid. Hij zal alle elementen verzamelen die toelaten om de minderjarigheid te bewijzen en zal, indien hij dit nuttig oordeelt, aanwezig zijn tijdens de uitvoering van het medisch onderzoek om de rechten van de verdediging te waarborgen. Hij zal zich ervan verzekeren dat de jongere goed ingelicht wordt, zodat deze met kennis van zaken kan beslissen om zich te onderwerpen aan het botonderzoek en dat hij de mogelijkheid heeft om de resultaten te betwisten.

2. Wat ook de juridische situatie weze waarin de jongere die verklaart minderjarig te zijn zich bevindt, de door de Dienst Voogdij opgevorderde arts zal zijn opdracht moeten uitvoeren met toestemming van de minderjarige en die minderjarige moet kunnen beslissen met «kennis van zaken». Dit impliceert dat de jongere bijgestaan moet

---

¹³ Art. 3, §1 Internationaal Verdrag betreffende de Rechten van het Kind van 20 november 1989.

worden door een tolk om een dialoog mogelijk te maken en dat de inhoud, de modaliteiten en het belang van het onderzoek uitgebreid moet worden uitgelegd aan de jongere. Bovendien moet het de jongere toegestaan zijn om deze test te weigeren zonder dat hij dient te vrezen dat hij dan *ipso facto* als meerderjarig wordt beschouwd. Er dient aan herinnerd te worden dat de Wet van 22 augustus 2002 betreffende de rechten van de patiënt in artikel 8, §1 bepaalt: «*De patiënt heeft het recht om geïnformeerd, voorafgaandelijk en vrij toe te stemmen in iedere tussenkomst van de beroepsbeoefenaar*». Paragraaf 4 voorziet dat de patiënt het recht heeft om zijn toestemming voor een tussenkomst te weigeren of in te trekken.

3. Het recht op een tegenexpertise moet worden erkend en op die manier uitgewerkt worden dat dit recht effectief en doeltreffend is, met eerbiediging van het principe van tegensprekelijkheid.

c. Identificatie van NBBM aan de grens: een prioriteit

Vaststelling: Sinds het van kracht worden van de regeling van de voogdij is de situatie van jongeren aan de grens die van hun vrijheid worden beroofd verslechterd. Velen hebben zich beklaagd over een globale verlenging van de procedure. De invoering van de regeling op de voogdij en de oprichting van de bijbehorende diensten heeft daar veel mee te maken. Wat er ook van zij, men dient voor ogen te houden dat er naast de onvermijdelijke tijd nodig voor de identificatie er ook nog tijd nodig is om een voogd en een advocaat aan te stellen, en de tijd vereist om een procedure af te wikkelen voor de Raadkamer met het oog op de vrijlating.

Aanbeveling :

Het schijnt dat de identificatieprocedure door medisch onderzoek ongeveer 1 week in beslag neemt. Het Platform is de mening toegedaan dat de identificatie van deze jongeren bij voorrang dient te worden gedaan met inachtneming van bovenvermelde procedurele waarborgen en niet langer dan 48 uren mag duren.

4.3. IDENTIFICATIE VAN DE BEGELEIDERS

Wettelijke basis : Krachtens artikel 5 van de Programmawet van 24 december 2002 dient er nagegaan te worden of de minderjarige vergezeld is in de zin van de wet. Artikel 5 van de wet bepaalt dat een voogd dient te worden aangesteld indien, onder andere, de persoon van minder dan achttien jaar «*niet begeleid is door een persoon die het ouderlijk gezag of de voogdij over hem uitoefent krachtens de wet van toepassing overeenkomstig art. 35 van de wet van 16 juli 2004 houdende het wetboek van internationaal privaatrecht*».

Vaststellingen: Momenteel lijkt het er op dat de Dienst Voogdij geen vaste gedragslijn heeft in deze materie en gewoon geval per geval handelt. Er schijnt nog

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

steeds geen standpunt te bestaan over de waarde die men aan deze voogdijen of aan een Kefallah van buitenlands recht dient toe te kennen.

Aanbevelingen :

Het Platform is de mening toegedaan dat een gedragslijn dient te worden aangenomen door de Dienst Voogdij.

Wanneer een jongere aankomt in België en een ouder het ouderlijk gezag over hem opeist moet de afstamming of de toekenning van het ouderlijk gezag door alle rechtsmiddelen kunnen worden bewezen, inbegrepen het bezit van staat. Er dient slechts gebruik gemaakt te worden van een DNA test als laatste redmiddel en met de toestemming van de betrokkenen. Vanaf dan :

1. Indien er bewijzen zijn van afstamming of van ouderlijk gezag t.a.v. een ouder op het Belgisch grondgebied moet er voor gezinshereniging gezorgd worden.
2. Indien er twijfel bestaat over de afstamming of de ouderlijke macht, dient de persoon die de ouderlijke macht opeist als dusdanig beschouwd worden in afwachting van andere bewijsstukken of van bevestiging van de twijfel door de overheden. Tijdens deze periode draagt deze persoon de zorg voor de opvang van het kind in zijn gezin en kan door gespecialiseerde diensten geholpen worden. Elke volwassene die een kind dat niet het zijne is begeleidt, mag niet onmiddellijk beschouwd worden als iemand die het kind uitbuit.
3. Indien er vermoedens zijn van economische of seksuele uitbuiting van de minderjarige, kan een voorlopige voogdij in de zin van artikel 6 §3 van de Programmawet van 22 december 2002 georganiseerd worden ; de NBM zal toevertrouwd worden aan gespecialiseerde opvangdiensten en in voorkomend geval genieten van de bescherming voorbehouden aan slachtoffers van mensenhandel.
4. Indien er geen afstamming of ouderlijk gezag kan worden vastgesteld zal een voogdij in de zin van de Wet van 24 december 2002 ingesteld worden.

5. Verband tussen voogdij en verblijf

Wettelijke basis: Het verblijf van de NBM die geen asielzoeker is of die niet in een bijzondere procedure is¹⁴, is geregeld door de Omzendbrief van 15 september 2005 betreffende het verblijf van niet-begeleide minderjarigen. Indien hij een asielaanvraag indienen wordt zijn verblijf geregeld door de Wet van 15 december 1980 inzake de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen. Er bestaan ook teksten die het verblijf regelen van minderjarigen in een specifieke situatie, zoals de slachtoffers van mensenhandel.

Vaststellingen: In de huidige toestand heeft een minderjarige die aankomt aan de grens of op het grondgebied niet dadelijk en automatisch een voorlopig verblijfsrecht, behalve indien hij een asielaanvraag indient op het grondgebied¹⁶. Indien er twijfel bestaat over zijn minderjarigheid zal hij geen voorlopig verblijfsrecht krijgen gedurende de tijdsspanne dat zijn leeftijd wordt bepaald. Bovendien zijn er nog steeds gevallen waar de minderjarige geen toelating tot voorlopig verblijf bekomt terwijl zelfs zijn minderjarigheid niet betwist wordt. In sommige gevallen wordt de minderjarige gerepatrieerd zelfs nog voor een duurzame oplossing is kunnen voorgesteld worden en zijn belang onderzocht is geworden. Sommige NBMV verblijven dus in België zonder een enkel verblijfsdocument of met een bevel tot terugbrenging.

Men kan niet beweren dat men enerzijds begaan is met het belang van de minderjarigen en hen wil beschermen wanneer men anderzijds deze minderjarigen handhaaft in een toestand van extreme kwetsbaarheid. Het compromis waarop dit systeem is gebaseerd is onhoudbaar (men richt enerzijds de voogdij op maar men erkent geen automatisch recht op voorlopig verblijf).

De Omzendbrief van 15 september 2005 betreffende het verblijf van de NBMV heeft de dienstnota van 2002 vervangen, zonder nochtans de van kracht zijnde regels inzake het verblijf van de NBM niet-asielzoekers fundamenteel te veranderen. De toepassing van de Omzendbrief dient voor de NBM aangevraagd te worden door zijn voogd en dus zijn de minderjarigen aan wie geen voogd werd toegewezen (door gebrek aan effectieven of wegens een vertraging van de Dienst Voogdij) uitgesloten van het toepassingsveld van de Omzendbrief en *de facto* zonder adequate bescherming. De Omzendbrief voorziet nog altijd geen voorlopig statuut voor de jongeren die verklaren minderjarig te zijn maar wiens minderjarigheid betwist wordt omdat de Omzendbrief enkel van toepassing is op personen die geïdentificeerd zijn als NBM door de Dienst Voogdij in de zin van artikel 5 van de Wet op de Voogdij en na van haar kennisgeving ontvangen te hebben. Tenslotte behoudt de Omzendbrief de procedure in twee fasen¹⁷ die in totaal meer dan drie jaar in beslag neemt, wat veel te lang is.

---

¹⁴ Slachtoffer van mensenhandel, adoptie, enz.

¹⁶ Voor hen die een dergelijke aanvraag indienen aan de grens is de enige waarborg die zij bekomen dat zij niet onmiddellijk worden uitgewezen.

¹⁷ Verlenging van het bevel tot terugbrenging of aflevering van een aankomstverklaring gedurende zes maanden en dan BIVR gedurende drie jaar.

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

Aanbevelingen :

1. Het Platform dringt aan op het feit dat de NBM altijd dienen behandeld te worden als minderjarigen aan wie een bijzondere bescherming dient te worden verleend, en niet als vreemdelingen wiens verblijfsrecht scrupuleus wordt onderzocht.

2. Het Platform meent dat elke vreemdeling die aan de grens of op het grondgebied verklaart minderjarig te zijn als zodanig moet beschouwd worden tot bewijs van het tegendeel. Deze eis is gegrond op de strikte toepassing van twee fundamentele principes die zowel erkend zijn in het internationaal recht als in ons intern recht : het voordeel van de twijfel (Art. 7, §3 van de Programmawet van 24 december 2002) en het hoger belang van het kind (Art. 3, §1 IVRK).

3. Inderdaad, het voordeel van de twijfel impliceert dat de meest gunstige behandeling voorbehouden is voor de jonge vreemdeling die verklaart minderjarig te zijn en dit tot bewijs van het tegendeel. Het hoger belang van het kind impliceert dat een statuut van voorlopig verblijf wordt toegekend aan elke niet-begeleide minderjarige, en dit vanaf zijn signalement, onafhankelijk van zijn statuut, tot een duurzame oplossing wordt gevonden en dit eveneens voor alle jongeren over wiens leeftijd men twijfelt.

- De Omzendbrief van 15 september 2005 zou een statuut van voorlopig verblijf moeten voorzien vanaf het signalement, en dit voor elke persoon die verklaart minderjarig te zijn aan de grens of op het grondgebied. Wanneer er twijfel bestaat omtrent de minderjarigheid van de betrokkene, dient de meest gunstige procedure op hem te worden toegepast tot er een definitieve beslissing wordt genomen inzake zijn identiteit (alle rechtsmiddelen uitgeput).

4. Alle niet-begeleide minderjarige vreemdelingen die als dusdanig zijn geïdentificeerd moeten toegang hebben tot het grondgebied zonder enige opsluiting. Ook dienen zij vanaf hun aankomst een verblijfsdocument te ontvangen

dat een voorlopig verblijf dekt. Een Attest van Immatriculatie lijkt hiervoor het meest aangepast te zijn, omdat dit een voorlopig verblijfsrecht geeft in afwachting van de documenten die nodig zijn voor het verkrijgen van een onbeperkt verblijfsrecht, in tegenstelling tot de aankomstverklaring of nog erger een bevel tot terugbrenging zoals de hogervermelde Omzendbrief het voorziet.

- Het voordeel van de Omzendbrief van 15 september 2005 mag niet geweigerd worden aan een NBM die als dusdanig geïdentificeerd is, zelfs wanneer bijvoorbeeld deze laatste geen voogd heeft of wanneer hij reeds een andere procedure heeft ingeleid.

- Het Bureau NBMV van de Dienst Vreemdelingenzaken zou aan elke NBM die de toepassing vraagt van de bovenvermelde Omzendbrief een voorlopig verblijfsdocument moeten afleveren in afwachting van het onderzoek naar een passende duurzame oplossing voor de jongere. Het is in elk geval niet aanvaardbaar dat een NBM als enig verblijfsdocument een bevel om het grondgebied te verlaten of een bevel tot terugbrenging heeft, of nog erger dat hij geen enkel verblijfsdocument heeft, alvorens de voogd de mogelijkheid gehad heeft om te onderzoeken wat zijn belang is en de meest aangepaste duurzame oplossing voor te stellen.

- Trouwens, in tegenstelling met wat is bepaald in de hogervermelde Omzendbrief kan het bezit van een paspoort niet de enige rechtvaardiging zijn voor een weigering om een voorlopig verblijfsdocument af te leveren of een machtiging tot onbeperkt verblijf.

5. Een beslissing om een definitieve verblijfstitel toe te kennen zou binnen een redelijke termijn moeten genomen worden, na te hebben vastgesteld dat dit de beste oplossing is in het belang van de minderjarige en dat een terugkeer naar het land van herkomst of naar een derde land niet kan in overweging genomen worden. Dit natuurlijk in de mate van het mogelijk lange tijd voor het bereiken van de meerderjarigheid.

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

- Het Platform zou wensen dat de bovenvermelde Omzendbrief de mogelijkheid voorziet dat een NBM in wiens geval het duidelijk is dat de duurzame oplossing bestaat in een definitief verblijf in België veel sneller een dergelijk verblijf bekomt teneinde de onzekere periode zo kort mogelijk te houden.

6. Het Platform beveelt aan dat de bepaling voorzien in de Omzendbrief van 15 september 2005 zouden worden aangepast (zoals hierboven voorgesteld) en omgezet worden in een wetgevende tekst.

6. Opsluiting¹⁸

Wettelijke basis: De Programmawet van 24 december 2002 behandelt niet uitdrukkelijk het probleem van de opsluiting van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen. De opsluiting van een minderjarige op grond van zijn administratief statuut is trouwens in totale tegenspraak met de doelstellingen en de geest van deze wet¹⁹.

De artikelen 3 (verbod van foltering en van elke onmenselijke of vernederende behandeling) en 5 (wettigheid en niet-willekeurigheid van elke vrijheidsberoving) van het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden zijn ter zake dienend om de kwestie van de opsluiting van minderjarigen in gesloten centra te bespreken in het licht van de wettelijke en materiële voorwaarden onder dewelke zowel de vrijheidsberoving als de detentie gebeurt.

Met betrekking tot de opsluiting van niet-begeleide minderjarigen moet men eveneens strikt de volgende artikelen van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind eerbiedigen : artikel 3 (hoger belang van het kind) en 37 (verbod op elke onmenselijke of vernederende behandeling en wettelijke voorwaarden voor een vrijheidsberoving van een minderjarige).

Tenslotte is er nog de Aanbeveling n° 1576/2003 van 31 januari 2003 van de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa betreffende de situatie van jonge migranten in Europa die aan de Lidstaten het volgende aanbeveelt « *te vermijden dat minderjarigen opgesloten worden om redenen die uitsluitend te maken hebben met immigratie* » en dringt bijgevolg er op aan « *om hun adequate vervangende huisvesting aan te bieden* ».

¹⁸ Dit gedeelte is geïnspireerd van o.a. het artikel van Véronique Dockx « *L'accès au territoire, la détention et l'expulsion des mineurs étrangers non accompagnés à la lumière de la Loi sur la tutelle* », verschenen in de *Revue du Droit des Etrangers*, n°128, p. 167 en door haar voorgesteld tijdens de studiedag van 16/11/2004.

¹⁹ Zie bijvoorbeeld het Regeringsakkoord van 14 juli 2003 (toezegging om een einde te stellen aan de opsluiting van minderjarigen) en de opheffing van artikel 53 van de Wet op de jeugdbescherming van 8 april 1965 (mogelijkheid om een minderjarige die verdacht is van een misdrijf te hebben begaan voor een periode van 15 dagen in de gevangenis op te sluiten).

Vaststellingen: De Wet van 15 december 1980 op de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen is van toepassing op personen van vreemde nationaliteit zonder onderscheid van leeftijd. Het is dus in toepassing van de artikelen 2 et 74/5 en volgende van de Wet van 15 december 1980 dat minderjarige vreemdelingen, begeleid of niet, bij hun aankomst aan de grens worden geplaatst in het transit centrum 127 (Melsbroek) en dat de begeleide minderjarigen worden geplaatst in het repatriëringscentrum 127bis (Steenokkerzeel) of in de centra van Brugge of Vottem met het oog op hun verwijdering van het grondgebied. Volgens de statistieken van de Dienst Vreemdelingenzaken hebben in 2005 55 niet-begeleide minderjarige vreemdelingen asiel aangevraagd vanuit een gesloten centrum. Gemiddeld worden de laatste jaren bijna honderd niet-begeleide minderjarigen per jaar beroofd van hun vrijheid en nog meer minderjarigen zijn samen met hun ouders opgesloten, soms voor ongewoon lange duur.

Betreffende de levensomstandigheden in een gesloten centrum (centrum 127bis) : een deskundig verslag (september 1999) dat werd opgesteld door een college van twee psychologen, een kinderpsychiater en een sociale werkster besluit dat «*de onaangepaste levensomstandigheden de ontwikkeling van het kind ernstig schaadt*» en spreekt van «*psychologische mishandeling*». Indien deze vaststelling medisch van toepassing is op een begeleide minderjarige moet dit a fortiori gelden voor een niet-begeleide minderjarige. De gebouwen in prefab van het centrum 127, naast de start -en landingsbaan van Melsbroek, slaapzalen waarin zowel volwassenen als kinderen slapen en volwassenen die de hele tijd in bijzijn van de kinderen verblijven in een duidelijke promiscuïteit, dit zijn allemaal feiten die al lang zijn aangeklaagd, want deze toestand is in strijd met de noden van de minderjarigen. Er weze aan herinnerd dat de «speelruimte» voor de kinderen zeer summier is en dat deze ruimte meestal wordt gebruikt als verhooruimte in het kader van de behandeling van de asielaanvragen. Al deze elementen samen zijn in principe een schending van het hoger belang van het kind zoals dit omschreven is in het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind ; dit is ook een schending van artikel 3 van het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden (verbod op wrede, onmenselijke en vernederende behandeling).

Betreffende de plaatsing in een gesloten centrum: het Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens voorziet in zijn artikel 5 het principe van het recht op vrijheid, evenals een limitatieve lijst van uitzonderingen waarvan één die essentieel gaat over minderjarigen: de opsluiting van een minderjarige kan enkel bevolen worden met het doel toe te zien op zijn opvoeding of teneinde hem voor de bevoegde instanties te geleiden (EVRM art. 5 litt. d)). Een andere uitzondering gaat essentieel over vreemdelingen en laat de opsluiting toe teneinde hen te beletten op onrechtmatige wijze het grondgebied te betreden of in het geval van een persoon waartegen een uitwijzings- of uitleveringsprocedure hangende is (EVRM art. 5 litt f)).

Heel het debat gaat er nu over om te weten te komen of minderjarige vreemdelingen – wat betreft de regels die gaan over hun vrijheidsberoving – dienen beschouwd te worden als minderjarigen of als vreemdelingen. Het Platform «*Kinderen op de vlucht*» is er steeds van overtuigd geweest dat de eerste optie de juiste is. Er weze trouwens aan herinnerd dat het HCR er sinds lang voor pleit om asielzoekers niet van hun vrijheid te beroven.

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

Tenslotte, of nu de vrijheidsberoving bevolen wordt met het oog op de verwijdering van het grondgebied of tijdens het onderzoek van de asielaanvraag bij aankomst op het grondgebied, dient zij proportioneel te zijn aan het nagestreefde doel, dit wil zeggen de mogelijkheid om de minderjarige te repatriëren naar zijn land van herkomst; en in het geval van detentie van minderjarigen, moet deze proportionaliteit nog meer met voorzichtigheid gehanteerd worden vermits men dient rekening te houden met het hoger belang van de minderjarige en met de speciale bescherming en verzorging waarop hij recht heeft overeenkomstig de artikelen 3 en 37 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind.

Meer precies bepaalt artikel 37 dat de opsluiting van kinderen dient te gebeuren in overeenstemming met de wet, *enkel als laatste redmiddel* en van zo kort mogelijke duur moet zijn. De rechtbank van Eerste Aanleg van Brussel zetelende in Kortgeding heeft in haar beschikking van 17 november 2003 het belang van dit element gepreciseerd door de volgende voorwaarden op te leggen ingeval van opsluiting van minderjarigen in gesloten centra : het moet gaan om een uitzonderingsmaatregel *« die slechts in laatste instantie mag worden genomen, dit wil zeggen omdat er geen enkel alternatief mogelijk was in de gegeven speciale omstandigheden »*. België overtreedt rechtstreeks dit tweede punt omdat België alle niet-begeleide minderjarige vreemdelingen die aankomen aan de grens opsluit²⁰.

België overtreedt ook rechtstreeks een andere bepaling van artikel 37 namelijk *« het kind moet behandeld worden met menselijkheid (...) en zodanig dat rekening wordt gehouden met de behoeften van een persoon van zijn leeftijd. Met name wordt ieder kind dat van zijn vrijheid is beroofd gescheiden van volwassenen »*. Deze bepalingen worden in geen enkel gesloten centrum toegepast. Tenslotte, artikel 9 van dit Verdrag bepaalt dat *« de Staten die partij zijn, waarborgen dat een kind niet wordt gescheiden van zijn ouders tegen hun wil (...) »* tenzij de ouders het kind misbruiken of verwaarlozen of wanneer de ouders gescheiden leven en er een beslissing moet worden genomen ten aanzien van de verblijfplaats van het kind.

Aanbevelingen :

1. Het Platform beveelt nogmaals aan dat België een einde stelt aan de praktijk van opsluiting van alle niet-begeleide minderjarige vreemdelingen. Dit betekent dat de niet-begeleide minderjarige vreemdeling die verklaart minderjarig te zijn bij zijn aankomst aan de grens :

- dat systematisch vanaf zijn signalement een voogd, eventueel een voorlopige voogd, krijgt toegewezen ;
- dat hij toegang krijgt tot het grondgebied ;

---

²⁰ *Opmerking : de detentie van minderjarige vreemdelingen die begeleid zijn door hun familie met het oog op hun verwijdering is ook niet gerechtvaardigd vermits de Wet van 15/12/1980 toelaat om deze gezinnen een woonplaats toe te wijzen eerder dan hen te beroven van hun vrijheid door hun in een gesloten centrum te plaatsen.*

· dat hij geplaatst wordt in een opvangstructuur die aangepast is aan zijn noden tijdens de tijd nodig voor zijn identificatie als minderjarige, vreemdeling, niet-begeleid, en dat hij voor dezelfde periode – indien hij geen asielzoeker is – een attest van immatriculatie (AI) ontvangt.

2. Om dezelfde redenen beveelt het Platform eveneens aan dat België een einde stelt aan de praktijk van opsluiting van alle begeleide minderjarige vreemdelingen.

7. Duurzame oplossing

Wettelijke basis: De Programmawet van 24 december 2002 definieert niet wat zij verstaat onder «duurzame oplossing». Zij bepaalt in artikel 3, §2, 4° dat de Dienst Voogdij belast is met «*zich ervan te vergewissen dat door de bevoegde overheden binnen de kortste termijn een duurzame oplossing in het belang van de minderjarige wordt gezocht*». Artikel 11, §1 bepaalt dat «*de voogd alle passende maatregelen treft om de familieleden van de minderjarige op te sporen. Hij doet alle voorstellen die hij nodig acht om een duurzame oplossing te vinden overeenkomstig het belang van de minderjarige*».

De Omzendbrief van 15 september 2005 betreffende het verblijf van niet-begeleide minderjarigen geeft een praktische omschrijving van wat de Dienst Vreemdelingenzaken verstaat onder een «duurzame oplossing» met name de gezinshereniging, de terugkeer naar het land van herkomst, met waarborgen van aangepaste opvang en verzorging van de NBM of een machtiging tot onbeperkt verblijf in België. De Omzendbrief voorziet eveneens dat het Bureau NBMV van de Directie Toegang en Verblijf van de Dienst Vreemdelingenzaken «*bevoegd is om voor elke NBMV die zich op het grondgebied bevindt een duurzame oplossing te vinden en er moet over waken dat deze oplossing overeenstemt met het hoger belang van het kind en dat zijn fundamentele rechten worden gerespecteerd*» en dat de voogd schriftelijk aan het Bureau Minderjarigen alle voorstellen zal doen die hij nodig acht in het kader van het onderzoek naar een duurzame oplossing.

Vaststellingen: Het fundamentele doel van de voogdij is er voor te zorgen dat de minderjarige terecht komt in een gezonde en beschermde omgeving ; het is eveneens essentieel dat de voogdij leidt tot een duurzame oplossing voor de minderjarige.

Dit is één van de belangrijkste doelstellingen van de opdracht van de voogd.

In feite stelt men vast dat de Dienst Vreemdelingenzaken het begrip duurzame oplossing zeer restrictief interpreteert en de oplossing eerst en vooral ziet in een terugkeer naar het land van herkomst. De Omzendbrief voorziet inderdaad enkel de machtiging tot onbeperkt verblijf als «*geen andere duurzame oplossing werd gevonden*». Nochtans, indien men werkelijk de principes wil eerbiedigen die voorrang dienen te hebben bij het zoeken naar deze oplossing, zoals het principe van het hoger belang van het kind, dient men de rechten, voordelen en nadelen af te wegen

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

ingeval van een terugkeer, en ook te denken aan de opvang in een derde land of de definitieve opvang in België.

In de huidige stand van zaken kan de voogd voorstellen tot duurzame oplossing indienen maar de Dienst Vreemdelingenzaken behoudt de macht om een verblijfstitel al dan niet toe te kennen of een maatregel van verwijdering te bevelen (in het geval van een minderjarige die geen asiel heeft aangevraagd en niet erkend is als vluchteling). Dus in feite beslist de instantie die bevoegd is voor verblijf en immigratie over de duurzame oplossing, wat toch wel paradoxaal is. In het geval van minderjarigen die het statuut van vluchteling hebben aangevraagd beslissen de asielinstanties over de toekenning of de weigering van het statuut van vluchteling en de duurzame oplossing zal dan afhangen van deze beslissing.

Men zou ook bij het zoeken naar een duurzame oplossing de mogelijkheid moeten voorzien voor een gezinshereniging die er in bestaat dat het kind in België herenigd wordt met zijn ouders (en dit door zijn wettelijke voogd of door elk ander familielid wanneer hij geen ouders meer heeft of deze niet kunnen worden gevonden) Deze mogelijkheid bestaat voor de NBMV die vluchteling is op grond van de Richtlijn 2003/86/EG en dient te worden toegepast wanneer gezinshereniging niet kan plaatsvinden in het land waar de ouders leven en indien deze gezinshereniging in het belang is van het kind.

Aanbevelingen :

Het Platform beveelt aan :

1. Dat geen enkele maatregel van verwijdering wordt genomen alvorens de voogd een duurzame oplossing heeft kunnen voorstellen voor de NBM ;
2. Dat een onafhankelijke instantie wordt opgericht, voorgezeten door een Jeugdrechter, om zich uit te spreken over het begrip duurzame oplossing en deze beslissing gegrond is op de criteria van eerbied voor de rechten van het kind en deze beslissing bindend is voor de Dienst Vreemdelingenzaken ;
3. Dat de minderjarige deelneemt aan het nemen van deze beslissing ;
4. Dat hij wordt bijgestaan door zijn voogd en zijn advocaat ;
5. Dat elke beslissing m.b.t. terugkeer naar het land van herkomst of gezinshereniging in een derde land slechts wordt genomen na een ernstige en onafhankelijke

evaluatie van de omstandigheden van terugkeer en opvang door de ouders van de minderjarige;

6. Dat elke terugkeer van een kind naar zijn land van herkomst ter plaatse opgevolgd wordt.

8. Opvang

Wettelijke basis:

- De wettelijke basis van het Federaal Agentschap voor de Opvang van Asielzoekers (Fedasil): de artikelen 60 tot 65 van de Programmawet van 19 juli 2001, zoals gewijzigd door de Programmawetten van 22 december 2003 en 27 december 2004 en in het bijzonder het artikel. 62, §1²¹.
- De organieke wet betreffende de OCMW's en de gemeenschapsdecreten betreffende de jeugdzorg.

Vaststellingen : De opvangssituatie van niet-begeleide minderjarigen blijft onrustwekkend, ook nu er de laatste maanden zekere verbeteringen zijn gekomen in de toestand (oprichting van twee centra voor eerste opvang en de ontwikkeling van gespecialiseerde opvangplaatsen in aangepaste centra, voornamelijk centra verbonden aan de federale centra voor asielzoekers).

De opvang van NBM die geen asiel aanvragen blijft tot nu toe erg problematisch. Er zijn onvoldoende beschikbare plaatsen in verhouding tot de noden en de procedures om een aangepaste opvang te genieten zijn soms zwaar en onaangepast. De Bijzondere Jeugdzorg wilt niet in instaan voor de opvang van alle niet-asielzoekers.

Als gevolg hiervan, blijven een belangrijk aantal jongeren opgevangen in een centrum voor eerste opvang (centrum voor observatie & oriëntatie) zonder ander perspectief of worden van één centrum naar de andere overgeplaatst en dit vooral degene die nood hebben aan de beste opvang. De centra voor eerste opvang zijn overbelast maar zijn in principe niet voorzien voor opvang van lange duur ; in de praktijk dienen zij dikwijls minderjarigen (vooral niet-asielzoekers) voor periodes van meerdere maanden op te vangen.

---

21 «Art. 62. § 1. Het Agentschap heeft tot doel de organisatie en het beheer te verzekeren van de verschillende modaliteiten inzake onthaal en opvang van asielzoekers, alsook de coördinatie van de vrijwillige terugkeer. Het sluit tevens alle overeenkomsten betreffende de opvang van asielzoekers en voert deze uit; daarnaast kent het subsidies toe met betrekking tot zijn opdrachten.

§ 1bis. De coördinatie van de verschillende manieren van opvang van niet-begeleide minderjarigen wordt vastgesteld door de Koning, bij een in Ministerraad overlegd besluit. Deze coördinatie behelst het afsluiten van een akkoord tussen de Federale Overheid en de Gemeenschappen en beoogt tevens de regeling van de organisatie en de financiering van de instellingen, en de begeleiding.

Onder «niet-begeleide minderjarige» moet men elke persoon verstaan die onder de voorwaarden valt die bepaald zijn in Titel XIII, Hoofdstuk 6, artikel 5, van de programmawet (I) van 24 december 2002.

§ 2. Het Agentschap wordt eveneens belast met de controle op en de bewaking van de kwaliteit van de opvang in alle onthaalformules»

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

Bovendien, worden sommigen ook onder de hoede genomen van de sector van de jeugdbescherming omdat zij er van verdacht worden een misdrijf te hebben begaan (het aantal niet-begeleide minderjarigen die geplaatst zijn in het Federaal Gesloten Centrum van Everberg is verhoudingsgewijs zeer hoog). Wanneer zij het centrum mogen verlaten is er nochtans dikwijls niets voorzien en worden zij aan zichzelf overgelaten.

Het Platform heeft reeds aanbevelingen gedaan in 2004 m.b.t. de opvang van NBM²². Men moet vaststellen dat deze voor een groot deel niet zijn gevolgd.

Aanbevelingen :

Het Platform beveelt aan :

1. Dat de aangevangen werkzaamheden betreffende de opvang die verschillende bevoegde ministeries groepeerde op verschillende beleidsniveau's dringend en bij voorrang hernomen worden ;
2. Dat deze besprekingen leiden tot een globaal, coherent en adequaat systeem voor alle niet-begeleide minderjarigen zonder ook maar enige discriminatie;
3. Dat de opvang van niet-begeleide minderjarigen niet afhankelijk van het administratief statuut van de minderjarige maar van zijn effectieve noden ;
4. Dat er voldoende plaatsen worden voorzien en dat er gezorgd wordt voor een adequate financiering ;
5. Dat de opvang beschouwd wordt als een element van kwaliteit, er op gericht om te beantwoorden aan de essentiële behoeften van deze kinderen ;
6. Dat de kwaliteit van de begeleiding en de tenlasteneming in de centra verbeterd wordt en dat de begeleidingsnormen van de federale centra in lijn worden gebracht met de van kracht zijnde normen in de sector van de jeugdzorg van de Franse en Vlaamse Gemeenschap ;
7. Dat in overleg met de minderjarigen tuchtregels en reglementen van inwendige orde aangenomen worden om arbitraire procedures en transfers om reden van gedrag te vermijden ;

---

22 Zie de nieuwsbrief n° 15 van het Platform van april 2004 die kan gelezen worden op de website www.nbm.be

8. Dat de eerste opvang van observatie en oriëntatie enkel van korte duur zou zijn en dat men zeer snel de jongere verwijst naar een opvang van langere duur ;

9. Dat men een einde stelt aan elke vorm van opsluiting.

III. AANBEVELINGEN VOOR EEN OPERATIONELE VERBETERING

De aanbevelingen die hier voorgesteld worden behelzen geen voorstellen van wetswijzigingen maar beogen sommige schaduwzijden te belichten en dit met het oog op een betere toepassing van de wet. Zij zijn vooral gericht aan de voogden en aan de Dienst Voogdij, optredende partijen in de eerste linie voor de toepassing van de nieuwe wet.

Na een herinnering aan de praktische modaliteiten van de tussenkomst van de voogd in het verlopen van de voogdij zullen de taken en de bijzondere rol van de voogd meer in detail onderzocht worden.

1. Begin van de opdracht van de voogd

Na zijn aanstelling door de Dienst Voogdij zal de voogd er voor zorgen dat hij zo snel mogelijk zijn pupil ontmoet. Tijdens deze ontmoeting zal de voogd zijn opdracht uitleggen aan zijn pupil en ook de inherente beperkingen die eraan verbonden zijn, evenals de rol van de verschillende andere tussenkomende partijen (zie hieronder). De voogd zal er voor zorgen om vanaf het begin van zijn opdracht overleg te plegen met de andere tussenkomende partijen (begeleiders in het opvangcentrum of de familie waar hij ondergebracht is, advocaat, enz.), teneinde een akkoord te bereiken over ieders rol en ieders verantwoordelijkheid. Indien de minderjarige is ondergebracht in zijn (uitgebreide) familie, is het belangrijk dat de Dienst Voogdij de rol van de voogd aan de NBM en aan de familie heeft uitgelegd alvorens de voogd hen ontmoet.

De voogd zal vervolgens aan de minderjarige uitleggen dat hij de ouders (of de familieleden) niet vervangt voor wat de dagelijkse verzorging betreft maar wel voor de wettelijke vertegenwoordiging en dat hij in die hoedanigheid samen met de jongere, in voorkomend geval ook met de familie en de andere tussenkomende partijen, alle stappen zal ondernemen opdat hij altijd passend gehuisvest en begeleid wordt en dat zijn verblijf in België zo goed mogelijk verloopt. Zo kan hij bijvoorbeeld aan de jongere uitleggen dat hij het nodige zal doen opdat de jongere naar school kan gaan of de opleiding kan volgen die bij hem past, binnen de mate van wat er beschikbaar is.

Het is belangrijk dat de NBM begrijpt dat de voogd de referentiepersoon is tot wie hij zich kan richten en die hem samen met een advocaat zal bijstaan in alle juridische en administratieve procedures die hem aanbelangen. Hij zal afspraken

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

maken met de jongere over de praktische organisatie van hun contacten, rekening houdend met zijn beschikbaarheid : bepaalde uren afspreken, welk telefoonnummer, enz. De voogd zal er zorg voor dragen om zijn taalgebruik en de informatie die hij mededeelt aan de jongere aan te passen aan de leeftijd en de graad van maturiteit van de jongere. Indien zou blijken dat de minderjarige een tolk nodig heeft zal de voogd daarvoor zorgen door dit aan de Dienst Voogdij te vragen of op eigen initiatief te organiseren. De kosten van een tolk worden gedragen door de Dienst Voogdij.

Hij zal de jongere ook laten weten dat hij zijn functie van voogd uitoefent onder de controle van de Dienst Voogdij en de Vrederechter en dat hij de verplichting heeft om verslagen op te stellen betreffende de persoonlijke toestand van de jongere en diens goederen, die dan worden overgemaakt aan de Vrederechter en aan de Dienst Voogdij.

In het kader van de eerste ontmoetingen zal hij trachten om informatie te bekomen van de jongere over diens vluchtverhaal om te bepalen welke procedure dient ingeleid te worden en hij zal aan de jongere de mogelijkheden uitleggen die bestaan inzake zijn verblijfstoestand. Hij zal nochtans laten verstaan dat al de beslissingen op dit niveau niet enkel – of soms helemaal niet – van hem afhangen. Het zal voor de voogd dikwijls moeilijk zijn om in een eerste gesprek (of zelfs na verschillende gesprekken) het ware «vluchtverhaal» van de jongere te kennen en hij dient zich daar niet onmiddellijk zorgen over te maken ; inderdaad kan het lang duren voor hij vergaande informatie verneemt en is er een lange periode nodig om het vertrouwen van de jongere te winnen. Bovendien moet hij er ook over waken dat de jongere zijn verhaal niet aan te veel personen moet vertellen. Daarom is het ook belangrijk dat de voogd samen met de begeleiders van de opvang overlegt.

Tenslotte zal de voogd ook vanaf het begin moeten laten verstaan dat zijn opdracht eindigt wanneer de jongere de leeftijd van 18 jaar bereikt heeft, maar dat hij er over zal waken dat de jongere zo goed mogelijk wordt voorbereid op zijn meerderjarigheid en ervoor zorgen dat de begeleiding opgevolgd wordt, in voorkomend geval met de *ad hoc* instellingen en relais diensten.

· Bijstand van een advocaat: het is belangrijk om te noteren dat de minderjarige vreemdeling altijd het recht heeft op een *pro deo* advocaat en dit op twee gronden : omdat hij minderjarig is en omdat hij vreemdeling is. De voogd zal er dus over waken dat de advocaat gratis optreedt en steun vraagt voor de procedurekosten.

Na een eerste contact met de jongere en in het geval de jongere nog geen advocaat heeft²³, zal de voogd onmiddellijk het Bureau juridische bijstand van de woonplaats van de jongere contacteren met het oog op de aanstelling van een advocaat voor zijn pupil. In sommige gerechtelijke arrondissementen bestaat er een *pool* van gespecialiseerde advocaten die een specifieke opleiding hebben gevolgd betreffende niet-begeleide minderjarige vreemdelingen (Brussel, Antwerpen, Namen, Luik...). De voogd of het opvangcentrum kan via deze advocatensectie de aanstelling van advocaat vragen of zich rechtstreeks richten tot een gespecialiseerd een vrijwillige advocaat die dan zelf om zijn aanstelling zal verzoeken aan het Bureau voor juridische bijstand (het principe van de vrije keuze van de advocaat blijft inderdaad gewaarborgd in het kader van gratis rechtsbijstand). De voogd zal met

²³ *Men dient eerst na te gaan of de opvanginstelling reeds het nodige gedaan heeft en of de minderjarige reeds een advocaat heeft.*

de advocaat en de pupil de beste weg zoeken wat het verblijf van de minderjarige betreft en de mogelijkheden voor een duurzame oplossing. Het is zeer belangrijk dat de voogd aanwezig is tijdens de eerste consultatie met de advocaat aangezien de voogd de grote lijnen van het vluchtverhaal zal dienen te kennen. In functie hiervan zullen zij samen bepalen of een asielaanvraag dient ingediend te worden, met inachtneming van de termijn van 8 dagen²⁴, of een andere procedure (Omzendbrief NBMV, Mensenhandel, enz.). De voogd kijkt er op toe of de advocaat zijn werk goed verricht. Indien dit niet het geval is, kan de voogd steeds een «klacht» indienen bij de Stafhouder van de Balie en/of de aanstelling vragen van een andere advocaat.

· Procedures betreffende het verblijfsrecht: Wanneer beslist is welke procedure zal gevolgd worden in samenspraak met de advocaat, zal de voogd steeds aanwezig zijn op de verhoren die door de asielinstanties worden afgenomen of andere interviews voorgesteld door de Dienst Vreemdelingenzaken. In het geval van een asielaanvraag, dient hij de verhoren enkele dagen van tevoren samen met zijn pupil voor te bereiden door hem de aard en de inhoud ervan uit te leggen (eventueel in overleg met de advocaat).

In dit kader is het fundamenteel dat de voogd zijn pupil voorbereidt op het eerste verhoor door de Dienst Vreemdelingenzaken.

2. Taken en rol van de voogd

Er bestaat duidelijk geen eensgezindheid of duidelijkheid over de taken en de rol van de voogd. Het is betreurenswaardig dat de Dienst Voogdij nog altijd geen algemene richtlijnen heeft gegeven aan de voogden, wat zou mogelijk maken om hun tussenkomen te harmoniseren.

Voor het Platform dienen de taken en de rol van de voogd als volgt begrepen worden :

2.1. ROL VAN WAAKZAAMHEID EN INITIATIEFNEMER

De Programmawet van 24 december 2002 over de voogdij over NBM bevat een afdeling 5 (art. 9 tot 16) inzake de opdrachten van de voogd. In het licht van de opdrachten die hem door de wet zijn toevertrouwd is het duidelijk dat de voogd moet toezien op de algemene toestand van de minderjarige en al de nodige initiatieven dient te nemen om het effectief respect voor al de rechten van de minderjarige te waarborgen.

De algemene opdracht impliceert tevens dat de voogd altijd en in elke situatie het belang van de minderjarige voor ogen moet houden. Hij waakt er over dat de minderjarige de mogelijkheid wordt gegeven zijn mening te geven over de te nemen beslissingen en de in te nemen standpunten. Dit betekent niet dat de voogd ten allen tijde moet ingaan op hetgeen de minderjarige wil.

De voogd is niet alleen de vertegenwoordiger van de minderjarige in de procedures, hij dient ook door zijn waakzaamheid en zijn initiatieven het respect voor de rechten van de minderjarige te garanderen, bijvoorbeeld door aanwezig te

²⁴ *Zelfs als de overschrijding van de termijn tegenwoordig niet teveel problemen met zich meebrengt, gezien de rechtspraak van het CGVS die aanvragen aanvaardt na de termijn van 8 dagen, indien de overschrijding gerechtvaardigd is.*

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

zijn tijdens elk contact met de asielinstanties. Op deze wijze moet hij voor alles controleren of alle voor niet-begeleide minderjarigen bevoegde instanties en de andere tussenkomende partijen (OCMW, Jeugdzorg, enz.), hun verantwoordelijkheden opnemen, rekening houdend met de leeftijd en de psychologie van de NBM.

2.2. ONAFHANKELIJKHEID

De voogd zal zijn algemene opdracht enkel kunnen uitvoeren als hij zich volledig onafhankelijk opstelt ten aanzien van alle betrokken autoriteiten en actoren (opvangcentra, familie, sociale dienst, enz.). Deze onafhankelijkheid is voorzien in het artikel 11 van het KB van 22 december 2003 dat bepaalt dat de voogden geen richtlijnen mogen ontvangen van de asiel- en verblijfsinstanties.

Indien de minderjarige in een opvangcentrum verblijft moet hij de regels die daar van kracht zijn respecteren. Het is absoluut nodig dat er overleg en een goede samenwerking is met het opvangcentrum, de pupil en zijn voogd. Bij conflicten tussen de pupil en het opvangcentrum dient de voogd constructief te zoeken naar een oplossing in het belang van zijn pupil. Ingeval van een conflict tussen de voogd en het opvangcentrum zal de voogd trachten dit conflict op te lossen zonder evenwel te snel toe te geven op wat hij meent een recht van de minderjarige te zijn dat hij dient te waarborgen.

2.3. BASISOPLEIDING EN VOORTGEZETTE OPLEIDING

De voogden hebben allen verschillende opleidingen gevolgd. Nochtans is hun opdracht bijzonder veeleisend. Het is dus belangrijk dat zij goed opgeleid worden om hun opdracht zo adequaat mogelijk te vervullen. Bovendien werken de voogden dikwijls op hun eentje. Zij hebben niet altijd een professionele structuur die hen kan helpen ingeval van moeilijkheden of die hun vragen beantwoordt. Het is dus belangrijk dat de voogd buiten zijn basisopleiding een voortgezette opleiding kan genieten en een plaats vindt waar hij ervaringen en bedenkingen kan uitwisselen met andere voogden en personen die hem inlichtingen kunnen verschaffen.

De Dienst Voogdij zou regelmatig opleidingen moeten organiseren, niet alleen over de technische of juridische aspecten van de opdracht van de voogd maar ook over kwesties van deontologie en de psycho-sociale aspecten van de voogdij over niet-begeleide minderjarigen. De Dienst Voogdij zou er over moeten waken dat alle voogden de kans hebben om deze opleidingen bij te wonen²⁵ en dit inderdaad ook doen²⁶. De deelname aan een voortgezette opleiding is een fundamentele voorwaarde om de functie van voogd uit te oefenen.

Tenslotte dient men de nodige instrumenten ter beschikking te stellen van de voogden zodat zij hun opdracht zo goed mogelijk kunnen vervullen. Wij denken hierbij aan het *Vade-mecum* dat al lang in voorbereiding is.

25 *Alle voogden kunnen geen opleidingen tijdens de dag volgen. Men dient dus misschien opleidingen te voorzien in de avond of tijdens het weekend.*

26 *Misschien moet men deze opleidingen aantrekkelijk maken (met name op financieel gebied voor de voogden) door mechanismen uit te werken die dit bevorderen (bijvoorbeeld zoals het systeem van de advocaten van het Bureau voor juridische bijstand die jaarlijks een aantal opleidingen dienen te volgen en zich daarvoor te verantwoorden).*

2.4. VERTROUWENSRELATIE EN EERBIED VOOR HET BEROEPSGEHEIM

Het is onontbeerlijk dat de voogd een vertrouwensrelatie²⁷ opbouwt met de minderjarige en in voorkomend geval met diens familie.

Dit veronderstelt voor alles – zoals de wet bepaalt – dat de voogd regelmatige contacten heeft met zijn pupil : een werkelijke vertrouwensrelatie kan slechts geleidelijk worden opgebouwd, in het kader van een voortdurende band die oprecht en echt is. Het is ook dankzij zijn professionalisme, de coherentie in zijn gesprekken, de transparantie, de volharding en zijn talent om te luisteren, samen met een groot respect voor de woorden van de jongere, zijn geschiedenis, zijn stilzwijgen en zijn ritme, dat de voogd langzamerhand het vertrouwen zal winnen van de minderjarige. Het is ook belangrijk dat de voogd rekening houdt met de leden van de uitgebreide familie die de jongere huisvesten of waarmee hij contact heeft en dat hij deze betreft in de opvolging van de NBM.

Vermits hij in een professionele relatie met zijn pupil is, is de voogd gehouden door het beroepsgeheim betreffende zijn pupil. Hij mag geen informatie meedelen die hij vertrouwelijk bekomen heeft van zijn pupil. Hij zal ook zeer voorzichtig moeten zijn bij het opmaken van de verslagen die hij volgens de wet dient op te stellen en hij zal zijn pupil steeds moeten betrekken bij het opmaken van deze verslagen (voor de rapportageverplichting : zie onder 2.11.). Een voogd die bijvoorbeeld van zijn pupil informatie krijgt over diens ouders dient samen met zijn pupil te beslissen over de raadzaamheid om deze informatie door te geven en kan dit enkel doen met de toelating van de pupil.

2.5. SAMENWERKING MET DE ANDERE BEGELEIDERS

Het is voor een jongere heel belangrijk te voelen dat hij in een netwerk is opgenomen waar de voogd deel van uitmaakt en waarvan de verschillende actoren samenwerken voor het bereiken van hetzelfde doel : het welzijn van de minderjarige en het zoeken naar een adequate duurzame oplossing.

Dit betekent in de praktijk dat de voogd eerst en vooral zal horen wat de individuele begeleiders en opvoeders weten over de minderjarige (wanneer de jongere in een opvanginstelling is opgenomen of begeleid zelfstandig woont of opgevangen is in een familie). Het is goed dat er overleg gebeurt en uitwisseling van informatie, er mee rekening houdend dat de begeleiders ook gebonden zijn door het beroepsgeheim²⁸. Men kan zeggen dat de jongere slechts vertrouwen zal hebben in zijn voogd als de individuele begeleiders ook vertrouwen hebben in de voogd. De voogd zal nochtans bijzonder voorzichtig zijn wanneer zijn pupil hem zeer vertrouwelijke informatie mededeelt en zal oordeelkundig handelen bij het mededelen van deze informatie.

Het wordt de voogd aangeraden om regelmatig en vanaf het begin van zijn opdracht «coördinatievergaderingen» te beleggen met het «netwerk» (de jongere, de advocaat, de school, de begeleider van de opvang, die soms de familie van de

---

²⁷ Artikel 11, §2 Programmawet van 24 december 2002.

²⁸ Dit is het gedeeld beroepsgeheim.

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

jongere kunnen zijn, enz.). Tijdens deze vergaderingen kunnen de verschillende aspecten van de toestand van de jongere geëvalueerd worden.

2.6. ONDERWIJS, PSYCHOLOGISCHE BIJSTAND, MEDISCHE ZORG

Onderwijs: Gelet op het feit dat de voogd de wettelijke vertegenwoordiger is van de pupil zal hij samen met de pupil, het opvangcentrum²⁹, de personen bij wie de minderjarige is ondergebracht of de structuren van de jeugdzorg op zoek gaan naar een school. De voogd zal juridisch de inschrijving moeten ondertekenen.

Het opvangcentrum, de personen bij wie de minderjarige is ondergebracht of de personen die hem volgen bij het begeleid zelfstandig wonen zullen over het algemeen de personen zijn waarmee de school dagelijkse contacten onderhoudt. Nochtans kan de voogd ook, in overleg met hen, de school bezoeken, deelnemen aan bepaalde oudervergaderingen en indien nodig bepaalde problemen regelen met de school.

De voogd dient het schooltraject van de jongere (eventueel van op afstand) te volgen. Het is evident dat de voogd tijdens zijn contacten met zijn pupil zal navragen hoe hij evolueert in de school en dat hij deze zal aanmoedigen en helpen wanneer het nodig is.

Psychologische bijstand : In de basis- en de voortgezette opleiding is het belangrijk dat de voogd gesensibiliseerd wordt voor de psychologische moeilijkheden die minderjarigen op de vlucht kunnen hebben (de vlucht op zich en de ontworteling met het thuismilieu zijn voor jongeren vaak reeds traumatiserend), evenals de beste aanpak om deze jongeren te begeleiden met respect voor wat zij meegemaakt hebben en voor hun kwetsbaarheden. Nochtans is het duidelijk dat de voogd niet de psycholoog van zijn pupil dient te worden.

Telkens hij het wenselijk acht – met name wanneer hij vaststelt dat de jongere direct of indirect lijdt onder wat hij heeft meegemaakt – zal hij de nodige stappen ondernemen om, in akkoord met de minderjarige en in overleg met het centrum, de familie of elke andere persoon die hem begeleidt, een specifieke psychologische hulp zoeken. Teneinde financiële problemen te vermijden kan de voogd zich eventueel richten tot centra voor mentale gezondheid die gratis werken voor minderjarigen zonder inkomsten, maar die spijtig genoeg soms minder gespecialiseerd zijn op het gebied van minderjarigen op de vlucht. Het vinden van een psycholoog die de taal spreekt van de minderjarige zal zeer moeilijk zijn. Er bestaan echter ook centra die gespecialiseerd zijn in psychologische hulp aan vluchtelingen. Ideaal zou men een persoon moeten zoeken die bevoegd en bijzonder ervaren is niet alleen voor zaken van vluchtelingen maar ook voor de speciale aspecten van de adolescentie.

Medische zorg: De voogd waakt erover dat de pupil de medische zorg krijgt die hij nodig heeft. Voor asielzoekers in procedure wordt deze medische verzorging verstrekt in het opvangcentrum of betaald door het OCMW. De voogd waakt er ook over dat – voor zover dit juridisch mogelijk is – de jongere ingeschreven is in een mutualiteit. Voor niet-asielzoekers en uitgeprocedeerde asielzoekers zou het kunnen

²⁹ De meeste opvangcentra van Fedasil hebben akkoorden met de plaatselijke scholen dat hun jongeren daar school kunnen lopen.

dat de voogd de nodige stappen zal moeten ondernemen bij het OCMW om de kosten voor deze medische verzorging te kunnen betalen. In sommige gevallen zal het ook nodig zijn dat er naar de Arbeidsrechtbank wordt gegaan, in overleg met de advocaat.

2.7. ZORGEN VOOR PASSENDE HUISVESTING

De voogd dient ervoor te zorgen dat zijn pupil op een passende manier wordt gehuisvest, met de nodige begeleiding maar dient evenwel zijn pupil niet thuis onder te brengen.

Tijdens de fase van «onder de hoede neming door de Dienst Voogdij» is het de taak van deze laatste om contact te nemen met de overheden bevoegd voor opvang met het oog op huisvesting. Deze eerste noodopvang wordt over het algemeen georganiseerd door Fedasil, zowel voor minderjarigen die asiel hebben aangevraagd als voor de anderen.

Na deze eerste opvang en vooral wanneer de minderjarige geen asielaanvraag doet, zal het dikwijls aan de voogd zijn om de nodige stappen te ondernemen om huisvesting te vinden. Wanneer een NBM een asielaanvraag heeft ingediend, zal Fedasil een opvangcentrum aanduiden in zijn netwerk. Indien dit in zijn belang is kan de jongere soms worden gehuisvest bij een lid van zijn familie of begeleid zelfstandig wonen. De voogd zal met dit doel de nodige stappen ondernemen.

Indien de voogd vaststelt dat er aanwijzingen zijn die doen vrezen dat de jongere slachtoffer kan zijn van mensenhandel, zal hij de *ad hoc* diensten contacteren opdat de jongere kan opgevangen worden in een gespecialiseerd centrum dat hem kan beschermen.

Wanneer de jongere noch asielaanvrager is noch vermoedelijk slachtoffer van mensenhandel noch ondergebracht bij een familielid bij wie hij in vertrouwen kan worden opgevangen, zal de voogd samen met de minderjarige (en het centrum voor eerste opvang) nadenken over het type huisvesting dat het meest geschikt lijkt voor de jongere : een onthaalgezin, zelfstandigheid, specifieke opvangsstructuur van de sector van de bijzondere jeugdzorg, enz. Hij zal alle nodige stappen ondernemen om de jongere effectief te laten genieten van de meest passende opvang, met de hulp van de bevoegde *ad hoc* overheden (Comité voor Bijzondere Jeugdzorg, enz.) die hij zal aanmoedigen en bijstaan indien nodig. Hij zal hetzelfde doen voor de jongeren die aan de grens zijn opgesloten en door de Raadkamer in vrijheid zijn gesteld.

2.8. REGELMATIGE CONTACTEN

Het is raadzaam dat de voogd regelmatig zijn pupil ziet. De frequentie en het kader van de ontmoetingen zullen natuurlijk afhangen van de toestand van de jongere, zijn levenscontext, de staat van de procedures en de mensen die hem omringen. De voogd zal uitleg geven over de stappen die hij ondernomen zal hebben, zal verifiëren hoe de jongere zich voelt in het kader van zijn huidig leven, zal antwoorden op de vragen die de jongere stelt, enz.

Het is evident dat deze contacten met de jongere des te meer regelmatig zullen moeten zijn wanneer de jongere in moeilijkheden zit en er vele stappen dienen te worden ondernomen. Het opbouwen van een vertrouwensrelatie impliceert vaak dat

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

er vele ontmoetingen zijn om de minderjarige toe te laten om vast te stellen dat zijn voogd hem tracht te begrijpen en in zijn belang handelt door zijn standpunt te respecteren.

2.9. OPSPOREN VAN FAMILIELEDEN

De voogd treft met de toestemming van de NBM alle passende maatregelen om de familieleden van de minderjarige op te sporen en dit enkel in de mate dat dit de minderjarige of diens familie niet in gevaar kan brengen.

Het opsporen van de familieleden is een zeer moeilijke taak voor dewelke de voogd zich kan laten bijstaan, met name door de dienst *tracing* van het Rode Kruis die slechts zal optreden na er zich van vergewist te hebben dat de aanvraag werkelijk door de jongere wordt ingediend. De familie van de jongere kan eveneens worden opgespoord via de Belgische ambassade in het land waar zij verblijft. Opgelet voor de minderjarigen die een asielprocedure hebben ingeleid : de voogd mag geen contact opnemen met de ambassade van het land van herkomst van de jongere tijdens deze procedure (en trouwens ook niet na een eventuele erkenning van de status van vluchteling) want dit zou door de asielinstanties kunnen worden geïnterpreteerd als het bewijs van gebrek aan vrees voor vervolging in het land van herkomst.

2.10. DE VOORSTELLEN TOT DUURZAME OPLOSSING

Vanaf het begin van zijn opdracht zal de voogd samen met de minderjarige en met de andere personen die hem begeleiden zoeken naar de meest passende «duurzame oplossing».

Zoals wij hebben gezien in het eerste deel van deze aanbevelingen, geeft de Wet op de voogdij aan de Dienst Voogdij, evenals aan de voogd de opdracht «*om zich ervan vergewissen dat door de bevoegde overheden binnen de kortste termijn een duurzame oplossing in het belang van de minderjarige wordt gezocht*». De Omzendbrief van 15 september 2005 inzake het verblijf van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen³⁰ geeft aan de Dienst Vreemdelingenzaken de bevoegdheid om te beslissen over de duurzame oplossing voor minderjarigen die niet erkend zijn als vluchtelingen, en geeft aan de voogd de macht om voorstellen te doen op dit gebied. Binnen de grenzen van het beroepsgeheim en met de toelating van zijn pupil kan de voogd hierover delibereren met de Dienst Voogdij. De voogd zal ervoor zorgen dat de Dienst Vreemdelingenzaken gevolg geeft aan de voorstellen voor een duurzame oplossing en moet borg staan voor de goede toepassing van de wet door de asiel- en verblijfsinstanties.

De beslissing van de Dienst Vreemdelingenzaken betreffende de duurzame oplossing voor de NBM moet uiteraard gemotiveerd zijn. Indien de beslissing van de DVZ niet beantwoordt aan wat de voogd heeft voorgesteld is het gewettigd om deze motivering te eisen³¹ en zal de voogd, in overleg met de advocaat, de mogelijke rechtsmiddelen tegen deze beslissing overwegen in het bijzonder wanneer hij meent dat de beslissing van de Dienst Vreemdelingenzaken niet in overeenstemming is met het belang van de minderjarige.

---

³⁰ Zie hoofdstuk II, 5 en 7.

³¹ Principe van de motivering van administratieve akten.

Aanbevelingen van het Platform "Kinderen op de Vlucht"

Zoals wij al gezien hebben is het begrip «duurzame oplossing» enkel gedefinieerd in de Omzendbrief van de Dienst Vreemdelingenzaken. Altijd met het oog op het hoger belang van de minderjarige zal de voogd in de praktijk de voordelen en de nadelen van een terugkeer naar de familie in het land van herkomst of een derde land moeten afwegen, of van het blijven in België³². Wij herinneren er aan dat het belang van de minderjarige niet noodzakelijk overeenstemt met wat hij wil en zeker niet met wat de immigratie- en asiel instanties beslissen.

- Voor de asielzoekers kan een voorstel van duurzame oplossing enkel worden gedaan op het einde van de asielprocedure.
- * Indien de jongere is erkend als vluchteling, is de duurzame oplossing evident : de jongere ontvangt een machtiging tot onbeperkt verblijf in België.
- * Indien de asielaanvraag niet ontvankelijk is verklaard door het Commissariaat Generaal voor de Vluchtelingen en Staatlozen of ongegrond verklaard door de Vaste Beroepscommissie voor Vluchtelingen, zal de voogd de toepassing vragen van de hogervermelde Omzendbrief vanaf het einde van de procedure en zal hij een voorlopige verblijfstitel vragen aan het Bureau Minderjarigen van de Dienst Vreemdelingenzaken en als het mogelijk is een voorstel van duurzame oplossing doen.

Reeds tijdens de asielprocedure kan de voogd, in overleg met zijn pupil, beginnen zoeken naar een voorstel van duurzame oplossing. Indien tijdens de asielprocedure zou blijken dat de jongere geen ouders meer heeft die hem kunnen opvangen of er geen andere opvang meer mogelijk is in het land van herkomst, zou de voogd onmiddellijk een machtiging tot definitief verblijf moeten kunnen vragen aan het Bureau Minderjarigen van de DVZ door hun dadelijk de duurzame oplossing mede te delen, en dit zonder de mogelijkheid te verliezen om de asielaanvraag te zien onderzoeken door de bevoegde instanties.

- Indien de pupil geen asielaanvrager is, vraagt de voogd onmiddellijk de toepassing van de Omzendbrief van 15 september 2005 en de afgifte van een voorlopige verblijfstitel³³, die kan verlengd of vervangen worden door een voorlopige BIVR, en in overleg met de pupil en de andere tussenkomende partijen zal hij een duurzame oplossing zoeken.

2.11. RAPPORTAGEVERPLICHTING

Uiterlijk 15 dagen na zijn aanwijzing maakt de voogd een eerste verslag op gericht aan de Dienst Voogdij en de Vrederechter van de verblijfplaats van de NBM over de persoonlijke toestand en eventueel zijn goederen.³⁴

Vervolgens minstens 2 maal per jaar doet de voogd aan de Vrederechter een verslag toekomen over de vermogenstoestand van de minderjarige en over de evolutie van zijn persoonlijke toestand (verblijfstoestand, opsporing van zijn familie) en zijn opvoeding. In het verslag wordt tevens melding gemaakt van de plichten die

³² *Belangrijk : het feit van familieleden te vinden in het land van herkomst of elders betekent niet automatisch dat de jongere hen moet vervoegen. Het belang van de minderjarige primeert en het herstel van de band tussen de jongere en zijn familie kan essentieel zijn voor de (re)constructie van de identiteit van de jongere, zonder dat het in het belang van de jongere is dat hij terug zou keren.*

³³ *Op grond van de actuele wetgeving zal het eerst gaan om een Aankomstverklaring.*

³⁴ *Artikel 13 §1 van de Wet van 24/12/2002 op de voogdij over niet-begeleide minderjarige vreemdelingen.*

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

hij heeft vervuld alsook van de eventuele problemen van de NBM. Afschrift wordt gemaakt aan de Dienst Voogdij.³⁵

Bij de beëindiging van de voogdij stelt hij een definitief verslag op gericht aan de Vrederechter met een afschrift aan de Dienst Voogdij³⁶.

De voogd zal bij het opmaken van de verslagen zeer voorzichtig moeten zijn en rekening houden met het beroepsgeheim en de vertrouwensrelatie met de minderjarige (zie hierboven).

De rapportageverplichting dient gezien worden in het licht van de wet op de voogdij: deze verplichting is er enkel om de Dienst Voogdij en de Vrederechter toe te laten na te gaan of de voogd zijn wettelijke verplichtingen wel nakomt en dat dus de pupil de nodige bescherming krijgt. Het is niet de bedoeling dat de voogd alle informatie over zijn pupil doorgeeft in deze verslagen. Hij dient enkel in het verslag te schrijven :

- De stappen die hij heeft ondernomen:
- * betreffende de invrijheidsstelling van de minderjarige (indien hij aan de grens gehouden werd);
- * betreffende de verblijfssituatie (welke procedure(s) is (zijn) ingeleid, wat is het huidig resultaat ?);
- * betreffende de opsporing van de familieleden (bijvoorbeeld : onderhoud met de Ambassade of met de dienst *Tracing* van het Rode Kruis, zonder dat de inhoud van dit onderhoud vermeld wordt);
- * betreffende zijn huisvesting en zijn opvoeding (verblijf in dat opvangcentrum of bij dat familielid, scholing, ...).

De problemen die de pupil ondervonden heeft zoals bijvoorbeeld de moeilijkheden betreffende inschrijving in een school, de psychologische moeilijkheden, problemen met de gezondheid, enz.

De verslagen worden naar de Vrederechter van de woonplaats van de NBBM gestuurd ; een verslag dat overgemaakt wordt aan een rechtbank mag enkel geraadpleegd worden door de betrokken partijen. Derden zoals de Dienst Vreemdelingenzaken hebben geen enkel inzage recht. De voogd dient echter een kopie over te maken aan de Dienst Voogdij om deze dienst toe te laten om de uitvoering van zijn opdracht te controleren. De Dienst Voogdij heeft wettelijk de mogelijkheid om een erkenning van een voogd in te trekken wanneer deze niet zou voldoen aan zijn wettelijke verplichtingen. De Dienst Voogdij mag deze informatie niet mededelen aan de Dienst Vreemdelingenzaken of aan andere derden volgens de regels van de wet op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

2.12. KENNISGEVING VAN BESLISSINGEN BETREFFENDE DE PUPIL

De wet voorziet dat van alle beslissingen die genomen worden door de asielinstanties of door de Dienst Vreemdelingenzaken (in het kader van bijvoorbeeld de Omzendbrief van 15 september 2005) of door de gerechtelijke instanties steeds zal worden kennis gegeven aan de voogd. Het is belangrijk er aan te herinneren dat de

³⁵ Artikel 19, §1 van de Wet van 24/12/2002 op de voogdij over niet-begeleide minderjarige vreemdelingen.

³⁶ Artikel 19, §2 van de Wet van 24/12/2002 op de voogdij over niet-begeleide minderjarige vreemdelingen.

Aanbevelingen van het Platform "Kinderen op de Vlucht"

beroepstermijnen beginnen te lopen vanaf de dag van de kennisgeving van de beslissing aan de voogd. De wet stelt dat de voogd geacht wordt woonstkeuze gedaan te hebben op de Dienst Voogdij behoudens kennisgeving van een andere woonplaats. In dit laatste geval moet de Dienst Voogdij de beslissingen onmiddellijk mededelen aan de voogd (per telefoon en/of fax).

Wanneer de beslissingen betreffende de jongere genomen zijn door asielinstanties of andere instanties, is het raadzaam dat de voogd deze zo snel mogelijk meedeelt aan de jongere. De voogd is wettelijk verplicht om uit te leggen welke beslissing werd genomen. Het is verkieslijk dat deze uitleg niet per telefoon wordt gegeven, maar tijdens een onderhoud waarbij hij de consequenties van de beslissing uitlegt en samen met de jongere de mogelijke gevolgen die er aan moeten gegeven bespreekt.

Aanbevelingen :

Het platform beveelt aan de Dienst Voogdij :

1. Algemene richtlijnen uit te vaardigen teneinde de praktijken van de voogden te harmoniseren ;
2. De basis- en permanente vorming van de voogden te subsidiëren en te waarborgen ;
3. De professionalisering van de functie van voogd aan te moedigen ;
4. De uitvoering van de opdracht van de voogden te controleren en de tekortkomingen te straffen, o.a. door de intrekking van de erkenning.
5. Er over te waken dat de voogden genieten van hulp en steun bij de uitvoering van hun opdracht.
6. Er over te waken dat er een goede coördinatie bestaat tussen de voogden en de andere tussenkomende partijen of de familie van de pupil.

Het platform beveelt aan de voogden aan :

1. Om onafhankelijk en professioneel te handelen.
2. Altijd, in alle omstandigheden, het hoger belang van de minderjarigen voorop te stellen.

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

3. De door de Dienst Voogdij voorgestelde opleidingen te volgen en over het algemeen er altijd naar streven om hun kennis te verbeteren.
4. Er naar streven om een echte vertrouwensrelatie op te bouwen met de minderjarige.
5. Er naar streven om constructief samen te werken met de andere actoren, evenals met de personen bij wie de jongere is ondergebracht, maar tegelijk zijn onafhankelijkheid en het beroepsgeheim in acht te nemen.
6. Regelmatige contacten te onderhouden met de minderjarige.
7. De familie van de minderjarige op te sporen wanneer dit in het belang is van deze laatste.
8. Voorstellen van een duurzame oplossing te doen overeenkomstig het belang van de minderjarige.
9. De wettelijke verplichting na te leven van de opstelling van verslagen, in overleg met de jongere, en het beroepsgeheim te waarborgen betreffende de informatie die de jongere niet wenst dat hij mededeelt.
10. Te zorgen voor een doortastende opvolging van de procedures.

TWEEDE DEEL
**De voogdij van niet-
begeleide
minderjarigen :**
**De stand van zaken na
zes maanden werking**
**Verslag van de
studiedag van
16 november 2004**

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen : De stand van zaken na zes maanden werking

DOELSTELLINGEN VAN DE STUDIEDAG

De wet op de «voogdij» is op 1 mei 2004 van kracht geworden. Sindsdien komt de uitvoering ervan geleidelijk tot stand. Zoals dit bij elke nieuwe wet en elke nieuwe dienst het geval is, dienen er aanpassingen te gebeuren en is alles niet perfect vanaf de eerste dag. Het Platform heeft vanaf het begin zijn steun betuigd voor de oprichting van de Dienst Voogdij en de organisatie van een effectieve voogdij voor al de buitenlandse NBM (Niet-begeleide Minderjarigen) omdat deze voogdij een essentiële bescherming is voor deze kinderen die hier dikwijls aankomen in moeilijke omstandigheden.

De studiedag heeft tot doel de balans op te maken van zes maanden toepassing van de wet van 24 december 2002 betreffende de voogdij van niet-begeleide minderjarigen en dit door een dialoog te voeren met iedereen die hierbij betrokken is en iedereen de gelegenheid te geven om vertrouwd te raken met het systeem. Er is ook gelegenheid om voorstellen uit te werken om de werking van het geheel der bepalingen van de wet te verbeteren.

PROGRAMMA

Voormiddag

Inleiding door het platform «Kinderen op de vlucht» : **Liesbeth Van Hoorick**

Lezing door de Dienst Voogdij (Statistieken en kwantitatieve en kwalitatieve balans van zes maanden werking) : **Bernard Georis**

Vragen-antwoorden en debat met de zaal

Eerste panel discussie : toepassing van de wet op de voogdij van 24 december 2002 na zes maanden toepassing in de praktijk.

Leden van het panel :

- Een voogd : **Mathilde Henkinbrant**
- Een advocaat : **Chantal Van Cutsem**
- Een sociaal assistent van een opvangcentrum : **Min Symoens**
- Een vertegenwoordiger van de Dienst Vreemdelingenzaken : **Colette Van Lul**
- Een vertegenwoordiger van het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen : **Hedwige De Biourge**
- Een vertegenwoordiger van Fedasil : **Anne Kestemont**

Debat met de zaal; Moderator : **Koen Dewulf** (*Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding*)

Namiddag

Tweede panel : de opsluiting van minderjarigen (in het kader van de wet op de voogdij)

Leden van het panel :

- Een advocaat : **Véronique Dockx**
- Een sociale werker van een gesloten centrum : **Rika Goethals**
- Een voogd : **Paul Nijs**
- Een vertegenwoordiger van het Ministerie van Binnenlandse Zaken : **Colette Van Lul**

Debat met de zaal; Moderator : **Laurent Messiaen** (*Koning Boudewijn Stichting*)

Derde panel discussie : zoeken naar een duurzame oplossing

Leden van het panel :

- Een vertegenwoordiger van de Dienst Vreemdelingenzaken : **Colette Van Lul**
- Een vertegenwoordiger van de Dienst Voogdij
- Een vertegenwoordiger van het Platform : **Benoit Van Keirsbilck**

Debat met de zaal; Modérateur : **Bruno Vinikas** (*Belgische Comité voor Hulp aan Vluchtelingen*)

Conclusies met **Liesbet Walckiers**

Inleiding

Liesbeth Van Hoorick

Platform «Kinderen op de vlucht»

In naam van het platform, kinderen op de vlucht, wens ik jullie van harte welkom op deze algemene vergadering van het platform die gewijd is aan een eerste evaluatie van de voogdijregeling voor niet-begeleide minderjarigen. Ik wil ook de sprekers, panelleden en moderators bedanken voor hun aanwezigheid.

Het is misschien overbodig te zeggen dat het platform zeer verheugd is met het feit dat er sinds een half jaar een systeem van voogdij in België bestaat. Het platform heeft er jaren voor geijverd en gepleit en is dus het voogdijsysteem zeer genegen.. De meeste eisen die door het platform werden gesteld, werden ook opgenomen in de wet. Zo heeft het platform o.a. geijverd voor de oprichting van een dienst voogdij die onafhankelijk is van de immigratiediensten hetgeen een grote verworvenheid is van de wet.

Een evaluatie na slechts 6 maanden operationaliteit kan voor sommigen te vlug lijken, maar het platform meende dat het opportuun is om nu reeds een eerste evaluatie te maken in aanwezigheid van heel wat betrokken actoren. Het is immers nu nog mogelijk om beleidskeuzes of praktijken die problemen zouden stellen, te beïnvloeden en bij te sturen. Na 6 maanden is bijsturing van de praktijk gemakkelijker dan na een jarenlange verworven praktijk.

Het is evident dat een uitvoering van een nieuwe wet en een nieuwe regeling niet van in den beginne perfect kan verlopen. Ieder nieuw systeem kent zijn «kinderziekten». De bedoeling van deze studiedag is dan ook niet om alleen kritiek te uiten maar is er vooral om in een constructieve dialoog tot een aantal aanbevelingen te komen waardoor het systeem alleen maar kan verbeteren.

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

Als u het mij toestaat zou ik in deze inleiding toch een aantal vaststellingen en knelpunten willen aanhalen die voor het platform prioritair zijn om behandeld te worden.

Een eerste vaststelling is dat er te weinig voogden zijn en dat soms de aanstellingen lang op zich laten wachten. De heer Georis zal ons straks het geactualiseerd cijfermateriaal ter beschikking stellen maar uit een verslag van de contactvergadering van het BCVH van september 2004 bleek dat slechts 25 % van het aantal aanwezige niet-begeleide minderjarigen in België, een voogd had toegewezen. De redenen waarom er te weinig voogden zijn, zijn bekend. Het beleid en de Dienst Voogdij hebben al enkele stappen ondernomen om dit probleem te verhelpen doch er zijn nog een aantal fundamentele beleidskeuzes nodig. Het tekort aan voogden of de late aanstellingen lijkt tot gevolg te hebben dat in sommige situaties de niet-begeleide minderjarige minder beschermd wordt dan vroeger : zo besliste het Bureau minderjarigen van de DVZ om geen aankomstverklaringen meer af te leveren zolang er geen voogd is aangesteld met alle negatieve gevolgen van dien voor de minderjarige. Zo lijkt er in sommige opvangcentra weinig begeleiding te zijn zolang er geen voogd is aangesteld waardoor jongeren zeer onrustig worden.. Het lijkt alsof sommige diensten «verlamd» zijn totdat de voogd zich aandient. Dit was ook niet de bedoeling.

Een evolutie die het platform zorgen baart en die ook het gevolg is van het feit dat er te weinig voogden zijn, is het project van wijziging van de programmawet waarbij de directeur van de Dienst Voogdij of één van zijn personeelsleden in de toekomst zelf de rol van voorlopige voogd zal kunnen opnemen ten aanzien van een categorie niet-begeleide minderjarigen.

Een andere praktijk waarbij het platform zich vragen stelt is het feit dat de DVZ «bevelen tot terugbrenging» aflevert. Eigenlijk vraagt de DVZ aan de voogd om het kind terug te brengen naar het land van herkomst, hetgeen ons inziens nooit de bedoeling van de wet geweest is. Hier dringt meer uitleg van de DVZ zich op.

Ook de opvang blijft voor grote problemen zorgen. Het akkoord gesloten tussen de Federale overheid en de Gemeenschappen hieromtrent kent geen vooruitgang. Dit heeft invloed op het voogdsysteem : de Dienst Voogdij is vaak verplicht om jongeren enkel in noodopvang onder te brengen waar geen of weinig begeleiding is. Voor niet- asielzoekers verwacht men dat de voogd een plaats gaat zoeken in de structuren van de bijzondere jeugdzorg, een sector waar ook veel te weinig plaatsen zijn. Ons inziens is dit niet de taak van de voogd maar dient de overheid voor opvang te zorgen, ongeacht het statuut van de minderjarige.

Tenslotte is er het probleem van de leeftijdsbepaling en de identificatie van de minderjarige. Op dit moment kan het soms 4 weken duren vooraleer een leeftijd bepaald is. Het platform pleit voor een duidelijke en vlugge manier van identificeren....Een college van experts verbonden aan de dienst voogdij zou op een zeer vlugge manier tot een leeftijdsbepaling moeten kunnen komen...

Er rijzen nog tal van vragen en ik hoop dat het debat vandaag constructief kan aangegaan worden met verschillende actoren om tot aanbevelingen te komen.

Ik wens iedereen een leerrijke dag toe.

Dienst Voogdij

Bernard Georis

In naam van de Dienst Voogdij en de voogden voor buitenlandse minderjarigen bedank ik het Platform «Kinderen op de Vlucht» om ons de gelegenheid te geven om de evolutie van deze voogdij met u te bespreken : het is essentieel dat elke betrokken partij deelneemt aan dit debat.

Ik dank ook u allen die zijn ingegaan op de uitnodiging van het Platform. Dit bewijst dat u begaan bent met de Rechten van het Kind, meer in het bijzonder de rechten van kinderen die gescheiden zijn van hun ouders.

Ik zou willen dat deze studiedag positieve resultaten oplevert voor de situatie van buitenlandse minderjarigen en dit is enkel mogelijk indien wij onze doelstellingen verduidelijken en dezelfde strategie volgen, namelijk de bescherming van de fundamentele rechten van buitenlandse niet-begeleide minderjarigen, meer in het bijzonder hun belang als personen.

Deze plenaire vergadering komt op het juiste moment : op dit cruciale moment moeten wij een eerste bilan opmaken van de werking van de Dienst Voogdij.

Het programma van deze studiedag bestaat uit een statistische bilan, een kwantitatieve bilan en uiteraard ook een kwalitatieve bilan van de eerste zes maanden sinds de oprichting van de dienst.

Ik vertegenwoordig de Dienst Voogdij en ik ben hier om uw verwachtingen en vooral uw voorstellen te horen : laat ons het hebben over de tekortkomingen van de dienst zodat we daar iets kunnen aan doen. Ik reken op u om mij hierbij te helpen en dus voorstellen te doen om de werking van de dienst te verbeteren in het belang van de minderjarigen.

Bijna een jaar geleden op 8 december 2003 heeft de FOD Justitie een verantwoordelijke aangesteld aan het hoofd van deze nieuwe dienst : sindsdien is er hard gewerkt door al de leden van deze dienst : 2 juristen, 2 sociale deskundigen, 6

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

technische deskundigen: psychopedagogen of sociaal assistenten, 5 chauffeurs-begeleiders en een administratieve assistente gedetacheerd door de generale directie. Bij die 16 personen komt nog ondersteuning door de Directeur-generaal van de Directie Wetgeving en Fundamentele Rechten en de juridische deskundige van de dienst familierecht.

Na een versnelde opleiding van haar medewerkers heeft de dienst sinds de 1ste mei een eerste uitdaging moeten aangaan : een permanentie oprichten die 24/24 uur, 7/7 dagen werkt en ook reageren op meer dan 1600 signaleringen in zes maanden (265/maand).

Elke medewerker heeft meer dan de gemiddelde wettelijke werkuren (38 uren) gepresteerd en bereikte een gemiddelde van 42 uren per week, met elke nacht 2 à 3 oproepen.

Ons doel voor 2005 : dit werk voortzetten en onderhandelen met de syndicale organisaties om een aangepast wettelijk kader te creëren. Het nachtwerk beperken tot urgenties.

Inbreng van de dienst : onmiddellijke ten laste neming van de minderjarige en snelle aanstelling van een voogd met name bij aankomst van minderjarigen aan de grens.

Onze tweede uitdaging : het contact verzekeren met de overheden die verantwoordelijk zijn voor de huisvesting (in de meeste gevallen het Fedasil), de FOD Sociale Integratie die ernstige inspanningen geleverd heeft om alle minderjarigen te huisvesten. (ongeveer 300 zouden getransiteerd zijn door het opvang centrum van Neder-Over-Heembeek).

Doelstelling 2005 : Snelle transit verzekeren van minderjarigen naar een meer aangepaste huisvesting, met name voor minderjarigen die geen asiel aanvragen. Verder moet er aangedrongen worden op een akkoord tussen de FOD Sociale Integratie en de Gemeenschappen.

Inbreng van de dienst : in samenwerking met de FOD Sociale Integratie ervoor zorgen dat minderjarigen die in het verleden op straat sliepen, nu gehuisvest worden.

De identificatie van minderjarigen noopt ons ertoe een betrouwbare en transparante methode voor te stellen om de leeftijd vast te stellen (de enige manier om alle twijfel weg te nemen).

Eerst heeft de Dienst Voogdij een methode willen invoeren die het vermoeden van minderjarigheid aanneemt, gebaseerd op niet alleen het fysieke aspect van de persoon, maar ook op elementen van zijn relaas. In verband hiermede worden regelmatig samenwerkingsvergaderingen belegd met de Dienst Vreemdelingenzaken.

Vervolgens dient men samen te werken met dokters die deskundig zijn op het gebied van vaststelling van de leeftijd : de Dienst Voogdij werkt samen met de KU Leuven en de diensten van dokter Willems wiens gedetailleerde analyses onze beslissing ondersteunen.

Een vergadering met de deskundigen zou ons toelaten om het procédé nog te verbeteren.

We zouden ook een methode willen invoeren die toelaat de leeftijd vast te stellen aan de hand van een psychotechnische test : op dit punt is de wet duidelijk, de medische test, het radiografisch onderzoek van de beenderen van de pols of een

Verslag van de studiedag van 16 november 2004:
De stand van zaken na zes maanden werking

psychotechnische test is toegelaten om vast te stellen of de persoon jonger of ouder is dan 18 jaar.

Een ander aspect van de identificatie van de minderjarige is dat men met zekerheid moet kunnen vaststellen of de persoon die de minderjarige begeleidt ja dan nee de ouderlijke macht heeft over de minderjarige.

Het lijkt ons niet uitvoerbaar om dit na te gaan aan de hand van het nationaal recht van het land van herkomst van de minderjarige. De Programma wet die binnenkort zal worden gewijzigd zal verwijzen naar het Internationaal Privaatrecht en zal toelaten om voorlopig een voogd aan te stellen in geval van twijfel over de leeftijd.

Doelstelling 2005 :

Er voor zorgen dat er een betere methode komt om de leeftijd vast te stellen.

Een opleiding geven aan de mensen die belast zijn met de ondervraging van de minderjarige in samenwerking met het Hoog Commissariaat voor de Vluchtelingen om het eerste contact met de minderjarige vlot te laten verlopen en de situatie beter te kunnen analyseren.

Inbreng van de dienst : een eerste verbetering van de methode, uitleggen van de test aan de minderjarigen.

Begin mei 2004 zijn wij begonnen met 40 voogden, nu zijn er al 120 en er zullen er 180 zijn op het einde van het jaar.

De 120 voogden zijn verantwoordelijk voor 440 voogdijen, hetzij een gemiddelde van 3,5 voogdijen per voogd.

Allen hebben een basisopleiding gevolgd voor hun aanstelling.

In het kader van de campagne gevoerd door het kabinet van Mevrouw de Minister van Justitie hebben wij met het CIRE een overeenkomst gesloten met betrekking tot de selectie van de kandidaten, en dit om tijd vrij te maken voor de opvolging van de voogdij. De definitieve beslissing over de aanneming van een voogd wordt nochtans genomen door de FOD Justitie.

Alhoewel er meer en meer voogden zijn, dient er toch gezorgd te worden voor meer sensibilisering voor dit beroep.

Wat er ook van zij, het blijkt dat er niet genoeg voogden zijn om de noden te dekken.

Het kabinet van Mevrouw de Minister heeft ernstige inspanningen geleverd om een professionele voogdij in te richten : de wijzigingen van het koninklijk besluit ter uitvoering van de wet op de voogdij – goedgekeurd door de Ministerraad – richten een voogdij in die gesubsidieerd wordt door het sociaal Maribel plan.

Daarenboven heeft de Ministerraad van 20 juli een koepelorganisatie opgericht in het Vlaams Gewest en in de Franse Gemeenschap. Het maatschappelijk doel van die vereniging is het inrichten van de voogdij.

De Programma-wet zal worden gewijzigd in die zin dat akkoorden mogen worden gesloten tussen overheids- en privé-instellingen en de dienst voogdij.

Het gaat hier duidelijk om de decentralisatie van de Dienst Voogdij wat betreft haar bevoegdheid om de voogden te selecteren, de organisatie van de opleiding van de

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

voogden, de uitwerking van de deontologie en de coördinatie van de activiteiten van de voogden.

Doelstelling 2005 : respect voor de fundamentele rechten van de minderjarigen bevorderen door de positie van de voogd te verduidelijken en te versterken.

Deze voogdij is opgericht ingevolge een democratisch proces met als inzet de verdediging van de fundamentele rechten van de minderjarige door een wettelijke overheid die hem vertegenwoordigt.

Er bestaat gevaar dat sommige voogden een loyauteitsconflict ondervinden. Er moet voor gezorgd worden dat die voogden geen hinder meer ondervinden van hun verplichting tot loyauteit zodat zij zich kunnen toewijden op hun essentiële taak : de relatie met de minderjarige.

De voogd dient er voor te zorgen dat de minderjarige de mogelijkheid heeft om zich psychologisch voor te bereiden door aan de minderjarige informatie te verstrekken i.v.m. de situatie waarin hij zich bevindt.

De voogd dient er voor te zorgen dat de minderjarige leert om op zich zelf te staan en ook dat de minderjarige leert om zelf beslissingen te nemen zonder dat iemand anders (zoals de voogd) dat in zijn plaats doet.

De Dienst Voogdij is van plan om een adequate manier van werken voor te stellen om de taak van de voogd te vergemakkelijken door algemene richtlijnen te publiceren in het Vade Mecum dat de SDJ binnenkort zal uitgeven.

In 2005 moet er voor gezorgd worden dat alle betrokken partijen verder ijveren voor een systeem van professionele voogdij : de voorstellen tot samenwerking van verschillende niet-gouvernementele organisaties en verschillende verenigingen moeten leiden tot een goed resultaat en dienen uiteindelijk te leiden tot een systeem waarbij het Plan Maribel subsidieert. Dit kan nochtans niet gebeuren zonder een verduidelijking van de bevoegdheden (kwalitatief en kwantitatief): de uiteindelijke realisatie hangt af van de betrokken partijen die moeten zorgen voor de verduidelijking van de rol van elke partij en die voort moeten gaan met onderhandelen.

Ik eindig met een woordje uitleg over de taak van de Dienst Voogdij om te coördineren en overleg te plegen.

Om steeds een duurzame oplossing te vinden in het belang van de minderjarige zal de Dienst Voogdij altijd in contact blijven met de Dienst Vreemdelingenzaken en het Agentschap voor de opvang van asielzoekers, en ook overleggen met de veldwerkers zoals de Gemeenschappen, de Parketten bij de Rechtbanken, Child Focus.

Doelstelling 2005 : samenwerkingsakkoorden maken met de betrokken instanties die het eens zijn met de beslissingen die genomen zijn tijdens vergaderingen.

Regelmatig overleg plegen met de verschillende instituties en verenigingen die actief zijn op het terrein.

VRAAG EN ANTWOORD EN DEBAT MET DE ZAAL – SPREKER BERNARD GEORIS (DIENST VOOGDIJ)

**VRAAG VAN DE ZAAL : BIJ HET VASTSTELLEN VAN DE LEEFTIJD WORDT ER TUSSEN
VERSCHILLENDE PARTIJEN SAMENGEWERKT. WAT HOUDT DEZE SAMENWERKING IN?**

ANTWOORD VAN BERNARD GEORIS (DIENST VOOGDIJ) :

De samenwerking heeft als doel om zo snel mogelijk duidelijkheid te scheppen omtrent de fysieke aspecten van de minderjarige en zijn verhaal. Indien er twijfels zijn, zullen we zoveel mogelijk de bottesten vermijden. Wanneer het noodzakelijk is, zal men proberen die testen met bijkomende testen te interpreteren.

Deze samenwerking, waarbij het de Dienst Voogdij is die leeftijd vaststelt, is goed begonnen. De testen zullen nog wel wat moeten worden aangepast, opdat de interpretatie van de resultaten zou worden verbeterd. Hiervoor is samenwerking met DVZ onontbeerlijk, zodat de informatie die zij hebben, kan worden uitgewisseld.

VRAAG VAN MIEP GROUWELS (ADVOCaat)

Hoe verloopt de procedure, praktisch gezien, als een minderjarige België binnenkomt?

ANTWOORD VAN BERNARD GEORIS (DV)

Dit hangt ervan af. Een minderjarige meldt zich aan en wordt vervolgens ondervraagd door de grenspolitie. Bij deze ondervraging is geen voogd aanwezig. Als de minderjarige niet door zijn ouders wordt begeleid, moet de identiteit van de begeleider eveneens worden vastgesteld. Een persoon in hechtenis kan overigens niet worden getransporteerd.

REACTIE VAN LIESBETH VAN HOORICK (OCIV)

Hoe wordt bepaald of een minderjarige onder de Dienst Voogdij valt en zal hierbij het oordeel van de grenspolitie meewegen ?

ANTWOORD VAN DE BERNARD GEORIS (DV)

Bij de beslissing of de persoon in kwestie onder de Dienst Voogdij valt, worden de volgende informatie-elementen meegewogen:

- leeftijd;
- identiteit van de volwassene die de minderjarige begeleidt;
- herkomst (buiten de EER);
- wil de persoon in kwestie een asielaanvraag indienen?;
- beschikt de persoon over een verblijfsvergunning, paspoort en / of visum?

VRAAG VAN MR BELHALOUMI

De tests om de leeftijd te bepalen, zijn achterhaald. Worden deze veranderd?

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

ANTWOORD VAN BERNARD GEORIS (DV)

Allereerst moet worden opgemerkt dat het wettelijk bepaald is dat er een medische test moet worden afgenomen. Deze wet dient dus te worden gerespecteerd. Enkel de politieke actoren kunnen eventueel die testen veranderen. Tot op heden zijn experts overigens nog niet bereid om met psycho-sociale testen te werken, die slechts de mate van volwassenheid vaststellen maar niet de leeftijd.

VRAAG VAN CHRISTOPHE RENDERS (JRS)

Gaat men vanaf de grens een advocaat aanstellen, zodat deze (de minderjarige) kan bijstaan bij de vaststelling van de leeftijd ?

ANTWOORD VAN BERNARD GEORIS (DV)

Er moet zo snel mogelijk worden overgegaan tot het aanstellen van een voogd, zodat deze de belangen van de minderjarige kan verdedigen. Dat is namelijk de taak van de voogd, en niet van de advocaat.

VRAAG VAN ANNICK LEONARD (MENTOR ESCALE)

Er wordt veel energie gestoken in het versnellen van de test, maar wat doet men om de wetteksten aan te passen en verbeteren?

ANTWOORD VAN BERNARD GEORIS

De test is wettelijk bepaald. Veranderingen aan de test (om deze bijvoorbeeld te versnellen) zullen dan ook via de kabinetten en het parlement en dergelijke moeten gaan.

VRAAG UIT DE ZAAL

Wie vult de fiches van het signalement in? In welke mate moeten de voogden antwoorden op de vraag naar de leeftijd van de minderjarige ? Is het soms het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg die de fiche invult ?

ANTWOORD VAN BERNARD GEORIS (DV)

Het is de Dienst Voogdij die de meerderheid van de fiches invult, in samenwerking met DVZ en het CGVS. Ook als het CBJ hierbij kan helpen, heeft deze niet de bevoegdheid om die fiches in te vullen en de Dienst Voogdij werkt hiervoor enkel met federale autoriteiten (hierin begrepen de politie). Twijfels omtrent de leeftijd kunnen enkel door de Dienst Vreemdelingenzaken of door de Dienst Voogdij uitgegeven worden. DVZ en de Dienst Voogdij stellen gezamenlijk de leeftijd vast. De Bijzondere Jeugdbijstand zou hierbij kunnen helpen, maar dat is niet gewenst, omdat het niet een officieel overheidsorgaan daarvoor bevoegd is. Lange tijd waren er problemen door gebrek aan coherentie en/ of communicatie. Door enkel nog de fiches te aanvaarden die door DVZ of de politie werden ingevuld is een tijdelijke verstrenging van de houding van de Dienst Voogdij, om te vermijden dat er van overal fiches komen.

VRAAG VAN ANNICK LEONARD (MENTOR ESCALE)

Wat gebeurt er als de voogd zijn of haar werk niet goed doet? Wat kan de minderjarige dan doen? Kan hij of zij opnieuw worden geïnterviewd?

Verslag van de studiedag van 16 november 2004:
De stand van zaken na zes maanden werking

ANTWOORD VAN BERNARD GEORIS (DV)

De vrederechter is bevoegd in deze kwesties.

GETUIGENIS VAN MR BELHAMID

Hoe zit het met een voogd die tevens andere functies bekleedt en dus al voltijds bezig is met een ander werk? Volgens zijn ervaring neemt een voogd gemiddeld de verantwoordelijkheid voor drieëneenhalve minderjarigen. Naast een voltijdse baan is twee voogdijen echter al veel, tenzij mensen deeltijds werk doen of als zelfstandige werken. In ieder geval is het voor een voogd niet mogelijk om 25 voogdijen op zich of haar te nemen naast een voltijdse baan.

VRAAG VAN MR DAOUDOV (CGKR)

Wie neemt de kosten voor tolken voor zijn rekening?

ANTWOORD DE MR GEORIS (ST)

De tolk kan betaald worden door de organisatie die er baat bij heeft.

VRAAG VAN DE ZAAL

Welke is de planning van de uitwerking van de professionele voogdij?

ANTWOORD VAN BERNARD GEORIS (DV)

Een beslissing van de Ministerraad van 20/07/04 stelt de oprichting van twee koepel-VZWs als doelstelling voor 2005. De maribelstructuur leverde moeilijkheden op (Maribel 5 is compleet en men moest alles overbrengen naar Maribel 6), maar er is nu vooral verduidelijking nodig van de rollen die eenieder speelt. Men zal dan de noden voor een onafhankelijk en professioneel voogdijsysteem moeten vaststellen.

VRAAG VAN DE ZAAL

Hoe zit het met de aanstelling van voorlopige voogden?

ANTWOORD VAN BERNARD GEORIS (DV)

Hiervoor is eerst een verandering in de wet noodzakelijk.

Indien er twijfel bestaat over de band tussen de minderjarige en de ouders of de meerderjarige die hem begeleidt, dan zou er volgens dit plan een voorlopig voogd kunnen worden aangewezen. Deze voogd zou eventueel tevens de definitieve voogd kunnen worden.

VRAAG VAN DE ZAAL

Gezien het tekort aan voogden, is het dan wenselijk dat minderjarigen die België na zes maanden meerderjarig zullen worden (verlaten) wel een voogd krijgen toegewezen?

ANTWOORD VAN BERNARD GEORIS (DV)

Via een systeem van prioriteiten wordt bepaald welke minderjarigen het snelst een voogd nodig hebben, zodat de meest dringende gevallen zo snel mogelijk kunnen worden geholpen.

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

In deze prioriteitscriteria speelt leeftijd geen rol. Minderjarigen aan de grens komen allereerst in aanmerking voor een voogd, gevolgd door minderjarigen die een asielverzoek indienen. Ten derde wordt er geprobeerd om een voogd aan te stellen voor minderjarigen met medische problemen (van psychiatrische aard).

VRAAG VAN DE ZAAL

Als er geen voogd kan worden gevonden, wat doet men dan ondertussen? Tot wie kan de minderjarige zich in de tussentijd richten, als een soort 'voogd'?

ANTWOORD VAN BERNARD GEORIS (VD)

Voor minderjarigen die al in België waren voor 1 mei 2004 is de situatie stabiel en voor hen kunnen de procedures worden voortgezet zoals vroeger, totdat er een voogd is. Voor hen is er geen blokkering.

REACTIE VAN DENIS XHROUET (CENTRUM ESPERANTO)

Maar de blokkering is er wel, want om een aankomstverklaring te bekommen hebben ze een voogd nodig.

REACTIE VAN BERNARD GEORIS (VD)

De aflevering van een aankomstverklaring kan niet vast zitten door een tekort aan voogden.

GETUIGENIS VAN DE ZAAL

Het is soms moeilijk om uit te leggen wie wel en wie niet minderjarig is. Wie moet het resultaat meedelen aan de minderjarige? Soms zijn ze het er namelijk niet mee eens.

REACTIE VAN BERNARD GEORIS (VD)

Slecht nieuws moet worden gebracht door degene die de minderjarige kent en die verantwoordelijk is voor zijn dossier. Het is veel duidelijker om één contactpersoon te hebben, ook al is er veel moed voor nodig om het de minderjarige te vertellen. De voogd kan de minderjarige helpen door hem/haar te doen begrijpen in welke situatie hij/zij zich bevindt en door als diens vertrouwenspersoon op te treden.

VRAAG VAN DE ZAAL

Zal er een systeem van professionele voogdij worden ingevoerd of blijft het huidige systeem bestaan, waarbij er netto slechts een klein bedrag voor de voogd overblijft?

ANTWOORD VAN BERNARD GEORIS (DV)

In het huidige systeem is 25 voogdijen (tegelijkertijd) per voogd het absolute maximum, al kan dit oplopen tot 100 over een heel jaar bekeken. In de toekomst zal een voogd 40 voogdijen tegelijkertijd kunnen nemen met de mogelijkheid om per jaar veel meer dan dit aantal voogdijen te hebben.

Eerste panel

Toepassing van de wet op de voogdij van 24 december 2002 na zes maanden toepassing in de praktijk

Modérateur : Koen Dewulf (Centrum voor Gelijkheid van
Kansen en voor Racismebestrijding)

EEN VOOGD

Mathilde Henkinbrant

De instelling van de voogdij werd al jaren geëist en verwacht. Nu hebben de voogden de delicate taak om zich in te werken in een systeem dat al voor hun aanstelling bestond en om samen te werken met partijen die al jaren trachten om in deze materie oplossingen te vinden zonder dat er toen voogden aanwezig waren.

In verband hiermee wil ik trachten te resumeren wat de rol is van de voogd en wat de voogd specifiek kan doen voor zijn pupil. Ik begin met de meest evidente aspecten :

Sinds het van kracht worden van de wet op de voogdij heeft de buitenlandse niet-begeleide minderjarige eindelijk een wettelijk vertegenwoordiger die hem in alles bijstaat, die let op zijn belang en die optreedt als gesprekspartner van de Dienst Vreemdelingenzaken bij het zoeken naar een duurzame oplossing.

Verder dienen de voogden coördinatoren te zijn en het dossier op te volgen. Zij verzekeren de continuïteit wanneer de jongere van statuut of van verblijfplaats verandert en wanneer hij te maken krijgt met andere instellingen. (OCMW, school, dokter enz.)

De meeste NBM begrijpen dat hun voogd niet de vertegenwoordiger is van een instituut, wat bevorderlijk is voor het opbouwen van een vertrouwensrelatie. Dit vertrouwen is nodig om sommige onderwerpen te bespreken zoals tracing of de mogelijkheid om een procedure in te stellen.

Dank zij de onafhankelijkheid van de voogd en de vertrouwensrelatie die langzaam opgebouwd wordt stellen sommige jongeren hun kennissen of familieleden voor aan de voogd. Deze mensen durven zich gewoonlijk niet aan te bieden bij een opvangcentrum. Wanneer men weet wat de jongere in het verleden heeft meegemaakt en men zijn sociale toestand kent is het gemakkelijker om een duurzame oplossing uit te werken en stappen te ondernemen opdat de NBM beter geïntegreerd zouden zijn in België. De voogd kan ook helpen met de integratie van de jongere omdat hij een link is tussen de jongere en de Belgische maatschappij.

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

Sommige voogden houden zich bezig met de school, anderen met de asielprocedure en er is dus geen enkele uniformiteit in deze materie. Elke voogd handelt volgens zijn eigen bevoegdheden en zijn prioriteiten, maar ook in functie van de eisen van zijn pupil en de omgeving van zijn pupil. De meerderheid der voogden (en de andere personen die tussenkomen) beklaagt zich er over dat er weinig klaarheid is over de verdeling van de taken. Deze kwestie van geval tot geval afhandelen is duidelijk niet de ideale oplossing omdat het probleem steeds weer opduikt. Deze onduidelijkheid met betrekking tot de begrenzing van de rol van elkeen heeft zijn invloed op het werk van de voogd die ofwel een te uitgebreide rol speelt ofwel niet genoeg doet en dat bemoeilijkt zijn relatie met de andere betrokken partijen. Deze laatsten zien niet altijd in waar een voogd voor nodig is en gaan gewoon door met hun werk zonder met hem rekening te houden, of in het tegenovergestelde geval hebben te hoge verwachtingen van de voogd. Het is zeer belangrijk om de voogd kennis bij te brengen (via opleidingen van de Dienst Voogdij, en het vademecum dat in voorbereiding is) over de materie die betrekking heeft op de rechten van de NBM, maar dit is onvoldoende zolang de voogden niet precies weten wanneer deze kennis in praktijk te brengen en wanneer het aan anderen over te laten om dit te doen.

Vele voogden voelen zich onvoldoende sterk staan om een duurzame oplossing voor te stellen (en gehoord te worden), zij eisen meer inzet van de Dienst Voogdij.

HET STANDPUNT VAN DE ADVOCATEN

Chantal Van Cutsem, advocate

Altijd nieuwsgierig en dikwijls verrast heeft de advocaat het van kracht worden en de eerste maanden van toepassing van de «Voogdijwet» geobserveerd. Enerzijds, dient de advocaat te leren om samen te werken met een nieuwe gespreksgenoot, de voogd (punt II). Anderzijds, zijn er wegens de verschijning van de voogd een reeks veranderingen gebeurd op het niveau van de procedures, zowel in de Dienst Vreemdelingenzaken als in de Raad van State (punt I). Er dient ook een woord gezegd te worden over de situatie van de NBM die al op het grondgebied waren op het tijdstip van het van kracht worden van de Wet (punt III).

I. Bemerkingen betreffende de procedures

A. TOEPASSING VAN DE OMZENDBRIEF VAN 17 JULI 2001 EN DE DIENSTNOTA VAN 1 MAART 2002¹

Wat betreft de toepassing van de Omzendbrief van 17 juli 2001 en de Dienstnota van de Dienst Vreemdelingenzaken van 1 maart 2002, blijft de frustratie van de advocaat groot.

Eenzijds, houdt de Dienst Vreemdelingenzaken staande dat het instellen van deze procedure en dus de aanvraag van een aankomstverklaring slechts kan gebeuren nadat een voogd is aangesteld. Zij rechtvaardigt deze praktijk door het feit dat de voogd en niet de advocaat een duurzame oplossing voor de NBM dient voor te stellen. In tegenstelling met wat van toepassing was voor het van kracht worden van de wet op de voogdij, kan de advocaat geen verblijfsdocument vragen voor de NBM, zolang deze geen voogd heeft. Gezien de aanzienlijke vertraging bij het aanwijzen van voogden kan het dossier gedurende meerdere weken, zelfs maanden, bevroren zijn. Deze praktijk die de advocaat belet op te treden totdat de Dienst Voogdij een voogd heeft aangesteld, penaliseert de NBM, die gedurende heel die tijd buiten elke procedure blijft en dit zonder enig verblijfsdocument. Nochtans is elke maand belangrijk indien men hoopt een minder precair verblijfsdocument te bekomen dan een aankomstverklaring voordat de NBBM 18 jaar oud is geworden.

Het is onaanvaardbaar dat het van kracht worden van de Wet op de voogdij, die tot doel heeft om de bescherming waarvan de NBM dient te genieten te versterken, voor gevolg heeft dat deze laatste in een meer precaire situatie terechtkomt – namelijk illegaal verblijf tot aan de aanwijzing van een voogd – dan voor het van kracht worden van de Wet.

Anderzijds terwijl de Omzendbrief van 17 juli 2001 duidelijk is en het principe huldigt dat elke NBM recht heeft op een tijdelijk verblijf («afgifte door de gemeente»), laat de dienstnota de al of niet afgifte van de aankomstverklaring volledig afhangen van het oordeel van de Dienst Vreemdelingenzaken. Zij bepaalt dat «*wanneer een duurzame oplossing niet onmiddellijk gevonden werd, een aankomstverklaring mag afgegeven worden*». Het is in de huidige toestand onmogelijk om criteria te onderscheiden en de indruk van willekeur blijft bestaan. Het gebeurt dikwijls dat in antwoord op een verzoek van afgifte van een aankomstverklaring op grond van de Dienstnota, een bijlage 38 (bevel tot terugbrenging) wordt afgegeven aan de voogd, gegrond op art. 7, al.1, 1, 1° van de Vreemdelingenwet (verblijf in het koninkrijk zonder in bezit te zijn van de vereiste documenten).

Welke wapens heeft men om zich te verdedigen wanneer de Dienst Vreemdelingenzaken weigert een aankomstverklaring af te geven? De door de Dienstnota voorziene procedure is volledig officieus gezien deze Dienstnota nooit gepubliceerd werd en geen juridische waarde heeft. Het bevel tot terugbrenging kan eventueel betwist worden bij de Raad van State, wat niet het geval is wanneer enkel een impliciete beslissing tot weigering van afgifte van een aankomstverklaring genomen werd. Vermits de Dienstnota geen juridische basis heeft, en de omzendbrieven geen deel uitmaken

¹ Ondertussen vervangen door de Omzendbrief van 15 september 2005, die grosso modo dezelfde inhoud heeft, maar werd gepubliceerd in het Staatsblad (BS 7 oktober 2005).

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

van het positief recht, zou de Raad van State elk middel gegrond op een omzendbrief onontvankelijk verklaren. Er blijft over om te trachten een beroep in te dienen gebaseerd op de principes van behoorlijk bestuur, beoordelingsfout en fout in de motivering.

B. AFGIFTE VAN EEN BEVEL TOT TERUGBRENGING (BIJLAGE 38)

Artikel 118 van het Koninklijk Besluit van 8 oktober 1981 bepaalt dat behoudens bijzondere beslissing van de Minister geen bevel om het grondgebied te verlaten mag worden afgegeven aan een minderjarige. Dit bevel om het grondgebied te verlaten mag vervangen worden door een bevel tot terugbrenging afgegeven aan de begeleider van de NBM.

Voor het van kracht worden van de Voogdijwet was de uitzondering de regel geworden, en de bevelen om het grondgebied te verlaten werden systematisch afgegeven aan NBM die ouder waren dan 16 jaar. De afgifte van een bevel tot terugbrenging bleef een uitzondering, en werd enkel afgegeven wanneer er zich in België een familielid of een andere persoon bevond die werkelijk de NBM naar zijn land van herkomst kon terugbrengen. Sinds het van kracht worden van de Voogdijwet wordt systematisch een bevel tot terugbrenging afgegeven aan de voogd samen met elke beslissing van weigering van verblijf t.a.v. de NBM. Deze praktijk heeft velen verrast en is duidelijk niet in overeenstemming met de geest van de Voogdijwet. De wetgever heeft de wettelijke vertegenwoordiging van de NBM willen organiseren en hem hulp willen waarborgen in alle contacten met de overheid en heeft zeker niet de verwijdering van de NBM van het grondgebied willen vergemakkelijken.

Er dient dus gezocht te worden naar rechtsmiddelen die openstaan om een dergelijke beslissing te betwisten. Een eerste uitslag werd gewonnen bij de Raad van State, die bij hoogdringendheid de schorsing had bevolen van een bevel tot terugbrenging². De volgende dag heeft de Raad van State nochtans drie arresten gewezen in verenigde kamers, die enkel de inleiding van een verzoekschrift tot schorsing bij hoogdringendheid toelaten wanneer een maatregel van verwijdering vergezeld is van dwangmaatregelen³. Deze rechtspraak is eveneens toegepast op beroepen tegen een bevel tot terugbrenging⁴. Deze redenering kan niet gevolgd worden want deze situatie leidt ertoe dat geen enkel doeltreffend beroep kan worden aangetekend tegen een bevel tot terugbrenging. Men dient rekening te houden met het feit dat één tot twee jaren moet gewacht worden alvorens een arrest te bekomen over een verzoek tot gewone schorsing, wat een groot aantal verzoekschriften zonder voorwerp doet worden, vermits de NBM ondertussen meerderjarig is geworden en het bevel tot terugbrenging elke waarde verloren heeft.

Anderzijds zijn er een aantal nieuwe vragen gerezen m.b.t. het beroep bij de Raad van State tegen een bevel tot terugbrenging. Wie dient op te treden en in welke hoedanigheid? Het verzoekschrift zou moeten ingeleid worden in naam van de minderjarige, vertegenwoordigd door zijn voogd in diens hoedanigheid van wettelijke vertegenwoordiger, tegen de verwijderingmaatregel, en in naam van de voogd in eigen naam tegen het bevel tot terugbrenging dat aan hem werd ter kennis gegeven. Dit

---

2 Raad van State., 1 maart 2005, J.D.J., n° 243

3 Raad van State., arresten n° 141.510, 141.511 en 141.512 van 2 maart 2005

4 Raad van State, arrest n° 142.360 van 18 maart 2005

impliceert nochtans dat de minderjarige en de voogd elk een nadeel moeten kunnen inroepen en eigen middelen. De kwestie van de procedurekosten wordt ook ingewikkeld in dit geval. De minderjarige kan genieten van de pro-deo procedure op twee gronden (minderjarige en vreemdeling). Het is evident dat dit recht ook uitgebreid wordt tot de voogd wanneer deze handelt als wettelijke vertegenwoordiger van de minderjarige. Maar is dit ook zo wanneer de voogd handelt in eigen naam? Men wacht ongeduldig op de eerste arresten van de Raad van State die zullen antwoorden op deze vragen.

C. ASIELPROCEDURE

Het Koninklijk Besluit van 11 juli 2003 houdende vaststelling van bepaalde elementen van de procedure die dienen gevolgd te worden door de dienst minderjarigen van de Dienst Vreemdelingenzaken die belast is met het onderzoek van de asielaanvragen op basis van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, voorziet dat een NBM niet mag gehoord worden in afwezigheid van zijn voogd. Deze bepaling is een verbetering van de procedure op het niveau van de analyse van de ontvankelijkheid van een asielaanvraag, aangezien in dit stadium de advocaat niet aanwezig kan zijn bij het verhoor door de Dienst Vreemdelingenzaken. De rol van de voogd is dus aanzienlijk. De onvermijdelijke keerzijde van de medaille is dat de NBM niet zal gehoord worden zolang er geen voogd is aangewezen. Deze aanwijzing die redelijk snel gebeurt voor nieuw aangekomen NBM, laat soms lang op zich wachten in het geval van minderjarigen die verklaard hebben vluchteling te zijn voor het van kracht worden van de wet (zie punt III), wat impliceert dat hun asioldossier op waakvlam zal gezet worden zolang er nog geen voogd werd aangewezen.

D. BEPALING VAN DE LEEFTIJD

De Voogdijwet beloofde verbeteringen op het gebied van de bepaling van de leeftijd. Enerzijds, werd het voordeel van de twijfel opgenomen in de wet: in geval van twijfel over de uitslag van het medisch onderzoek, zal met de jongste leeftijd rekening gehouden worden⁵. Anderzijds, voorziet het Koninklijk Besluit dat de Dienst Voogdij psycho-affectieve⁶ testen kan laten uitvoeren. Ongelukkig genoeg is in de praktijk niets veranderd. Momenteel baseert de Dienst Voogdij om de leeftijd te bepalen zich enkel op de botanalyse. De dienst laat een drievoudig medisch onderzoek uitvoeren (radiografie van de pols, van het tandvlees en van de sleutelbeenderen), dit in tegenstelling tot de Dienst Vreemdelingenzaken die enkel een onderzoek van de pols deed. De drie onderzoeken zijn nochtans gebaseerd op dezelfde methode van vergelijking van de groei van het geraamte. De kritiek op het polsonderzoek blijft dus geldig.

Wat betreft de rechtsmiddelen heeft de Raad van State al toegelaten dat een verzoekschrift tot schorsing bij hoogdringendheid ingeleid werd tegen een beslissing over de leeftijdsbepaling⁷ (het gaat hier over de gewone geschillenregeling en niet de geschillenregeling m.b.t. vreemdelingen). Daar tegenover staat de rechtspraak van 1998 van de Raad van State, die had geoordeeld dat het medisch onderzoek

⁵ Artikel 7§3 Voogdijwet

⁶ Artikel 3 K.B. van 22 december 2003

⁷ Raad van State 142.729 van 30 maart 2005

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

(polsanalyse) niet betrouwbaar was, niet meer als zodanig aanvaard, en dat de Dienst Voogdij beroep kan doen op een drievoudig medisch onderzoek. Het gaat er nu over om de betrouwbaarheid van deze aanvullende onderzoeken in vraag te stellen.

In principe komt de Dienst Voogdij niet terug op beslissingen genomen door de Dienst Vreemdelingenzaken betreffende de vaststelling van de leeftijd op basis van medische onderzoeken van voor 1 mei 2004. Indien de jongere beschouwd werd als meerderjarig zal de Dienst Voogdij niet overgaan tot een nieuwe identificatie en dus geen voogd aanwijzen. Deze dienst toont zich nochtans flexibel en wanneer een nieuw element kan aangebracht worden, kan een herziening van de beslissing gevraagd worden. De Dienst Voogdij zal een nieuw medisch onderzoek laten uitvoeren en een nieuwe beslissing nemen.

E. OPSLUITING

Het van kracht worden van de Voogdijwet heeft spijtig genoeg geen einde gesteld aan de praktijk van opsluiting van NBM aan de grens. De Dienst Vreemdelingenzaken houdt nog steeds systematisch elke NBM, die op de luchthaven van Brussel aankomt, opgesloten in een gesloten centrum. De rechtspraak van de Raadkamer en van de Kamer van Inbeschuldigingstelling van Brussel is nochtans onveranderlijk en ondubbelzinnig in deze materie: wanneer de minderjarigheid van de NBM is vastgesteld (wat het geval is zodra de Dienst Voogdij een voogd aanwijst) en een adequate opvang buiten een gesloten centrum verzekerd is wordt de invrijheidsstelling bevolen.

II. Relaties met de voogden

A. TIJDSTIP VAN DE AANSTELLING VAN EEN ADVOCAAAT

De voogd is belast met «ambtshalve en onverwijld» de bijstand van een advocaat te vragen. In tegenstelling met de aanwijzing van de voogd, gebeurt de aanstelling van de advocaat niet ambtshalve, behalve ingeval de NBM zich in een gesloten centrum bevindt.

Zelfs indien de tussenkomst van een advocaat niet onontbeerlijk is om een aantal procedures in te stellen en de voogd in theorie alleen kan handelen (aanvraag van een aankomstverklaring, asielaanvraag, enz...), dient men de voogden aan te moedigen om een advocaat te contacteren vanaf zij aangesteld zijn. Vermits er geopteerd werd voor een systeem van niet-professionele voogden, is het noodzakelijk dat een advocaat wordt geconsulteerd alvorens een procedure in te leiden, en niet alleen wanneer de voogd geconfronteerd wordt met een weigeringsbeslissing. Bepaalde keuzes die snel moeten worden gemaakt na de aankomst van de NBM zijn fundamenteel en het is aangeraden dat deze worden gemaakt in overleg met de advocaat.

B. BELANG VAN DE COMMUNICATIE

De Voogdijwet heeft geen precieze taakverdeling ingesteld tussen de verschillende actoren die te maken hebben met de NBM: de voogd, de advocaat, de sociale werker, enz. Een hele reeks stappen kunnen worden ondernomen door de voogd, de advocaat, of soms zelfs door de sociale werker van het centrum

(bijvoorbeeld een dringend beroep aantekenen tegen een bijlage 26bis van de Dienst Vreemdelingenzaken). Vermits deze bevoegdheden niet exclusief zijn, kan men nooit genoeg aandringen op het belang van de communicatie tussen deze verschillende actoren. De beroepstermijnen zijn dikwijls heel kort en de gevolgen van een gebrek aan communicatie kunnen dramatisch zijn.

Anderzijds heeft de voogdij tot doel om de situatie van de NBM comfortabeler te maken. Zij mag geen verwarring stichten in die zin dat de NBM verschillende klokken zou horen luiden van de verschillende volwassenen die hem omringen. Het systeem kan enkel functioneren indien er duidelijke akkoorden worden gemaakt over de concrete taken die elke tussenkomende persoon dient te verrichten, en indien er een snelle communicatie is van alle informatie en procedurestukken.

III. Dossiers van NBM die op het grondgebied zijn aangekomen vóór 1 mei 2004

De aanwijzing van voogden over de nieuw aangekomen NBM begint al redelijk vlot te verlopen. Het is meer problematisch voor wat NBM betreft die reeds op het grondgebied waren (en gekend door de Dienst Vreemdelingenzaken) op 1 mei 2004. Inderdaad, de Voogdijwet voorziet dat iedere overheid die kennis heeft van de aanwezigheid van een NBM aan de grens of op het grondgebied daar onmiddellijk de Dienst Voogdij van in kennis moet stellen⁸. Deze informatie gebeurt door mededeling aan de Dienst Voogdij van een signalementsfiche, ingevuld door de betrokken overheid. Zolang de Dienst Vreemdelingenzaken de signalementsfiche niet heeft ingevuld en overgemaakt gaat de Dienst Voogdij niet over tot de aanwijzing van een voogd. De wet voorziet dat de fiche *overgemaakt wordt door een overheid*. De advocaat beschikt dus niet over enig middel om de aanwijzing van een voogd te versnellen zolang de signalementsfiche niet overgemaakt is aan de Dienst Voogdij.

Ten tijde van de publicatie van deze wetgeving schijnt de Dienst Vreemdelingenzaken de signalementsfiches te hebben overgemaakt aan de Dienst Voogdij voor alle NBM die geregistreerd waren vóór 1 mei 2004. Maar de aanwijzing van voogden laat op zich wachten en schijnt geen prioriteit te zijn. Nochtans is zij wel een prioriteit want de NBBM wachten al meer dan een jaar, hun dossiers zijn bevroren, en een aantal van hen zullen meerderjarig worden zonder te hebben genoten van de bijstand van een voogd alhoewel zij onder toepassing van de wet vallen en dus er evenveel recht op hebben als de nieuwkomers.

De respectievelijke rollen van de advocaat en de voogd, zelfs indien fundamenteel verschillend, hebben hetzelfde doel: de NBBM bijstaan en het hoger belang van het kind beschermen. De wet zwijgt over de taakverdeling maar de doeltreffende communicatie tussen hen is een conditie *sine qua non* opdat een doelmatige bescherming geboden wordt aan de NBM en de wet haar doel bereikt. Vermits de voogd bovendien niet iemand is die zich beroepshalve bezig houdt met recht is een advocaat des te meer noodzakelijk tijdens al de procedures. Het van kracht worden van de wet heeft vele vragen doen rijzen op het niveau van de procedure. De advocaat zal zijn verbeelding dienen te gebruiken in deze materie om aan de Raad van State toe te laten om elementen van antwoord op deze vragen te kunnen aanbrengen via de rechtspraak.

⁸ Artikel 6 van de Wet van 24 december 2002

EEN SOCIAAL ASSISTENT VAN EEN OPVANGCENTRUM

Min Symoens

Sociaal Assistent, Opvangcentrum van Sint-Truiden

In het Centrum van Sint-Truiden bevinden zich 75 jongeren. De belangrijkste verandering die de spreekster constateert sinds de invoering van het voogdijsysteem is dat voor 1 mei 04 de sociaal assistent alle verantwoordelijkheid op zich nam, zoals de opvolging van de procedure en het traject dat de jongeren loopt tot zijn meerderjarigheid. Voor jongeren was de invoering van de voogdij dan ook erg ingewikkeld. Ze klopten steeds bij de sociaal assistenten aan met de vraag wanneer zij een voogd kregen daar de procedures volledig stilgelegd waren en de psychologische druk van het wachten begon te wegen.

In de praktijk werd in de nieuwe situatie eerst voor probleemjongeren een voogd aangesteld, dan voor minderjarigen in 127 bis, en daarna kwamen de centra's aan de beurt.

Van de 75 jongeren hebben er 24 een voogd, het betreft hier 10 voogden in totaal.

Bij eerste kennismaking worden de voogden opgevangen door de coördinator van de sociale dienst en wordt de werking van de ama's uitgelegd. Daarna hadden zij rechtstreeks contact met de minderjarigen zelf. Nadien wordt er een infosessie voor alle voogden samen georganiseerd om uit te leggen hoe het centrum werkt.

Problemen die in de praktijk voorkomen, zijn:

- Iedere voogd heeft een eigen interpretatie van zijn taak
- Er is een grotere woonafstand tussen voogden en de minderjarigen waarvoor zij verantwoordelijk zijn, hierdoor is er vaak alleen telefonisch contact. Dit is met name een probleem bij kinderen die jonger zijn dan 12 jaar. Hierdoor vragen minderjarigen zich af of voogden in het geheel wel iets voor hun doen.
- De minderjarige verlaat zich noch steeds op zijn sociaal assistent. Deze is vaak de eerste persoon die ze contacteren.
- De communicatie verloopt niet altijd vlot, waardoor de sociaal assistent soms niet op de hoogte is van data's van interviews.
- Voogden verlaten zich ook op sociaal assistenten waar het probleemjongeren betreft.
- De onduidelijkheid van DVZ naar sociaal assistenten toe, waardoor onder meer langere werktijden voor laatstgenoemden ontstaan.
- De lange tijd die er ligt tussen de aanstelling van een voogd en de start van de asielprocedure (Soms duurt het 4 à 5 maanden voordat de asielprocedure wordt opgepakt).

Tevens brengt de spreker het probleem van de leeftijdsbepaling onder de aandacht, in het bijzonder het feit dat de botscanmethode nog steeds niet op een adequate manier gebeurt..

Toch ziet de spreker ook enige voordelen sinds de invoering van het voogdijstelsel:

- Het is een goede zaak dat er nu een persoon als aanspreekpunt fungeert.
- De voogd ontlast de sociaal assistente bij begeleiding procedure.

EEN VERTEGENWOORDIGER VAN DE DIENST VREEMDELINGENZAKEN

Colette Van Lul

I. Eerste wijzigingen

Sinds het van kracht worden van de wet op de voogdij over NBBM zijn de volgende wijzigingen doorgevoerd :

A) COÖRDINATIE VAN DE OPVANG.

Na het verlenen van een toegang tot het grondgebied, zal de dienst Voogdij voortaan de bevoegde autoriteiten contacteren om een oplossing voor de huisvesting te vinden. Dit houdt in dat de Dienst Vreemdelingenzaken de opvang niet meer zal moeten coördineren maar nog steeds in functie van de dossiergegevens van de NBBM de toegang tot het grondgebied aan de betrokkene mag weigeren en hem in een gesloten centrum kan plaatsen zodra hij de grens bereikt en niet aan de toegangs- en verblijfsvoorwaarden voldoet zoals deze bepaald werden in de wet van 15 december 1980 op de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen.

De voogd waakt erover dat de voor de opvang bevoegde autoriteiten de vereiste maatregelen nemen om voor de minderjarige een aangepaste huisvesting te vinden, desgevallend bij een familielid, in een onthaalgezin of bij een volwassene die de zorg ervoor op zich neemt.

B) DE IDENTIFICATIE VAN DE PERSOON DIE VERKLAART EEN NBBM TE ZIJN.

De Minister van Binnenlandse Zaken die de bevoegdheden van elke instantie respecteert, heeft de omzendbrief van 23 april 2004 betreffende de fiche «niet-begeleide minderjarige vreemdeling» uitgevaardigd teneinde de bevoegdheden van de Dienst Voogdij te respecteren vermits krachtens artikel 3,§2,2°, van Titel XIII, Hoofdstuk 6 «voogdij over niet-begeleide minderjarige vreemdelingen» van de programmawet van 24 december 2002 (van kracht geworden op 1 mei 2004), de Dienst Voogdij voortaan belast is met de identificatie van de NBBM (deze taak werd voorheen uitgevoerd door de Dienst Vreemdelingenzaken).

De fiche «NBBM» wordt ingevuld door de politiediensten wanneer de persoon wordt onderschept aan de grens of op het grondgebied of tijdens het eerste contact

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

met de Dienst Vreemdelingenzaken van een persoon die verklaart een NBBM te zijn overeenkomstig artikel 6,§1 van de hogervermelde programmawet.

De Minister van Binnenlandse Zaken heeft eveneens de omzendbrief van 30 april 2004 uitgegeven betreffende de samenwerking tussen de Dienst Vreemdelingenzaken en de gemeentebesturen met betrekking tot het verblijf van NBBM teneinde de weerslag te verduidelijken van het in werking treden van artikel 6,§1, van Titel XIII, Hoofdstuk 6, «Niet-begeleide minderjarige vreemdelingen» van de programmawet van 24 december 2002 op bepaalde opdrachten van de gemeentebesturen.

c) DE BEPALING VAN DE LEEFTIJD : VERIFICATIE VAN DE INGEROEPEN MINDERJARIGHEID .

Enkel de Dienst Voogdij is bevoegd om deze taak uit te voeren. De Dienst Vreemdelingenzaken verzoekt de Dienst Voogdij om een medisch onderzoek uit te voeren wanneer er twijfel bestaat over de ingeroepen minderjarigheid.

d) OPSPORING VAN DE FAMILIE.

De opsporing van de familie wordt altijd gedaan door de Dienst Vreemdelingenzaken in het kader van het zoeken naar een duurzame oplossing inzake toegang tot het grondgebied en verblijf. Ook de voogd neemt deze taak op zich. De Dienst Voogdij zal ook zoeken naar een opvangsstructuur in het land van herkomst.

e) EEN DUURZAME OPLOSSING ZOEKEN

De voogd zal passende maatregelen voorstellen om een duurzame oplossing te vinden in het belang van de minderjarige.

De Dienst Vreemdelingenzaken blijft dus bevoegd voor het nemen van een beslissing inzake de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van NBBM. De Dienst Vreemdelingenzaken beslist over een duurzame oplossing m.b.t. de toegang tot het grondgebied en het verblijf.

f) DE KENNISGEVING VAN DE OPROEPINGEN, VAN DE VERZOEKEN TOT INLICHTING EN VAN DE BESLISSINGEN.

Van de oproepingen, de beslissingen of de verzoeken tot inlichting betreffende NBBM wordt de voogd in kennis gesteld. Tegelijk met deze kennisgeving aan de voogd wordt een afschrift bezorgd aan de verblijfplaats van de minderjarige en aan de Dienst Voogdij.

Voor de toepassing van de wetten op de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, wordt de voogd geacht woonplaats te hebben gekozen bij de Dienst Voogdij, tenzij hij een andere woonplaats heeft medegedeeld.

g) VERKLARING VAN DE BESLISSINGEN AAN DE NBBM

De voogd is belast met de draagwijdte van de beslissingen van de autoriteiten inzake asiel, toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering uit te leggen aan zijn pupil. Ook beslissingen genomen door andere bevoegde autoriteiten dient hij uit te leggen.

De toepassing van de programmawet op de voogdij van BNBM heeft het toepassingsgebied van de wet van 15 december 1980 op de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen niet gewijzigd.

II. Samenwerkingsvergadering ingericht op initiatief van de Minister van Binnenlandse Zaken met de Dienst Voogdij, de Dienst Vreemdelingenzaken, het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen

Deze samenwerkingsvergaderingen zijn ingesteld teneinde oplossingen te vinden voor problemen van bevoegdheidsafbakening van elke instantie, zonder afbreuk te doen aan het algemeen rechtsprincipe van het «hoger belang van het kind».

Deze vergaderingen bevestigen een partner-relatie tussen de verschillende instanties en de voogden.

Zo werd er aan de voogden voorgesteld om een bezoek te brengen aan de Dienst Vreemdelingenzaken, en het Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen. Dat laat toe om aan de voogden de verschillende procedures uit te leggen, evenals hen de werking van deze instanties te tonen en hen voor te stellen aan de mensen die gespecialiseerd zijn in het onderzoek van de dossiers betreffende NBBM. Er is inderdaad vastgesteld dat sommige voogden de verschillende procedures niet kennen, de belang van het uitleggen van de dossiers aan hun pupil niet inzien, de familie niet opsporen,...

Momenteel kan men spijtig genoeg de NBBM niet verhoren wegens het gebrek aan voogden. Vroeger was dit wel mogelijk omdat de instanties voor asiel en immigratie altijd voorrang hebben gegeven aan de dossiers van de BNBM. Wegens het gebrek aan voogden worden vele verhoren uitgesteld en dit is niet in het hoger belang van de minderjarige.

Het is eveneens essentieel dat de identificatie van de personen die verklaren een BNBM te zijn vlugger verloopt dan dit nu het geval is. Het is inderdaad belangrijk dat een voogd snel wordt aangesteld zodat de NBBM kan worden verhoord samen met zijn voogd en ook dat de familie wordt opgespoord.

De kennisgeving van de beslissingen aan de voogd dient binnen de voorziene termijnen te gebeuren. In toepassing van artikel 74/7 van de wet van 15 december 1980, dient de kennisgeving aan de voogd van een beslissing betreffende het vasthouden op een bepaalde plaats binnen de 24 uren na de vrijheidsberoving te gebeuren in het geval dat de minderjarige geen documenten heeft betreffende zijn identiteit. Indien de NBBM stukken bezit die zijn identiteit bewijzen zal de duur van de administratieve aanhouding teruggebracht worden tot twaalf uren in toepassing van artikel 34, § 4, van de wet van 5 augustus 1992 op de werking van de politie. Dit houdt in dat de voogd binnen die termijn moet worden aangesteld.

Teneinde sommige van die problemen op te lossen lijkt het opportuun om de vernoemde programmawet en haar uitvoeringsbesluit te wijzigen. Wanneer de

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

identificatie van de minderjarige veel tijd in beslag neemt is het aangewezen om voorlopig een voogd aan te stellen vooraleer het proces van identificatie beëindigd is. De aanstelling van een voorlopige voogd laat toe om de beslissing binnen de vereiste termijn te betekenen aan die voogd of de mogelijkheid te voorzien dat de beslissing wordt betekend aan de Dienst Voogdij (indien geen voogd werd aangesteld). De oprichting van een pool van voogden die een onafhankelijke instantie zou zijn, zou de professionalisering van de voogden bevorderen en op die manier zouden er meer voogden zijn.

Het is essentieel dat wanneer er beweerd wordt dat er een bloedverwantschap bestaat - zelfs in de breedst mogelijke zin - dat deze verwantschap wordt geverifieerd zodat de minderjarige niet wordt toevertrouwd aan een persoon die hem gaat uitbuiten als huisslaafje. Om te vermijden dat de minderjarige uitgebuit wordt is het essentieel dat er samenwerking bestaat tussen de verschillende diensten.

EEN VERTEGENWOORDIGER VAN HET CGVS (COMMISSARIAAT-GENERAAL VOOR DE VLUCHTELINGEN EN DE STAATLOZEN)

Hedwige De Biourge, CGVS

Inleiding

Het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen (CGVS) verheugt zich over de oprichting van de voogdij voor buitenlandse niet-begeleide minderjarigen (NBM) en over de essentiële begeleidende rol van de voogden m.b.t. deze NBM. Ondanks deze belangrijke vooruitgang maakt het CGVS zes maanden na de inwerkingtreding een redelijk negatieve bilan op.

Naast de beschrijving die gaat volgen over alles wat er verkeerd gaat vinden wij het belangrijk om te benadrukken dat tijdens deze periode frekwente en dikwijls opbouwende contacten werden gelegd met de Dienst Voogdij, met sommige voogden en met de andere betrokken instanties.

A. De oprichting van de voogdij

Begin mei 2004, toen de wet op de voogdij van kracht werd, waren er een aantal wijzingen die onmiddellijk gevolgen hadden voor de minderjarigen en voor de behandeling van hun dossier voor het CGVS. Vanaf de eerste dagen van mei nam het CGVS het initiatief om alle betrokken partijen rond de tafel te brengen om de moeilijkheden te bespreken.

BESCHRIJVING VAN DE MOEILIKHEDEN

Het voornaamste probleem is het gebrek aan voogden, wat een heleboel nare gevolgen zal hebben. Deze situatie zal het dagelijks beheer van de problematiek van de minderjarigen bij het CGVS erg in de war brengen.

I. DE BLOKKERING

Begin mei zijn de nieuwe aanvragen ingediend bij de Dienst Vreemdelingenzaken geblokkeerd in afwachting van de aanstelling van een voogd en tegelijk werden er zeer weinig voogden aangesteld voor de meerderheid van de minderjarigen wiens procedure bij de CGVS hangende is.

De reeds op vaste datum vastgestelde verhoren zijn doorgegaan zonder dat er op tijd een voogd kon worden aangesteld. Sommige minderjarigen konden niet verwittigd worden en boden zich niet aan bij het CGVS. Anderen zijn nog eens gehoord met de gevolgen die wij kennen : tijdverlies en totaal onbegrip van de minderjarigen.

Gedurende heel de maand mei tot in begin juni zijn vele verhoren geannuleerd bij gebrek aan voldoende aanstellingen van voogden.

Vanaf juni werd een planning overgemaakt aan de Dienst Voogdij om een akkoord te sluiten over de bij voorrang toe te wijzen dossiers (minderjarigen aan de grens, minderjarigen in moeilijke situaties). Bijzondere schikkingen zijn getroffen om het werk van elkeen te vergemakkelijken : verzending van de signalement fiches van minderjarigen die voorrang moeten krijgen op vraag van verschillende instanties (het CGVS zendt eveneens de fiches van Fedasil en het Rode Kruis) en voorafgaande contactname met de voogden om het verhoor vast te stellen op een bepaalde datum.

Helaas zijn de voogden soms aangesteld op het laatste moment of aangesteld in dossiers die in onze ogen helemaal niet dringend zijn, en houden zich niet bezig met «delicate» dossiers (vermoeden van mensenhandel, jongeren op privé adressen).

II. GEBREK AAN INFORMATIE

Onder de «kinderziekten» vermelden wij het geval van voogden die van goede wil zijn maar niet genoeg informatie bezitten over de procedures zodat hun tussenkomsten niet altijd adequaat waren wat betreft de termijnen of de vormvereisten van de procedure.

In juli heeft het CGVS en de Dienst Vreemdelingenzaken aan de voogden voorgesteld om die twee instituten eens te bezoeken om ze van binnen uit te leren kennen : dit was een gelegenheid voor een eerste contact en ook voor het uitwisselen van indrukken. Ontmoetingen zoals deze zouden vaker dienen te gebeuren.

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

III. DE AL DAN NIET GELDIGHEID VAN DE BEENDEREN TEST

Gedurende de eerste maanden van het van kracht worden van de voogdij werd geen enkele oplossing gevonden betreffende deze test wat voor gevolg heeft dat de behandeling van de dossiers van vele jongeren geblokkeerd werd.

IV. DE ACHTERSTAND VAN DE BEHANDELING VAN DE DOSSIERS VAN DE MINDERJARIGEN

Wij benadrukken dat het CGVS hard gewerkt heeft binnen haar mogelijkheden. Een verlenging van de duur van de procedure heeft als gevolg dat in de toekomst de aanvragen van minderjarigen zich weer zullen ophopen in afwachting van de behandeling.

■ B. De huidige stand van zaken

Door Olivier Roisin

I. NOG STEEDS EEN GEBREK AAN VOOGDEN EN DE GEVOLGEN HIERVAN ZIJN :

Te weten : Op het niveau van de verhoren

Betreffende de ontvankelijkheid : Minder, zelfs helemaal geen verhoren van minderjarigen bij de Dienst Vreemdelingenzaken. Vandaar geen beslissingen van de DVZ meer en dus geen beroep meer bij het CGVS, dus geen verhoor meer van minderjarigen betreffende de ontvankelijkheid bij het CGVS.

Ten gronde : onmogelijk om een minderjarige op te roepen voor zijn verhoor ten gronde.

Op het niveau van de beslissingen : Betreffende de minderjarigen die verhoord zijn voor 1 mei zijn de beslissingen genomen maar het CGVS moet wachten op de aanstelling van een voogd om de beslissing te kunnen betekenen. Soms zijn al de dossiers van meerdere leden van een familie geblokkeerd omdat er voor het dossier van een minderjarige nog moet gewacht worden op de aanstelling van een voogd.

Op 15 oktober 2004 beschikte de Dienst Voogdij over 115 erkende voogden. Er waren 370 voogdijen in uitvoering door 100 aangestelde voogden. Vijftig kandidaten zullen eerstdaags worden erkend.

Tegenover deze cijfers staan de noden van het CGVS. Op 7 september 2004 waren er bij het CGVS 122 dossiers NBM betreffende de ontvankelijkheid te behandelen waarvan 48 een voogd hadden en 271 dossiers ten gronde waarvan 30 een voogd hadden.

I. Zelfs wanneer een voogd is aangesteld blijft nog het probleem van de beschikbaarheid van de voogden teneinde een datum vast te stellen voor het verhoor. Dit probleem wordt nog crucialer wanneer het gaat om minderjarigen die opgesloten zijn in een gesloten centrum.

Er dient in verband hiermede herinnerd te worden aan artikel 9 § 2 van de wet op de voogdij dat bepaalt dat de voogd een uitstel van de verhoor mag vragen in geval van overmacht. Sommige voogden hebben misbruik gemaakt van het begrip

Verslag van de studiedag van 16 november 2004:
De stand van zaken na zes maanden werking

overmacht. Ze hebben het CGVS voor een voldongen feit gezet door te zeggen : op die datum kan ik niet komen en daar kan u niks aan doen, want u kan geen verhoor afnemen zonder mij. Geconfronteerd met dergelijke situaties werd er contact opgenomen met de Dienst Voogdij en ook in het vademecum wordt duidelijk gepreciseerd dat dit artikel van toepassing is in geval van overmacht en dat de interpretatie van de overmacht tot de bevoegdheid van het CGVS behoort, bij voorkomend geval onder controle van de rechtbanken.

- II. Het CGVS vindt het verontrustend dat in sommige gevallen een familielid werd aangesteld als voogd. Inderdaad, gezien de mensenhandel, moet men 100 % zeker zijn dat deze of gene die beweert de oom of de tante te zijn ook inderdaad de persoon is die hij/zij beweert te zijn.
- III. De voorrang bij het aanstellen van een voogd wordt niet altijd gerespecteerd, minderjarigen die 17 jaar en enkele maanden oud zijn krijgen een voogd, en ook minderjarigen die dienen te verschijnen voor de Vaste Beroepscommissie voor vluchtelingen krijgen een voogd, terwijl de anderen niet kunnen gehoord worden met het oog op de ontvankelijkheid omdat zij geen voogd hebben.
- IV. Een ander praktisch gevolg is dat de voogden van het OCMW gedemotiveerd zijn en niet meer tussenkomen sinds er erkende voogden zijn op grond van de wet op de voogdij.

Om het hoofd te bieden aan deze moeilijkheden komt er regelmatig een commissie samen die samengesteld is uit de Dienst Voogdij, de DVZ, het CGVS en het FEDASIL. Er wordt gediscuteerd over principekwesties en bepaalde gevallen. Dank zij deze vergaderingen begint er meer informatie verspreid te raken bij alle betrokken partijen. We hebben vooruitgang gezien o.a. op het niveau van het bepalen van de leeftijd en we willen gezamenlijk een beslissing nemen betreffende de authenticisering van documenten, of de aanstelling van voorlopige voogden (bv in geval van verdwijning van kinderen, wanneer nog geen voogd is aangesteld aan wie de DVZ of het CGVS hun beslissing zullen betekenen).

Een andere stap vooruit is de voorziene uitgave van een vademecum voor de voogden.

■ C. Besluit

Er zijn verbeteringen geweest, de samenwerking werd uitgebreid maar men dient nochtans vast te stellen dat de uitwerking van de wet op de voogdij veel moeilijkheden heeft veroorzaakt en dat voor het CGVS daar het onmiddellijk nare gevolg van was dat sinds het van kracht worden van de wet het CGVS minder minderjarigen gehoord heeft en dus minder beslissingen betreffende minderjarigen heeft kunnen nemen.

Deze situatie is nog meer paradoxaal wanneer men voor ogen houdt dat volgens het verdrag inzake de rechten van het kind de beslissingen in verband met kinderen onverwijld moeten worden genomen.

EEN VERTEGENWOORDIGER VAN FEDASIL

Anne Kestemont

3 vragen :

1. Wat is veranderd ?
2. Positieve aspecten en problemen
3. Voorstellen

I. Wat er veranderd is / wat dit voor gevolg heeft gehad: oprichting van een noodopvangcentrum voor minderjarigen

De oprichting van deze dienst impliceert dat de jongeren gehuisvest dienen te worden tijdens de identificatiefase.

Voor deze dienst was opgericht, ontvingen de opvangcentra voornamelijk asielzoekers, maar nu is dit veranderd.

Inderdaad, sinds de 1ste mei heeft Fedasil gezorgd voor het voorlopig en bij hoogdringendheid ten laste nemen van buitenlandse NBM die de Dienst Voogdij niet kan huisvesten. Deze minderjarigen werden eerst vooral opgevangen binnen de opvangsstructuren voor AMA van de federale centra en meer bepaald in het Klein Kasteeltje en in Kapellen waar dringende opvangplaatsen voor buitenlandse niet-begeleide minderjarigen waren gereserveerd.

Op 16 augustus 2004 werd het noodopvangcentrum van Neder- Over-Heembeek, een noodopvangcentrum voor buitenlandse niet-begeleide minderjarigen, opgericht. Er is een oriëntatieperiode voorzien van 15 dagen. In werkelijkheid wordt deze termijn dikwijls overschreden omdat er niet genoeg voogden zijn en/of aangeboden mogelijkheden, zoals geen jeugdbijstand.

In het begin werd het personeel afgevaardigd door Fedasil (8 leden), tegenwoordig is er een vast personeel.

Het personeel bestaat uit 28,5 leden

- 1 directeur van het centrum;
- 2 niveau B (Boekhouding en administratieve hulp ...);
- 0,5 dokter;
- 1 verpleegster;
- 1 psycholoog of pedagoog;
- 15 opvoeders (waarvan 2 animatoren (10 B en 5 C.);
- 2 Sociaal assistenten;
- 6 personeelsleden (3 C's en 3 D's) voor een technische polyvalentie op technisch en administratief niveau (econoomaat, transport, onderhoud...);

Verslag van de studiedag van 16 november 2004:
De stand van zaken na zes maanden werking

Fedasil wil werken volgens het model van opvang dat is voorzien in de nota die goedgekeurd is door de ministerraad die gehouden werd te Oostende op 21 maart 2004 (observatie- en oriëntatiecentrum).

Dit centrum kan tot 50 buitenlandse niet-begeleide minderjarigen opvangen. Zij verblijven daar tot er een meer aangepaste oplossing gevonden is.

Op 8/11/04, zijn 48 buitenlandse niet-begeleide minderjarigen daar opgevangen waarvan

- 3 in de identificatie fase;
- 6 die wachten op de aanstelling van een voogd (dus de fase waarbij zij opgesloten zijn);
- 19 zonder specifieke aanvragen betreffende hun statuut, hun verblijf (hebben een voogd), 4 jongeren verblijven daar al 2 maanden en 10 jongeren al meer dan een maand;
- 2 die wachten op vrijwillige terugkeer naar hun land van herkomst of op een herneming (die 2 hebben een voogd);
- 18 buitenlandse niet-begeleide minderjarige asielzoekers wachten op een transfer naar een gewoon opvangcentrum.

Minderjarigen die in eigen naam of via hun voogd asiel hebben aangevraagd worden verwezen naar een opvangcentrum van Fedasil of een van onze partners (LOI, Rood Kruis).

Nochtans is er een problematische groep die bestaat uit jongeren die waarschijnlijk al jaren illegaal op het Belgisch grondgebied verblijven. Deze jongeren worden door de politie naar het opvangcentrum van Neder-Over-Heembeek gebracht. Meestal vragen deze jongeren «helemaal niets» en willen terug naar de illegaliteit.

II. Positieve aspecten en problemen

1. POSITIEVE ASPECTEN

- Deze dienst is echt nodig:
- Jonge asielaanvragers worden in elk stadium van de procedure begeleid;
- De buitenlandse niet-begeleide minderjarigen zijn uit de schaduw te voorschijn gekomen;
- Opvolging op een zo lang mogelijke termijn. In tegenstelling met de rol van de begeleider zal de voogd de jongere begeleiden tot aan het einde van de voogdij;
- De voogdij is georganiseerd door het Ministerie van Justitie en geniet onafhankelijkheid;
- Er wordt verder nagedacht over voogdij (organisatie van een geprofessionaliseerde voogdij);
- Uitgave van een gids of Vade Mecum ten behoeve van de voogden;

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

- In de praktijk schijnt de dienst voogdij het nodige te doen om een voogd aan te stellen voor eenzelfde structuur wat natuurlijk interessant is om de contacten tussen de voogd en het sociale team te vergemakkelijken.

2. PROBLEMEN :

· **Samenwerking**

De rol en de verantwoordelijkheden van elke betrokken partij zijn tot op heden niet duidelijk afgebakend. Deze afbakening dient te gebeuren in het kader van een Algemene Richtlijn voor de materiële organisatie van de voogden en in het kader van het protocol tot samenwerking tussen het Fedasil en de FOD Justitie. Een hoop werk is al verzet maar er valt nog heel wat te doen.

Op het terrein merkt men dat er wrijvingen zijn tussen sociale werkers en voogden en dit is gedeeltelijk te wijten aan het gebrek aan duidelijke afbakening van de rol van elkeen. Een verandering in de mentaliteit is eveneens noodzakelijk.

· **Verskillende specialisering**

Ons personeel is gespecialiseerd in zaken van asiel en opvang, maar de problematiek van zeer jonge kinderen en/of jongeren die nog kwetsbaarder zijn dan jonge asielzoekers moet onder de bevoegdheid blijven van de gemeenschappen die over de nodige ervaring beschikken op het terrein. Bovendien zijn wij niet uitgerust om zeer jonge kinderen op te vangen.

· **Professionalisme en opleiding**

Alhoewel er werkelijk veel goede wil is bij de voogden is het toch noodzakelijk dat deze functie geprofessionaliseerd wordt teneinde de rol van de voogd uniform te maken.

Het is belangrijk hier te onderlijnen dat het Vade Mecum een reactie in die zin zal formuleren.

- Huisvesting in een centrum van Fedasil en/of partners in functie van de taal en/of de voogd : de dispatching doet het nodige om een jongere onder te brengen in een opvangcentrum in functie van zijn taal, en/of in functie van de voogd maar het is belangrijk te benadrukken dat dit niet altijd mogelijk is en dat het ons wenselijk lijkt om de jongere zo vlug mogelijk onder te brengen in een permanente structuur in plaats van hem te lang te laten wachten in een centrum voor eerste opvang.
- Wat betreft samenwerking op het terrein is het nodig om de samenwerking aan te moedigen in twee richtingen door regelmatige contacten via bezoek aan het centrum en een vergadering van het sociale team dat zich ontfermt over de jongere.

· **Voorzichtigheid**

Men dient voorzichtig te zijn met betrekking tot de veranderingen die de oprichting van deze dienst heeft ingevoerd (nochtans zijn het belangrijke en noodzakelijke veranderingen).

- Inderdaad stellen wij vast dat sommige zaken die volledig correct verliepen in het recente verleden tegenwoordig soms moeilijker verlopen door het gebrek aan duidelijkheid en/of een protocol tot samenwerking. Wij denken hier bijvoorbeeld aan

Verslag van de studiedag van 16 november 2004:
De stand van zaken na zes maanden werking

zeer jonge minderjarigen die geen asiel aanvragen die in het verleden zeer vlug werden doorverwezen naar de geëigende diensten, in dit geval de hulp aan de jeugdbijstand dank zij de dienst illegale minderjarigen van de Dienst Vreemdelingenzaken.

- Men dient op te letten voor een eventuele ontsporing betreffende asielaanvragen. Sommige jongeren die tevoren dadelijk asiel aanvroegen doen dit niet meer of denken dat zij asiel hebben aangevraagd en anderen die tevoren geen asiel zouden aangevraagd hebben vragen nu wel asiel aan omdat ze begrepen hebben dat dit hen mogelijkheden geeft op korte termijn. Wanneer een minderjarige geen asiel heeft aangevraagd kan hij niet gehuisvest worden in onze structuren.
- Men dient een termijn of een bijzonder kader te definiëren met betrekking tot de mogelijkheid voor het aanvragen van asiel door de minderjarige (normaal 8 dagen).
- Door het gebrek aan een voogd en de duur van de identificatiefase kunnen de dossiers van jongeren m.b.t. hun huisvesting geblokkeerd worden.

III. Overwegingen, voorstellen

Onze vaststellingen op het terrein leiden ons ertoe om aan te dringen op de noodzaak om te pleiten voor samenwerking tussen de gemeenschappen en de federale Staat teneinde het nieuwe systeem van opvang uit te werken. Dit systeem bestaat uit twee fasen en is goedgekeurd door de Ministerraad te Oostende op 20 en 21 maart 2004 (protocol tot samenwerking voor de begeleiding en de opvang van niet-begeleide minderjarigen teneinde de taken en verantwoordelijkheden van elkeen vast te leggen).

Zoals hierboven gezegd heeft Fedasil zich ingezet voor de eerste fase van de observatie- en oriëntatieopvang (fase die dient toe te laten om de minderjarige te oriënteren naar de best aangepaste opvangsstructuur).

Als sector vinden wij het noodzakelijk om samen te werken en de dialoog aan te gaan met de Gemeenschappen teneinde de opvang van niet-begeleide minderjarigen te verbeteren. Deze samenwerking en dialoog is ook nodig in functie van de specificiteit van elke betrokken partij.

EERSTE DISCUSSIE PANEL : TOEPASSING VAN DE WET VOOGDIJ VAN 24 DECEMBER 2002

Discussieleider Koen Dewulf

Panelleden: *Voogd* - Mathilde Henkinbrant - *Advocaat* – Chantal Van Cutsem – *Dienst Vreemdelingenzaken* – Colette Van Lul - *CGVS* – Hedwige de Biourge - *Fedasil* – Anne Kestemont

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

VRAAG VAN LIESBETH VAN HOORICK (OCIV) AAN COLETTE VAN LUL (DVZ) :

Het betekenen van een bevel tot terugbrenging aan de voogden heeft vaak een paniecreactie als gevolg : ze moeten een advocaat zoeken, naar de Raad van State gaa, enz. Men weet dat in principe de bijlagen 38 worden verlengd, maar geeft DVZ geen te strikte interpretatie van de wet ?

VRAAG VAN MAGDA VERBEREN (VOOGD) AAN FEDASIL :

Getuigt van een moeilijke situatie met een NBM : deze jonger werd aan de deur gezet van het opvangcentrum, zonder dat zijn voogd hiervan vooraf op de hoogte werd gebracht. Na zijn tweede uitsluiting is hij verdwenen. Maar deze jongen is drugsverslaafde, hij heeft verschillende diefstallen gepleegd en is een mogelijke verkrachter... Is het verantwoord om hem in de straat te laten zonder begeleiding ? hoe is een dergelijke situatie mogelijk ?

VRAAG VAN BRUNO VINIKAS (BCHV) AAN DVZ / CGVS :

Het voogdijsysteem is niet toepasbaar op minderjarigen van Europese landen. Wat gebeurt er met hen ?

ANTWOORD VAN COLETTE VAN LUL :

Het bevel tot terugbrenging wordt afgeleverd wanneer een definitieve beslissing is gevallen omtrent het verblijf van de minderjarige. De voogd moet op dit moment al het nodige doen in het kader van de terugbrenging van de minderjarige, dit is : aan de familie vragen om hem in België te komen halen, hem inschrijven in een repatriëringprogramma van het IOM, contact opnemen met DVZ over de modaliteiten van uitvoering van dit bevel.

LVH stelt dat het niet de bedoeling kon zijn van de Wet om deze missie aan de voogd toe te vertrouwen.

CVL antwoordt dat de voogd zijn pupil niet naar zijn land van herkomst moet begeleiden, maar dat hij contact moet opnemen met DVZ om het te organiseren. De kosten vallen ten laste van DVZ.

ANTWOORD VAN ANNE KESTEMONT :

Normaal worden de voogden op de hoogte gehouden van een uitsluitingsmaatregel van het netwerk van Fedasil. Wanneer er geweld plaatsvindt tussen de jongeren, doet Fedasil beroep op de politie om een PV op te stellen, anders kan Fedasil de tussenkomst van de Jeugdrechtbank niet inroepen. Maar zelfs in deze hypothese is het moeilijk om een opvangmogelijkheid te vinden voor een gewelddadige jongere en deze situaties zijn moeilijk voor Fedasil.

ANTWOORD VAN COLETTE VAN LUL/HEDWIGE DE BOURGE :

(HDB) Het gaat vooral over minderjarige Slovakken en die hebben geen speciale bescherming en geen voogd. Bij het CGVS worden ze gehoord als de andere : met speciaal gevormd personeel en in aanwezigheid van een vertrouwenspersoon. Er is een specifiek probleem betreffende deze bevolkingsgroep : heel jonge koppels Roms

Verslag van de studiedag van 16 november 2004:
De stand van zaken na zes maanden werking

(13, 14 jaar) met kinderen, voor wie een speciale bescherming nodig zou zijn. Men zou de Kaderwet moeten aanpassen opdat ook rekening zou gehouden worden met de minderjarige asielaanvragers van Europese landen. Het betreft nochtans weinig dossiers.

(CVL) Omdat ze minderjarig zijn, wordt een specifieke attentie gevestigd op deze jongeren. Dit probleem moet vooral op Europees niveau worden bekeken. Het betreft weinig dossiers bij DVZ. Wanneer ze geen asielaanvragen, neemt DVZ contact met hun ambassades om hun terugkeer te plannen.

VRAAG VAN ANNICK LÉONARD (MENTOR ESCALE) AAN DVZ :

Plannen jullie om systematisch aankomstverklaringen af te geven om een minimum aan rechten te verzekeren aan de minderjarige tot de aanstelling van een voogd – op z'n minst betreffende de opvang en de gezondheidszorg ?

VRAAG VAN PATRICIA LE COCQ (CGKR) AAN FEDASIL :

Is er een verandering voorzien betreffende de opvang van minderjarigen die slachtoffer zijn van mensenhandel ?

VRAAG VAN BENOÎT VAN KEIRSBILK (SDJ) AAN DVZ :

Wanneer men geen voorlopige verblijfstitel kan afgeven, wordt een bevel tot terugbrenging afgegeven. Dit is tegenstrijdig met het hoger belang van het kind, die nochtans telkens wordt ingeroepen door DVZ. Het is inderdaad moeilijk om in deze omstandigheden een duurzame oplossing te vinden en bijgevolg is de situatie van de minderjarige minder goed dan voor 1 mei 2004.

Herinner u hierbij dat het een internationale verplichting van België is om de kinderen toe te laten om een identiteit te hebben in de vereiste vorm (internationaal Verdrag van de rechten van het kind). Het feit dat het kind minderjarig is, vormt geen technisch probleem - zijn capaciteit wordt beperkt om het te beschermen, niet om hem te benadelen.

ANTWOORD VAN COLETTE VAN LUL :

De aankomstverklaring wordt niet systematisch uitgereikt omdat men moet controleren of het inderdaad om een niet begeleide buitenlandse minderjarige gaat. Zolang er geen identificatie door de Dienst Voogdij was, kan geen enkel document verstrekt worden. En er is voor elke handeling van procedure een onderhoud nodig tussen de voogd en de pupil. Opmerking: wanneer DVZ een verwijderingsmaatregel neemt, hij controleert systematisch de garanties van opvang (officiële instanties in het geboorteland of familie) en dit met inachtneming van het belang van het kind.

REACTIE VAN BERNARD GEORIS (DV) :

De voogd speelt eveneens een rol betreffende de voorwaarden voor ontvangst in het geboorteland, dat neemt tijd in beslag maar het is zeer belangrijk. Betreffende de aanwijzing van een NBM aan de Dienst Voogdij, verklaart hij dat de wet slechts federale overheden aanwijst om tot het signalement over te gaan maar dat de Dienst Voogdij naar behoren door een advocaat gevat kan worden. Wat de opvang betreft, is de taak van de Dienst Voogdij contact te nemen met de bevoegde instanties

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

gedurende de fase van identificatie en van aanduiding van de voogd. De middelen van de Dienst Voogdij zijn beperkt en voorts zal nog zeker een bijkomende inspanning moeten geleverd worden op het niveau van de coördinatie en van de capaciteit van opvang tussen Federalestaat en de Gemeenschappen. Opgelet, men moet in het werk van de voogd goed onderscheiden wat valt onder zijn werk (persoonlijk project van de minderjarige) en wat onder de globale politieke inzet op de vraag van de minderjarigen valt.

REACTIE VAN CHANTAL VAN CUTSEM (ADVOCATE) :

Het niet afleveren van een aankomstverklaring omdat men de minderjarige moet identificeren was nochtans vóór 1 mei 2004 geen argument. De asielzoeker die zich NBM verklaarde werd als zodanig beschouwd en dit tijdens de volledige duur van de procedure. Men ziet niet in waarom wanneer de advocaat, na afloop van de asielprocedure, een aankomstverklaring vraagt, men het hem namens de afwezigheid van voogd weigert.

ANTWOORD VAN DVZ :

Wanneer een negatieve beslissing wordt genomen betreffende de asielaanvraag, moet de minderjarige verwijderd worden.

ANTWOORD VAN ANNE KESTEMONT (FEDASIL) :

Fedasil coördineert de ontvangst van alle minderjarigen maar er is nog altijd geen samenwerkingsovereenkomst die tussen de Federalestaat en de Gemeenschappen. In deze omstandigheden, kan Fedasil geen enkel initiatief nemen.

VRAAG VAN RÉGINE THIÉBAUT (APD) AAN FEDASIL :

Hoe zit het met de opvang van NBM in beveiligde centra ?

ANTWOORD VAN ANNE KESTEMONT :

Men heeft veel gesproken over deze beveiligde centra. Fedasil is niet onder de bevoegdheid van Binnenlandse Zaken, er is geen sprake van gesloten centra door Fedasil te laten beheren, om verontrustende verdwijningen te vermijden (weinig zijn echt verontrustend, trouwens). Dat er meer verdwijningen zijn in Neder-Over-Hembeek heeft misschien verband met de specifieke bevolking van dit centrum (minderjarigen niet-asielzoeker).

REACTIE VAN LIESBETH VAN HOORICK (OCIV) :

Volgens de overeenkomst die in Raad van Ministers werd gesloten, gaat het om een extraterritoriaal centrum. Het Ministerie van de sociale Integratie zal derhalve samenwerken aan de opsluiting van minderjarigen.

ANTWOORD VAN ANNE KESTEMONT :

De administratie heeft het kabinet ondervraagd over dit punt en heeft momenteel nog geen antwoord.

Verslag van de studiedag van 16 november 2004:
De stand van zaken na zes maanden werking

TUSSENKOMST VAN PAUL NIJS (VOOGD) :

Men zou hier eerder de geest dan de letter van de Wet voogdij moeten volgen wat de afgifte van een bevel tot terugbrenging betreft. De huidige praktijk leidt tot een overbelasting van de voogd met taken die hem niet betreffen.

REACTIE VAN COLETTE VAN LUL (DVZ) :

De wet is zeer duidelijk, zij zegt dat de verantwoordelijke instantie voor het verblijf/ asiel de beslissingen die zijn pupil betreffen aan de voogd meedeelt. Het is dus aan de voogd dat men meedeelt en hij moet vervolgens contact opnemen met DVZ om de dingen te organiseren.

REACTIE VAN HEDWIGE DE BOURGE (CGVS) :

Het CGVS heeft een grote soepelheid ingesteld en een voorafgaande contactname met de voogd aan de verhoren om te zien of hij beschikbaar is om er aanwezig te zijn. Deze initiatieven werden weinig gevolgd door de voogden die zeer weinig soepelheid tonen.

EEN VOOGD REAGEERT OP DE POSITIE VAN HET CGVS :

Het is een echt probleem de verhoren bij te wonen. De voogden hebben vaak nog een andere hoofdberoepsactiviteit. Onafhankelijk ter aanvullende titel zijn is zeer duur, het loon van de voogdij is zeer gering ten opzichte van het gepresteerde werk.

Tweede panel

De opsluiting van minderjarigen in het kader van de wet op de voogdij

Modérateur : Laurent Messiaen
Koning Boudewijn Stichting

EEN ADVOCaat : DE OPSLUITING VAN BUITENLANDSE NIET-BEGELEIDE MINDERJARIGEN

Door **Véronique Dockx**

In deze korte uiteenzetting wil ik de kwestie van de opsluiting van buitenlandse niet-begeleide minderjarigen (NBBM) bespreken in het licht van de wet van 24 december 2002 op de voogdij van de NBBM, en van de andere Europese en Internationale juridische instrumenten ter bescherming van NBBM, van kinderen, en meer in het algemeen van de rechten van de mens.

Is de opsluiting van NBBM wettig in het licht van deze bepalingen ?

Wat voorzien deze bepalingen, en meer in het bijzonder, wat bepaalt de wet op de voogdij van NBBM op dit punt ?

Welke doelstellingen streeft de wet op de voogdij van NBBM na ?

Heeft de toepassing van deze wet geleid tot het bereiken van het nagestreefde doel ?

Wat is de bilan zes maanden na het van kracht worden van deze wet ?

Deze korte uiteenzetting geeft geen uitgebreide antwoorden op deze vragen en is dus niet exhaustief maar wil enkel een aantal mogelijke denkrichtingen aangeven.

---

1. De juridische bepalingen

A. DE WET OP DE VOOGDIJ VAN NBBM EN DE EUROPESE TEKSTEN

De wet op de voogdij van NBBM behandelt niet uitdrukkelijk het probleem van de opsluiting van NBBM.

Nochtans behandelt zij dit probleem op een indirecte manier.

De wet op de voogdij van NBBM heeft in hoofdzaak de bescherming van NBBM op het oog, en regelt een opvang van deze minderjarigen die overeenkomt met hun specifieke behoeften

Verslag van de studiedag van 16 november 2004:
De stand van zaken na zes maanden werking

De wet voert een specifiek mechanisme in van bescherming, hulp en vertegenwoordiging van NBBM.

Het hoger belang van het kind is uitdrukkelijk door de wet voorzien. Zie art. 2, al 2.

Nochtans zijn opsluiting en belang van het kind moeilijk verenigbaar.

De memorie van toelichting bij de wet geeft duidelijke uitleg over de nagestreefde doeleinden.

Deze wet wil het Belgisch recht in overeenstemming brengen met de Resolutie van de Raad van Europa van 26/06/1997, die de instelling aanraadt van een specifiek mechanisme voor de bescherming van NBBM, hulp aan NBBM en vertegenwoordiging van NBBM, evenals de zorg voor hun specifieke behoeften : juridische, sociale, medische, psychologische noden, enz.

De specifieke noden van NBBM houden dus zeker niet hun opsluiting in.

De Aanbeveling van de Europese Unie van 31/01/03 verzet zich eveneens tegen de hechtenis van NBBM.

Zij gelast de Lidstaten uitdrukkelijk om te vermijden dat NBBM opgesloten worden «om redenen die uitsluitend te maken hebben met immigratie», hen adequate huisvesting te bezorgen, maar eveneens om :

- het hoger belang van het kind bindend te maken ;
- eenzelfde bescherming te bieden aan NBBM als aan de staatsburgers ;
- er over te waken dat deze bescherming dezelfde is op heel het grondgebied ;
- enz...

De opsluiting van NBBM is eveneens strijdig met de bescherming van de rechten van het kind, en, meer in het algemeen, van de mens.

B. HET INTERNATIONAAL VERDRAG INZAKE DE RECHTEN VAN HET KIND

- art. 2. : verbiedt alle vormen van discriminatie van kinderen ;
- art. 3 : bekrachtigt het hoger belang van het kind ;
- art. 28 en 29 : waarborgen het recht van het kind op opvoeding, scholing en de ontwikkeling van zijn persoonlijkheid ;
- art. 37 : verbiedt elke onwettige vrijheidsberoving en bepaalt de wettelijke voorwaarden voor een vrijheidsberoving :
  - in overeenstemming zijn met de wet ;
  - als laatste redmiddel;
  - van zo kort mogelijke duur ;
  - respect voor de noden van het kind met name : scheiding van de volwassenen.

Nochtans is de opsluiting van NBBM die opgepakt worden aan de grens discriminatoir want geen enkel objectief element rechtvaardigt het verschil in behandeling van NBBM die op het grondgebied worden opgepakt.

De hechtenis van NBBM is moeilijk verenigbaar met het hoger belang van het kind.

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

NBBM die opgesloten zijn in een gesloten centrum leven niet gescheiden van volwassenen en gaan niet naar school. De levensomstandigheden in gesloten centra maken van de hechtenis van NBBM een vorm van psychologische mishandeling.

De opsluiting van NBBM is problematisch vermits de wet op de voogdij van NBBM een alternatief aanbiedt voor de hechtenis in gesloten centra.

NBBM kunnen voortaan opgevangen worden door de opvangstructuren van het Fedasil.

Hechtenis van NBBM die aan de grens worden opgepakt en die systematisch wordt uitgevoerd ondanks het bestaan van alternatieven is niet wettelijk. Zie eveneens in dit verband de beschikking van 17/11/03 van de Rechtbank van Eerste Aanleg van Brussel zetelende in kortgeding.

De hechtenis van NBBM is dus onwettig volgens het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind.

C. HET EUROPEES VERDRAG TOT BESCHERMING VAN DE RECHTEN VAN DE MENS EN DE FUNDAMENTELE VRIJHEDEN

- ART. 3 : VERBODT ELKE ONMENSELIJKE OF VERNEDERENDE BEHANDELING :

Nochtans zijn de gesloten centra niet aangepast voor de opvang en huisvesting van minderjarigen.

Het Europees Comité ter Voorkoming van Foltering en de Internationale Federatie van de liga's voor de Rechten van de Mens klagen voortdurend de onaangepastheid aan van de gesloten centra als plaatsen van hechtenis zeker wat betreft minderjarigen.

Het Hoog Commissariaat voor Vluchtelingen pleit er ook al jaren voor dat de opsluiting van minderjarige asielzoekers moet ophouden.

Een deskundig rapport opgesteld in 1999 toont aan dat «onaangepaste levensomstandigheden» van kinderen in een gesloten centrum de ontwikkeling van het kind ernstig schaadt, en stelt dit type van hechtenis gelijk met «psychologische mishandeling».

De opsluiting van NBBM is bijgevolg een wrede, onmenselijke en vernederende behandeling verboden door art 3 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens.

- ART. 5 : BEKRACHTIGT HET RECHT VAN ELK PERSOON OP VRIJHEID EN SOMT LIMITATIEF DE GEVALLEN OP WAARIN EEN PERSOON VAN ZIJN VRIJHEID MAG WORDEN BEROOFD :

- «met het doel toe te zien op zijn opvoeding ,of in het geval van zijn rechtmatige detentie, teneinde hem voor de bevoegde instanties te geleiden» ;
- of
- «teneinde hem te beletten op onrechtmatige wijze het land binnen te komen of in het geval van een persoon waartegen een uitwijzings- of uitleveringsprocedure hangende is» ;

De vrijheidsberoving dient proportioneel te zijn aan het nagestreefde doel, d.w.z. in dit geval, verwijdering van het grondgebied.

Nochtans dient de hechtenis van NBBM geen enkel opvoedkundig doel en beoogt niet om hen voor de bevoegde instanties te geleiden.

Sommige NBBM zijn asielaanvragers. Zij trachten niet onrechtmatig op het grondgebied te komen maar vragen de bescherming van België. Andere NBBM trachten een of meerdere leden van hun familie te vervoegen.

Wat er ook van zij, geen enkele maatregel van uitwijzing is voorzien voor de NBBM die zijn opgesloten in een gesloten centrum.

Sinds het van kracht worden van de wet op de voogdij van NBBM, kan een minderjarige enkel teruggezonden worden naar zijn land van oorsprong in het kader van een duurzame oplossing, en enkel indien er voldoende waarborgen zijn voor de opvang en de ten laste neming ter plaatse.

Bijgevolg kan geen enkele maatregel van uitwijzing genomen worden voor het verloop van een zekere tijd.

De systematische opsluiting van NBBM bij hun aankomst aan de grens alvorens een voogd werd aangesteld is een overtreding van art. 5

De detentie van NBBM maakt inbreuk op de artikelen.3 en 5 van het Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens.

2. In de praktijk

Men dient twee hypothesen te onderscheiden :

- ofwel is de NBBM opgepakt aan de grens :

De NBBM die wordt onderschept aan de grens wordt systematisch onmiddellijk opgesloten.

Nochtans is deze opsluiting discriminatoir en onwettig.

De raadkamer van Brussel beveelt dan de vrijlating van de opgesloten NBBM, voor zover de minderjarigheid van het kind vaststaat en er alternatieven voorhanden zijn voor detentie.

De procedure van vrijlating heeft nochtans ernstige nadelen. Tussen de opsluiting van de NBBM, de aanstelling van een voogd door de Dienst Voogdij, de aanstelling van een advocaat, de inleiding van een verzoekschrift tot vrijlating en de zitting van de raadkamer kan er een tot verscheidene weken verlopen zijn.

Bovendien alhoewel de aanwezigheid van minderjarigen in de raadkamer niet verplicht is, zijn deze er desondanks soms wel naar geleid.

De verschijning in de raadkamer is bijzonder traumatiserend voor kinderen. Ze worden er naartoe gebracht door de politie, geboeid, en in cellen geplaatst in de kelders van het Justitiepaleis, waar ze lange uren zonder eten of drinken dienen te wachten.

Dit alles kan vermeden worden indien men rekening houdt met het juridisch arsenaal dat hier wordt uitgelegd.

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

De systematische opsluiting van NBBM die onderschept zijn aan de grens roept nog andere vragen op zoals :

- het discriminerend karakter van deze detentie, gezien het verschil in behandeling van NBBM onderschept aan de grens en zij die op het grondgebied opgepakt worden ;
- de wettigheid van het bevel tot terugvoering dat dadelijk betekend wordt aan de NBBM die onderschept is aan de grens, zelfs voor er een voogd is aangeduid en er een duurzame oplossing is gezocht ;
- de verwarring m.b.t. de rol van de Inspectie van de grenzen die zichzelf de bevoegdheid heeft gegeven om een duurzame oplossing te vinden en dit ondanks een duidelijk belangenconflict ;
- de lacunes in het signalement van onderschepte NBBM. De Inspectie van de grenzen zou ze niet allemaal signaleren. De NBBM die de Inspectie als meerderjarig beschouwt, en dit ondanks de tegenovergestelde verklaring van de jongeren, zouden zelfs niet gesignaleerd worden aan de Dienst Voogdij ;
- het op losse schroeven zetten van het toepassingsgebied, *ratione personae*, van de wet door de Dienst Vreemdelingenzaken :

De Dienst Voogdij zou slechts bevoegd zijn voor de bepaling van de leeftijd van de NBBM, voor NBBM opgepakt na 1/05/04. De bepaling van de leeftijd van NBBM die voor 1/05/04 zijn aangekomen evenals zij die bij hun aankomst zouden verklaard hebben dat zij meerderjarig zijn zou onder de exclusieve bevoegdheid vallen van de Dienst Vreemdelingenzaken, behalve als er een nieuw element opduikt (elk document). Over dit onderwerp zou er ondertussen een akkoord zijn gesloten tussen de Dienst Vreemdelingenzaken en de Dienst Voogdij.

De wet zou enkel van toepassing zijn op NBBM die een verblijfsvergunning bezitten.

Nochtans is de wet duidelijk op dit punt. Zij is van toepassing op elke minderjarige van minder dan 18 jaar of deze nu wel of niet in het bezit is van een verblijfsdocument.

- ofwel is het de NBBM gelukt om het grondgebied binen te gaan

De NBBM die wordt onderschept op het grondgebied wordt gesignaleerd aan de Dienst Voogdij, die een voogd voor hem aanduidt. De NBBM wordt gehuisvest in een Opvangcentrum dat aangepast is aan zijn leeftijdsbehoeften.

Op dit punt zijn er geen moeilijkheden te signaleren behalve dan de zorgwekkende situatie waarin zich NBBM bevinden die geen asiel aanvragen; hierover dient er elders meer over geschreven te worden.

3. Conclusie in de vorm van een bilan

De wet heeft belangrijke vooruitgang teweeggebracht :

- de bekrachtiging van het hoger belang van het kind in een tekst van intern recht ;
- de toewijzing aan de Dienst Voogdij, en niet meer aan de Dienst Vreemdelingenzaken van de bevoegdheid om de NBBM te identificeren en de

Verslag van de studiedag van 16 november 2004:
De stand van zaken na zes maanden werking

leeftijd van de NBBM te bepalen. Voortaan is de beenderen test slechts een element tussen andere bij het bepalen van de leeftijd van de NBBM en wordt enkel nog uitgevoerd in geval van twijfel. De bepaling van de leeftijd verloopt soepeler ;

- er zijn alternatieven uitgewerkt voor opsluiting, wat de invrijheidsstelling door de raadkamer vergemakkelijkt.

Nochtans is de formulering van de wet wazig en dubbelzinnig, zodat meerdere interpretaties mogelijk zijn.

Zelfs in de wettekst zijn er tegenstrijdigheden.

De wet volgt de haar nagestreefde logica niet en bereikt niet haar doel.

De systematische detentie van NBBM opgepakt aan de grens gaat voort.

Nochtans heeft de regering toegezegd in haar regeringsverklaring van juli 2003, dat de opsluiting van NBBM zal worden vermeden.

Deze toezegging is herbevestigd door de Minister van Binnenlandse Zaken tijdens een interpellatie in de Senaat in juli 2004.

De politieke autoriteiten dienen dus hun verantwoordelijkheden op te nemen, met in achtnaam van hun toezeggingen, en de duistere zones van de wet te verduidelijken teneinde de nagestreefde doeleinden te verwezenlijken.

EEN SOCIAAL WERKER VAN EEN GESLOTEN CENTRUM

Door Rika Goethals

Procedure

Voor invoering voogdijdienst : 4 maanden

21 bewoners die zich NBBM verklaarden (waarvan 11 duidelijk minderjarig <16)
gemiddelde verblijfsduur 20 dagen

16/17 jarigen : 10

gemiddelde verblijfsduur 24dagen

in 6 gevallen werd de procedure volledig afgewerkt in het transitcentrum (TC)

4 personen werden vrijgesteld door de Raadkamer terwijl de procedure nog lopende was

voor 3 bewoners werd een poging tot terugdriving ondernomen (na weigering gingen zij naar het CIB)

16 jarigen : 11

1 persoon was een 13 jarige illegaal die, vrijwillig terugkeerde, deze persoon werd niet meegerekend in de volgende statistische gegevens

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

de gemiddelde verblijfsduur van deze groep was 14 dagen
7 bewoners werden vrijgesteld door de MC
1 persoon werd geplaatst door DVZ
bij 1 persoon werd een poging tot terugdrijving ondernomen (was samen met een familielid)
in 3 gevallen was de procedure volledig afgewerkt
Na invoering voogddienst : 7 maanden
24 bewoners die zich NBBM verklaarden (waarvan 15 duidelijk minderjarig <16)
gemiddelde verblijfsduur 29 dagen
16/17 jarigen : 9
Slechts 2 personen werden meerderjarig verklaard door de voogddienst, de rest kreeg een voogd toegewezen.
De gemiddelde verblijfsduur van deze groep was 39 dagen.
In 6 gevallen werd de procedure volledig afgerond
3 personen werden vrijgesteld door de RK terwijl de procedure nog lopende was
2 personen werden effectief teruggedreven
16 jarigen : 15
1 persoon was een 13 jarige illegaal die vrijwillig terugkeerde, deze persoon werd niet meegerekend in de volgende statistische gegevens.
de gemiddelde verblijfsduur van deze groep was 23 dagen
slechts in 1 geval werd de procedure, volledig doorlopen in .het centrum
(overname Dublin verblijfsduur(65 dagen)

Voogden

De ervaring leert ons dat er enkele problemen zijn met de voogden zelf :

zijn niet steeds op de hoogte van de procedures (bv een voogd wist niet dat zij de bijlage 25 diende te tekenen en binnen de 24u beroep diende in te stellen tegen de beslissing DVZ)

zijn vaak niet geïnteresseerd in de NBBM. Zij weten niets over de familie en de situatie van de NBBM. Vaak ziet de voogd zijn NBBM slechts 1 à 2x gedurende zijn verblijf in het TC. De sociale dienst en het personeel van het TC hebben vaak veel meer info over betrokken NBBM (terwijl het toch tot de taken van de voogd behoort om een vertrouwensrelatie op te bouwen met de NBBM en te peilen naar zijn familiale situatie). De voogden nemen meestal niet de moeite om met de sociale dienst van het centrum te overleggen over de NBBM en eventueel informatie uit te wisselen.

Aangezien de voogden niet vaak in het centrum zijn, valt het toch op de sociale dienst en het personeel van het centrum om bepaalde procedures uit te leggen aan de NBBM. Maw de sociale dienst doet nog steeds al het werk maar mag enkel niets meer betekenen aan de betrokken NBBM. Vaak klaagt de NBBM bij de sociale dienst dat zijn

Verslag van de studiedag van 16 november 2004:
De stand van zaken na zes maanden werking

procedure lang duurt, dan is het ook dan de soc. Dienst om de NBBM uit te leggen waarom...

Voogden zijn vaak a priori tegen de vasthouding in een gesloten centrum en zien het als hun enige taak om betrokken NBBM «uit het centrum» te «bevrijden».

Voogden zijn vaak niet bereikbaar op momenten dat zij echt nodig zijn (bv voor het betekenen van bepaalde documenten binnen de wettelijke termijn, bij vrijlatingen door de raadkamer enz...)

■ Voorstellen

Aangezien de procedure van een NMB die zich aanbiedt aan de grens een specifieke procedure is waarbij bepaalde documenten binnen een zeer korte wettelijk termijn moeten betekend worden, is het nodig dat de voogden zich binnen deze termijn kunnen aanbieden bij de Fed. Politie op de luchthaven (bv voor het tekenen van de bijlage 11, de asielaanvraag) of het gesloten centrum (voor het tekenen van de vasthouding, de raadkamer...). Misschien is het geen slecht idee om een vaste pool van voogden met wachtdienst te organiseren. Als een voogd van wacht is dan weet hij/zij tenminste dat hij/zij oproepbaar is en zich in de mogelijkheid moet bevinden om binnen een termijn van enkele uren in Brussel te zijn. Misschien beter werken met voogden uit de regio Brussel.

Aangezien de procedure in een gesloten centrum ook specifiek is, misschien werken met een pool vaste voogden die also een vertrouwensrelatie kunnen opbouwen met de sociale dienst en het personeel van het centrum om also een betere informatiedoorstroming te verkrijgen en een betere dienstverlening te verschaffen.

■ Eindresultaat

Sinds het invoeren van de voogddienst is er geen meerwaarde toegevoegd aan de opvang van NBBM. Integendeel de procedure en de vasthouding duren langer dan voorheen. Ook het eindresultaat is niet merkbaar beter...integendeel in de meeste gevallen worden de NBBM vrijgesproken naar aanleiding van een juridische procedure ingezet door de advocaat (op vraag van de voogd). Toch is er bij deze «vrijlating» niet voordien gezocht naar opvang (bij eventuele familie of in aangepast open centrum). De NBBM wordt de eerste nacht opgevangen in een «noodopvang». Dit betekent dus dat de NBBM uit een vertrouwde omgeving (TCI27) weggehaald wordt om in een tijdelijke noodopvang geplaatst te worden vooraleer een duurzame oplossing gevonden wordt. Deze situatie - samen met het feit dat de voogd op dit moment nog niet veel info vergaard heeft ivm de familiale situatie van de NBBM, leidt er dikwijls toe dat de NBBM «verdwijnt».

Met de «vrijspraak» van de NBBM heeft de persoon die de reis van de NMB georganiseerd heeft (mensensmokkelaars, filières, eventueel familie) eigenlijk net wat hij wilt - nl dat de NBBM in het land is zonder geldige papieren en zonder dat zijn identiteit vaststaat. De realiteit van de procedures voor NBBM en het systematisch indienen van

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

Raadkamers leidt ertoe dat mensensmokkelaars België een gemakkelijk land vinden om NBBM binnen te smokkelen. Eens de NBBM zich zonder documenten en zonder geldige bestaansmiddelen op het grondgebied bevindt is de NBBM kwetsbaar en kan hij/zij misbruikt worden, het plaats in een open centrum (en zeker in een noodopvang) biedt geen bescherming voor de NBBM. De cijfers van Child Focus geven immers aan dat er veel verdwijningen zijn uit open centra.

Bovendien worden vaak bewoners die zich minderjarig verklaren maar waarvan de minderjarigheid nog niet vaststaat vrijgesproken, dit leidt natuurlijk tot onterechte toegang tot het Rijk en uiteindelijk vaak tot illegaliteit. Bv als er 34 dagen gewacht wordt om de meerderjarigheid vast te stellen en aldus de procedure te beginnen kan de procedure niet afgerond worden binnen de wettelijke termijn van 2 maand.

7 personen werden vrijgesteld door DVZ en geplaatst in een open centrum (afwachting DNA-test)

5 personen werden vrijgesteld door de Raadkamer.

Conclusie

Sinds de invoering van de voorgdiendienst is de gemiddelde verblijfsduur langer terwijl er eigenlijk minder dossiers volledig afgewerkt geraken.

REDENEN :

Het duurt lang vooraleer de voogd aangeduid wordt,

Procedure voor 1-5-04 - NBBM komt, in TC, op de volgende dag wordt een botscan georganiseerd. De uitslag is direct gekend en wordt aanvaard door DVZ. Op dag 3 begint de procedure.

Procedure na 1-5-04 NBB komt, in TC, na een week later wordt botscan georganiseerd. Resultaat botscan wordt nogmaals 1 week later aan DVZ medegedeeld en wordt soms niet aanvaard, bijkomend onderzoek wordt gevraagd en georganiseerd, deze resultaten worden enkele dagen later medegedeeld. In het beste geval wordt de procedure gestart 14 dagen na aankomst in het centrum, in het slechtste geval ongeveer 25 dagen na aankomst in het centrum. (vb Giranaze T. Wachtte 34 dagen vooraleer de voogdiendienst verklaarde dat hij meerderjarig was...)

Eens de voogd er is en de minderjarigheid dus vaststaat, duurt het langer vooraleer DVZ kan overgaan tot het 1ste interview.

Procedure voor 1-5-04 : DVZ komt zo vlug mogelijk ondervragen. Meestal 1 dag na aankomst of 1 dag na het gekend zijn van de resultaten van de botscan. Procedure na 1-5-04: vaak duurt het enkele dagen vooraleer de voogd zich in de mogelijkheid bevindt naar het centrum te komen om de ondervraging bij te wonen.

Het duurt langer vooraleer de beslissing (bijlage 25bis) betekent wordt en voordat er een beroep ingesteld wordt bij het CGVS.

Procedure voor 1-5-04 : DVZ betekent de bijlage aan de NBBM de dag na het interview, nog diezelfde dag wordt er (door het personeel van het TC, samen met betrokkene) beroep aangetekend bij het CGVS.

Procedure na 1-5-04: vaak duurt het enkele dagen vooraleer de voogd de bijlage 25bis tekent en vooraleer hij/zij beroep aantekent (in een geval duurde dit 13 dagen omdat de voogd niet echt op de hoogte was wat zij moest doen). De wettelijke termijn is echter 24 uur.

Meestal raakt het geduld van de advocaat of van de voogd op vooraleer men toekomt aan het interview CGVS en wordt een Raadkamer ingediend met de vraag tot vrijlating...omdat de procedure te lang duurt en langdurige vasthouding in een gesloten centrum niet in het belang is van het kind?! Doch de reden van de langdurige vasthouding ligt dikwijls bij de voogd(ijdienst) zelf.

DE OPSLUITING VAN NBBM DOOR DE DIENST VREEMDELINGENZAKEN, ERVARINGEN ALS VOOGD

Paul Nijs

Ik geef er de voorkeur aan deze problematiek te benaderen vanuit mijn concrete ervaringen en van daaruit bedenkingen te formuleren bij de interpretatie en toepassing van de nationale en internationale rechtsregels en aanbevelingen die hierbij ingeroepen worden.

Ik heb sinds juni 2004 tot op heden 22 voogdijen opgenomen waarvan het merendeel minderjarigen betrof die net aangekomen waren in ons land. De helft van deze jongeren kende een periode van opsluiting op basis van de vreemdelingenwetgeving.

Een jongere is zelfs gedurende meer dan tien maanden opgesloten geweest.

Ervaringen van een paar van mijn collega's die voogdijen opnemen van jongeren die aan de grens aangetroffen worden leren mij dat het traject van deze jongeren analoog verloopt met wat ik meemaak met deze jongeren.

De meeste van deze jongeren ontvluchten hun land van herkomst om redenen van conflicten, onstabiliteit en grote onzekerheid en armoede in hun land van herkomst.

Bijna allen vragen asiel aan of zouden zo iets te kennen gegeven hebben bij hun verhoor door de federale politie van Zaventem. Zij worden meteen en systematisch opgesloten in het centrum 127 te Melsbroek.

Tot op heden heb ik geen enkele beslissing tot detentie ontvangen en bijgevolg zijn alle deze opsluitingen onwettig daar deze binnen de 24 uren moeten betekend worden. Het is bijgevolg ook feitelijk onmogelijk om tegen «niet bestaande» beslissingen in beroep te gaan.

Ik bezoek deze jongeren systematisch zo snel mogelijk en moet telkens opnieuw vaststellen dat de levensomstandigheden in het centrum 127, in het bijzonder voor minderjarigen, veel te wensen overlaten. Door de medewerkers van het centrum worden inspanningen gedaan om de jongeren zo goed mogelijk op te vangen maar dat verandert niets aan het beklemmende van de metershoge omheiningen met prikkeldraad, het totaal gebrek aan privacy en het gebrek aan mogelijkheden om zinvolle activiteiten te hebben, enz..

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

Ik stel vast dat, in tegenstelling tot wat hier beweerd wordt door de vertegenwoordiger van de minister van Binnenlandse Zaken dat er gedurende het verblijf van deze jongeren in het gesloten centrum, gewoonlijk door de Dienst Vreemdelingenzaken in het totaal niets gedaan wordt inzake onderzoek naar de situatie van de jongere en de mogelijke opties die zouden kunnen genomen worden om een duurzame oplossing in het belang van het kind te bewerkstelligen. Laat staan dat de voogd hierin zou aangesproken worden als «preferentiële partner».

De asielprocedure wordt opgestart en iedereen weet, en dat werd hier officieel bevestigd, dat dit minstens drie weken duurt vooraleer er een definitieve beslissing valt. Dat houdt in dat men er niet naar streeft om de opsluiting van de jongeren zo kort mogelijk te houden maar dat men deze systematisch laat doorlopen in functie van de administratieve procedure.

Het ontgaat mij volledig waarom de Dienst Vreemdelingenzaken aan deze jongeren de toegang ontzegt tot een opvang in een aangepaste voorziening voor minderjarige asielzoekers onder het toezicht van fedasil.

Ik vind dit een recht voor deze minderjarigen en vraag dan ook systematisch aan de gerechtelijke instanties om de vrijlating te bevelen en om de jongere de gelegenheid te bieden om in een aangepaste opvang te kunnen verblijven. Ik ga ervan uit dat het verblijf in een aangepaste opvang met een specifieke begeleiding een noodzakelijke voorwaarde is om met de jongere in vertrouwen een gesprek aan te gaan over een zinvol, wenselijk en realistisch toekomstproject.

Deze jongeren worden dan ook meestal «slechts» een paar weken vastgehouden aangezien de Dienst Vreemdelingenzaken, sinds in het in werking treden van de voogdij, doorgaans de beslissingen van de rechtbank vlotter aanvaardt.

Men kan zich bijgevolg de vraag stellen waarom deze weken opsluiting dan toch nog opgelegd worden door de Dienst Vreemdelingenzaken.

Ik kan mij niet van de indruk ontdoen dat het hier voornamelijk gaat om een uitdrukkelijke demonstratie van macht met als doel een zekere afschrikking uit te stralen.

Ik kan uit de feiten afleiden dat deze jongeren, indien ik hun vrijlating niet bekwam door een gerechtelijke beslissing, gedurende maanden zouden vastgehouden worden in het gesloten centrum. Niets wijst op gecoördineerde inspanningen van de Dienst Vreemdelingenzaken om het verblijf zo kort mogelijk te houden en waarbij gelijktijdig de nodige inspanningen zouden gedaan worden om de meest wenselijke duurzame oplossing te kennen en de voorbereiding ervan aan te vatten.

Ik wil er terloops op wijzen dat het volgens mij wel aan de voogd toekomt om de duurzame oplossing te bepalen en niet aan de Dienst Vreemdelingenzaken. Het is wel de verantwoordelijkheid van de voogd om hierbij rekening te houden met onder meer de vreemdelingenwetgeving van ons land en de wetgeving van het land waar de ouders (of een van de ouders) verblijven.

Om de intentie, het opsluiten van minderjarigen in het kader van een bepaalde migratiepolitiek, te omsluiëren wordt het belang van de minderjarige ingeroepen en wordt het fenomeen van de mensenhandel buiten proportie benadrukt.

Ik heb al meermaals gevraagd dat een onafhankelijke instantie, bvb een universiteit, de opdracht zou krijgen om de profielen te onderzoeken van de alleenstaande

Verslag van de studiedag van 16 november 2004:
De stand van zaken na zes maanden werking

minderjarigen die aankomen op Zaventem of elders aangehouden worden aan de grens en om na te gaan of er reële indicaties zijn dat deze minderjarigen het slachtoffer zouden zijn of kunnen worden van mensenhandel. Ik stel vast dat diegenen die beweren dat we de jongeren moeten opsluiten om hen te beschermen een dergelijke studie schuwen.

Ik kan uit mijn praktijkervaringen en met mijn redelijke kennis van het fenomeen van de mensenhandel alleen tot het besluit komen dat dit eerder marginaal aanwezig is en dat indien er indicaties zijn er wel degelijk andere alternatieven zijn om de jongeren veilig op te vangen en te behoeden voor exploitatie.

Als het fenomeen van de mensenhandel, en men mag dit niet verwarren met mensensmokkel, zo erg zou zijn dan zou de Dienst Vreemdelingenzaken vragende partij moeten zijn om dit grondig en transparant te laten onderzoeken en er het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding bij te betrekken dat hiertoe een duidelijk mandaat van de wetgever heeft gekregen.

Het opsluiten van kinderen om hen te scheiden van de passeurs is voor mij dan ook geen ernstig motief. Evenmin houdt de bewering steek dat er zich voor dezelfde minderjarige geregeld meerdere ouders zouden aanbieden. Als voogd maakte ik dit nog nooit mee en ik verneem dit ook niet van collega's.

Veralgemeningen omtrent risico's die kinderen zouden kunnen lopen, om opsluitingen die wel schade toebrengen, te verantwoorden lijken mij meer dan ongepast in dit land.

In heel het verhaal van de overheid, in het bijzonder in het kader van de beheersing van de ongewilde migratie, dat ik hier heb gehoord wordt het recht op gezinshereniging als een bijna absolute en superieure oplossing voorgesteld ook al betekent dat in een aantal gevallen een uitzichtloze toekomst voor het kind.

Het recht van het kind op opsluiting lijkt zelfs het meest aangewezen middel om het recht van datzelfde kind op gezinshereniging te realiseren.

Ik moet nochtans vaststellen dat op dit vlak de praktijk bijzonder triestig is en dat niets er op wijst dat de staten die partij zijn, België inclusief, even gemotiveerd zijn als zij uitgenodigd worden om een minderjarige op te nemen bij een ouder die op hun grondgebied verblijft.

Een meisje van vier jaar waarvan ik reeds drie maanden voogd ben leeft hier nog steeds gescheiden van de moeder die in Engeland verblijft. Dit kind is niet fysiek maar administratief opgesloten omdat de bescherming van de kinderen ook hier al te vaak ondergeschikt is aan algemene regels van migratiebeheersing...

EEN VERTEGENWOORDIGER VAN HET MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN

Colette Van Lul

Ik houd er aan om vooreerst te herinneren aan de wettigheid van de opsluiting van een NBBM in een gesloten centrum wanneer deze minderjarige niet de voorwaarden vervult tot toegang en verblijf op basis van artikel 2 van de wet van 15 december 1980.

Artikel 5, § 1, f, van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden van 5 december 1950 bepaalt dat «*Een ieder heeft recht op vrijheid en veiligheid van zijn persoon. Niemand mag worden beroofd van zijn vrijheid behalve in de volgende gevallen : in het geval van rechtmatige arrestatie of detentie van een persoon teneinde hem te beletten op onrechtmatige wijze het land binnen te komen, of van een persoon waartegen een uitwijzings- of uitleveringsprocedure hangende is*».

Artikel 37 van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de Rechten van het Kind van 20 november 1989 (verder afgekort tot IVRK) bepaalt met name onder punt b) dat «*Geen enkel kind op onwettige of willekeurige wijze van zijn vrijheid mag worden beroofd. De aanhouding, inhechtenisneming of gevangenneming van een kind geschiedt overeenkomstig de wet en wordt slechts gehanteerd als uiterste maatregel en voor de kortst mogelijke duur*».

Volgens deze artikelen is de detentie van minderjarigen dus niet onwettig, zoals u beweert, maar wel dient deze detentie in overeenstemming met artikel 37, b) van het IVRK voor de kortst mogelijke duur zijn.»

Artikel 4, alinea 4 van de resolutie van de Raad van Europa van 26 juni 1997 (97/C 221/03) betreffende NBBM die onderdanen zijn van derde landen stelt richtsnoeren vast die het onthaal betreffen en bepaalt dat «*tijdens de asielpprocedure de Lidstaten normaal dienen te zorgen voor de plaatsing van niet-begeleide minderjarigen :*

- bij volwassen leden van hun familie;
  - in een onthaalgezin;
  - in opvangcentra die aangepast zijn aan de noden van minderjarigen;
- Of
- in een andere huisvesting die aangepast is aan minderjarigen, bijvoorbeeld plaatsen waar zij onafhankelijk kunnen leven maar tegelijk een aangepaste ondersteuning krijgen.

De Lidstaten mogen NBBM die 16 jaar of ouder zijn in opvangcentra voor volwassen asielaanvragers plaatsen».

Deze resolutie is niet juridisch bindend en de formulering «zouden normaal» is helemaal niet precies en opent de mogelijkheid tot andere alternatieven zoals de opsluiting.

Bijgevolg dient men te besluiten dat de Raad van de Europese Unie zich niet duidelijk heeft uitgesproken over dit onderwerp en dat daaruit volgt dat de Resolutie

Verslag van de studiedag van 16 november 2004:
De stand van zaken na zes maanden werking

de opsluiting van NBBM en a fortiori van begeleide minderjarigen in een gesloten centrum toelaat.

De NBBM voor wie de toegang geweigerd wordt aan de grens worden vastgehouden op grond van artikel 74/5 van de wet van 15 december 1980, ofwel in het INAD centrum wanneer zij geen verzoek tot asiel indienen, of in het centrum 127, indien zij een aanvraag tot asiel ingediend hebben.

Het niet automatisch toegang verlenen tot het grondgebied aan een persoon die verklaart een niet-begeleide minderjarige te zijn en deze persoon in een gesloten centrum te plaatsen aan de grens gebeurt in overeenstemming met het algemene principe van het hoger belang van het kind zoals bepaald door artikel 3, alinea 1, van het IVRK om de redenen hierna vermeld :

- De NBBM scheiden van zijn passeur. Deze scheiding heeft tot doel er voor te zorgen dat de NBBM niet het slachtoffer wordt van mensenhandel;
- De terugzending voor te bereiden en/of maatregelen nemen om gezinshereniging te bewerkstelligen.

In beide gevallen beantwoordt de toegang tot het grondgebied niet altijd aan het belang van het kind.

Gezinshereniging wordt bekrachtigd in artikel 10 van het IVRK dat bepaalt dat «...elke aanvraag van een kind of van zijn ouders om een Staat die partij is, voor gezinshereniging binnen te gaan of te verlaten, door de Staten die partij zijn met welwillendheid, menselijkheid en spoed moet behandeld worden». Het vasthouden van een minderjarige in een centrum aan de grens vermijdt dat de NBBM zijn reis voortzet in een andere Schengen-staat om op onwettige wijze zijn familie te vervoegen en zonder dat men de mogelijkheid heeft gehad om de bloedverwantschap te bepalen (DNA test, onderzoek van de documenten die de familie medegedeeld heeft,...). Door de minderjarige vast te houden in een centrum kan men alle maatregelen nemen om de gezinshereniging wettelijk te laten verlopen en de afstemming te bepalen en er voor te zorgen dat de minderjarige alle kansen krijgt om legaal in het land van bestemming te verblijven (inbegrepen België).

Wat betreft de opsluiting van NBBM samen met volwassenen dient er aan herinnerd te worden dat minderjarigen die in centrum 127 verblijven genieten van een aangepaste structuur¹ .

De grensinspectie is bevoegd voor het zoeken naar een duurzame oplossing met betrekking tot de toegang tot het grondgebied. Deze dienst van de Dienst Vreemdelingenzaken is bevoegd om de wet van 15 december 1980 toe te passen (o.a. artikel 3 om een beslissing van terugleiding te nemen) en is ook bevoegd inzake de internationale Verdragen die bindend zijn voor België. Er weze ook aan herinnerd dat artikel 2 van de Resolutie van de Raad van 26 juni 1997 betreffende NBBM uit derde landen (97/C221/03) bepaalt dat «*de Lidstaten mogen in overeenstemming met hun nationale wetgeving en praktijk aan de grens toegang tot hun grondgebied*

¹ Artikel 83 van het KB van 2 augustus 2002 dat de voorwaarden en de werkingsregels vastlegt betrekking hebbende op de plaatsen op het Belgisch grondgebied die beheerd worden door de Dienst Vreemdelingenzaken waar een vreemdeling is opgesloten, ter beschikking is gesteld van de regering of vastgehouden in toepassing van de bepalingen van artikel 74/8, § 1, van de wet van 15 december 1980 op de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen (M.B. van 12 september 2002);

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

weigeren aan NBBM indien dezen niet in het bezit zijn van de vereiste documenten en toelatingen» (§ 1er), en dat «(...) de Lidstaten geschikte maatregelen zouden moeten nemen in overeenstemming met hun nationale wetgeving om te beletten dat NBBM onwettig hun grondgebied binnenkomen en zouden moeten samenwerken om illegale toegang en verblijf door NBBM te voorkomen (§ 2)».

Voor de Dienst Vreemdelingenzaken dient eerst de familie worden opgespoord en/of nagegaan of er een waarborg is van opvang vooraleer een beslissing tot terugleiding wordt uitgevoerd. De Dienst Vreemdelingenzaken let er op dat er waarborgen zijn voor de opvang en de ten laste neming in het land van oorsprong of een derde land waar de minderjarige wordt toegelaten en dit overeenkomstig artikel 5 van de voornoemde Resolutie.

Men dient een onderscheid te maken tussen de kennisgeving van een beslissing en de uitvoering ervan. Na kennisgeving van de beslissing tot terugleiding zal de Dienst Vreemdelingenzaken een duurzame oplossing zoeken met betrekking tot de toegang tot het grondgebied. Deze oplossing kan zijn :

- toegang tot het grondgebied;
- gezinshereniging overeenkomstig artikelen 9 en 10 van het Verdrag van de Verenigde Naties van 20 november 1989 inzake de rechten van het kind (IVRK) ;
- terugkeer naar het land van herkomst met waarborgen van opvang en ten laste neming die aangepast is aan de leeftijd en de graad van autonomie van het kind ofwel door zijn ouders of door andere volwassenen die zich over hem ontfemen of door gouvernementele of niet-gouvernementele instanties² ;
- in toepassing van het Verdrag van Dublin of het reglement van Dublin³ , wordt de toegang tot het grondgebied geweigerd en wordt de NBBM teruggeleid naar de verantwoordelijke Staat. Een laissez-passer zal worden uitgereikt teneinde de NBBM toe te laten zich naar dat land te begeven.

Hier dient opgemerkt te worden dat deze duurzame oplossing eerst wordt gezocht alvorens over te gaan tot een beslissing van verwijdering.

---

² *Artikel 5 van de Resolutie van de Raad van de Europese Unie van 26 juni 1997 (97/C221/03) betreffende NBBM uit derde landen.*

³ *Reglement (CE) n°343/2003 van de Raad van 18 februari 2003 tot vaststelling van de criteria en de mechanismen ter bepaling van de Lidstaat die verantwoordelijk is voor het onderzoek van een asielaanvraag door een onderdaan van een derde land.*

VERSLAG VAN DE DEBATTEN VAN DE NAMIDDAG TWEDE PANEL : DE OPSLUITING VAN MINDERJARIGEN (IN HET KADER VAN DE WET OP DE VOOGDIJ)

Reactie van het panel en vragen uit de zaal

De heer Nijs (voogd) is van mening dat de opsluiting van minderjarigen die in Zaventem aankomen zonder geldige documenten niet kan gerechtvaardigd worden, zoals de Dienst Vreemdelingenzaken dit tracht te doen in naam van de noodzaak om de gezinsleden op te sporen. In de praktijk geeft deze onmiddellijke opsporing geen enkel resultaat, zij dient gedaan te worden in het kader van de asielprocedure.

Mevrouw Dockx (advocate) voegt hieraan toe dat men minderjarigen niet mag opsluiten wegens de noodzaak om hen te beschermen. De open centra spelen een rol van bescherming, des te meer daar er gespecialiseerde centra bestaan. Bovendien zijn de NBBM die opgepakt worden op het grondgebied zonder documenten niet systematisch «beschermd», in de zin die de DVZ daar aan geeft. Mevrouw Dockx meent dat de verlenging van het verblijf van NBBM in een gesloten centrum sinds de toepassing van de voogdijwet gebeurt omdat het nieuw systeem nog aan kinderziekten lijdt en dat het werkelijk probleem de opsluiting van NBBM op zich is. Zij herinnert er aan dat in Brussel hun vrijlating systematisch bevolen wordt door de Raadkamer wanneer er een alternatieve oplossing van huisvesting is gevonden, wat afdoende bewijst dat hun opsluiting illegaal is.

Mevrouw Léonard (Mentor Escale) vraagt zich af waarom men de minderjarige aanhoudt en niet de mensensmokkelaars.

Madame Van Lul (Dienst Vreemdelingenzaken) antwoordt dat ingeval van vermoedens een gerechtelijk onderzoek wordt geopend. Bepaalde mensensmokkelaars zijn reeds opgesloten geweest. Het vasthouden in een gesloten centrum laat toe over te gaan tot de identificatie en de opsporing van de familie, de toegang tot het grondgebied is soms toegestaan. De NBBM moeten soms ook opgesloten worden tijdens de voor de toepassing van het Verdrag van Dublin noodzakelijke verificaties. Mevrouw Van Lul herinnert er aan dat de NBBM in de gesloten centra begeleid worden door specifieke sociale werkers en dit met respect voor de persoon.

Mevrouw Van Hoorick (Vluchtelingenwerk) meent dat de opsluiting niet gaat om de zorg voor bescherming maar wel betekent dat men de immigratie wil controleren. Zij citeert een studie van Child Focus die de discriminatie belicht tussen NBBM want de NBBM «grondgebied» hebben zelden aankomstdocumenten en worden niet opgesloten. Wanneer de minderjarigheid van een persoon in een gesloten centrum betwist wordt, kan men het Verdrag van Chicago toepassen, wat betekent dat een laissez-passer niet noodzakelijk is en dat de repatriëring op kosten van de luchtvaartmaatschappij gebeurt.

Een voogd vraagt hoeveel het percentage van gevallen bedraagt waar men de familie heeft teruggevonden en welke dienst zich daarmee bezig houdt.

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

De heer Van Keirsbilck (Service Droit des Jeunes) onderlijnt dat de Resolutie van de Europese Unie van 1997 waarnaar Mevrouw Van Lul verwijst geen bindende tekst is maar het resultaat van een compromis op Europees niveau. Deze Resolutie bepaalt bovendien dat jongeren van minder dan 16 jaar niet mogen worden opgesloten. In andere documenten is de opsluiting van minderjarigen om redenen van immigratie betwist (klachten van de Commissie voor de Rechten van het Kind, Raad van Europa). De opsluiting van minderjarigen samen met volwassenen is trouwens verboden door een dwingende tekst. Het is absoluut niet nodig om een minderjarige op te sluiten om zijn familie te kunnen opsporen. De opsluiting in het kader van de toepassing van het Verdrag van Dublin is ook niet te rechtvaardigen want de aanvragen tot terugneming nemen tijd in beslag (dikwijls twee maanden) en het is niet nodig om een minderjarige zo lang van zijn vrijheid te beroven terwijl men weet dat één van zijn ouders in Europa verblijft. De heer Van Keirsbilck preciseert dat de kritiek helemaal geen betrekking heeft op het personeel van de gesloten centra dat zo goed mogelijk werkt in moeilijke omstandigheden (vermits men daar de facto onmogelijk de rechten van het kind kan respecteren, zoals het recht op onderwijs bijvoorbeeld). De heer Van Keirsbilck stelt zich vragen over het feit dat geen vooruitgang worden gemaakt ondanks de vele politieke standpunten tegen de opsluiting van kinderen.

Mevrouw Van Lul (Dienst Vreemdelingenzaken) antwoordt dat tijdens de Ministerraad van 20 en 21 maart 2003 beslist werd om NBBM in een bepaalde opvangplaats aan de grens onder te brengen (een beveiligde instelling). De gebruikte bewoordingen zijn misschien niet erg precies maar men heeft niet de bedoeling om een einde te stellen aan de opsluiting van minderjarigen.

Mevrouw Dockx (advocate) citeert een verklaring van de heer Dewael naar aanleiding van een interpellatie. Hij verwees naar de afschaffing van de opvang van minderjarigen in gesloten centra en de oprichting van beveiligde centra.

De heer Nijs (voogd) verwijst naar het geval van een kind van 3 jaar dat door Kind & Gezin werd opgevangen (zijn moeder is opgesloten in Engeland). Hij stelt vast dat in een dergelijke situatie de DVZ weinig moeite doet om moeder en kind te herenigen. In het geval van een jongere uit Kameroen voor wie een voogd werd gevraagd zou de vader die uit Frankrijk kwam zich zijn komen aanbieden en de voogdij zou in enkele uren tijd afgesloten zijn.

Derde panel

Zoeken naar een duurzame oplossing

Modérateur : Bruno Vinikas (BCHV)
Belgisch Comité voor Hulp aan Vluchtelingen

INLEIDING

Bruno Vinikas, BCHV

Het begrip duurzame oplossing staat in de Wet op de voogdij die er geen definitie van geeft. Deze definitie bevindt zich in de interne Nota van 1 maart 2002* die bepaalt dat men onder een duurzame oplossing verstaat: gezinshereniging (in overeenstemming met artikel 9§10 van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind), de terugkeer naar het land van herkomst of de definitieve regularisatie van het verblijf in België.

Artikel 3§2 van de Wet bepaalt dat de Dienst Voogdij zich ervan vergewist dat een duurzame oplossing wordt gevonden. De voogd dient een duurzame oplossing voor te stellen en de familieleden op te sporen. Hij dient eveneens een vertrouwensrelatie op te bouwen met de minderjarige, wat nodig is om informatie te bekomen die toelaat om een adequate duurzame oplossing voor te stellen. Tijdens het zoeken naar een duurzame oplossing voor de minderjarige worden de voogden geconfronteerd met verschillende deontologische vragen: welke informatie dient men aan de DVZ mededelen? Dient men de wensen van de NBM op te volgen?

EEN VERTEGENWOORDIGER VAN DE DIENST VREEMDELINGENZAKEN

Colette Van Lul

Hoe een beslissing tot onmiddellijke verwijdering (of na de verwerping van de asielaanvraag) verzoenen met de plicht om een duurzame oplossing te zoeken ?

Men dient een onderscheid te maken tussen de beslissing en de uitvoering van de beslissing. De beslissing dient te worden genomen binnen de wettelijke termijnen. De beslissing betreffende de NBBM wordt nochtans enkel uitgevoerd wanneer een duurzame oplossing is gevonden. Dit houdt in dat de verwijdering slechts wordt uitgevoerd wanneer de Dienst Vreemdelingenzaken de omstandigheden van de opvang en de ten laste neming in het land van oorsprong of in het derde land waar de NBBM toelating tot verblijf wordt verleend, nagegaan heeft.

* *Ondertussen vervangen door de Omzendbrief van 15/09/2005 over het verblijf van NBBM*

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

In het kader van het zoeken naar een duurzame oplossing voorziet artikel 11, § 1, alinéa 1, van de Wet op de voogdij dat de voogd «*alle passende maatregelen treft om een duurzame oplossing te vinden in het belang van de minderjarige*». Deze bepaling geeft aan de voogd geen toelating om zelf te beslissen over een duurzame oplossing voor de minderjarige, doch legt hem wel de taak op om mee te werken aan het vinden van deze duurzame oplossing bijvoorbeeld door in het belang van de minderjarige alle nuttige informatie die hij bezit over de minderjarige mede te delen aan de betreffende overheden. De betrokken overheden zullen op basis van al die informatie een duurzame oplossing vinden in het belang van het kind. Teneinde de rol van elkeen te verduidelijken dient men te weten dat:

- de bevoegde overheden (bijvoorbeeld de Dienst Vreemdelingenzaken in zaken van toegang tot het grondgebied en verblijf) beslissen over een duurzame oplossing voor de minderjarige;
- de Dienst Voogdij waakt er over dat een duurzame oplossing in het belang van de minderjarige binnen de kortste tijd wordt gevonden (cfr artikel 3,§2, 4°, van de wet op de voogdij);
- de voogd mag alle passende maatregelen voorstellen om een duurzame oplossing te vinden in het belang van de minderjarige (cfr artikel 11). Hieruit volgt dat niet de voogd, doch wel de bevoegde overheden de beslissing nemen. De voogd dient de draagwijdte van de beslissing uit te leggen aan zijn pupil (artikel 11,§2 van voornoemde wet).

Eén van de operationele doelstellingen van de Minister van Binnenlandse Zaken in het kader van het federaal Plan «Rechten van het Kind» is het zoeken naar een duurzame oplossing voor elke NBBM en dit rekening houdend met zijn kwetsbaarheid.

Het zoeken naar een duurzame oplossing voor de minderjarige in samenwerking met de voogd, het kind en andere specialisten. Het begrip hoger belang van het kind staat centraal. Om een duurzame oplossing te kunnen vinden dient de Afdeling minderjarigen van de Directie Toegang en Verblijf, en ook de Grensinspectie de gezinssituatie van de minderjarige te kennen, en dit zowel in het buitenland als in België. Men past de principes i.v.m. de gezinseenheid toe die zijn vastgelegd in de artikelen 9 en 10 van het IVRK.

Onder duurzame oplossing verstaat men :

- vrijwillige terugkeer op aanvraag van de minderjarige ;
- gezinshereniging in overeenstemming met artikelen 9 en 10 van het IVRK;
- terugkeer naar het land van herkomst met waarborgen voor opvang en ten laste neming rekening houdend met de behoeften en de graad van onafhankelijkheid van de minderjarige, opvang ofwel door zijn ouders of andere volwassenen die zich over hem zullen ontfemen, of door regeringsinstanties of niet-gouvernementele instanties¹ ;

---

¹ Artikel 5 van de Resolutie van de Raad van de Europese Unie van 26 juni 1997 (97/C221/03) betreffende de NBBM uit een derde land.

Verslag van de studiedag van 16 november 2004:
De stand van zaken na zes maanden werking

- toelating tot verblijf in België met inachtneming van de voorwaarden bepaald door de wet van 15 december 1980 over de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen.

Deze duurzame oplossing wordt uitgewerkt na onderzoek door de Dienst Vreemdelingenzaken van alle elementen van het dossier van de NBBM, in het kader van de toepassing van hogervernoemde wet van 15 december 1980. De oplossing die de voorkeur geniet is gezinshereniging omdat door deze oplossing de gezinseenheid wordt bewaard in overeenstemming met de artikelen 9 en 10 van het IVRK en vermijdt dat het kind gescheiden wordt van zijn ouders.

Een andere operationele doelstelling van de Minister van Binnenlandse Zaken is het bevorderen van samenwerking tussen de voogd en de Dienst Vreemdelingenzaken

Als gevolg van het van kracht worden op 1 mei 2004 van Titel XIII, Hoofdstuk 6, «voogdij over NBM» van de Programmawet van 24 december 2002, en rekening houdend met de bevoegdheden van elke betrokken partij, wordt de voogd de preferentiële gesprekspartner van de instanties voor asiel en immigratie bij het zoeken naar een duurzame oplossing betreffende toegang tot het grondgebied, verblijf, en verwijdering overeenkomstig artikel 11 van deze Programmawet.

Teneinde de rol en de bevoegdheden van elke betrokken partij objectief voor te stellen hebben de Dienst Vreemdelingenzaken en het Commissariaat- generaal voor vluchtelingen en staatlozen ontmoetingsdagen georganiseerd met de voogden en de Dienst Voogdij. Het gaat hier om informatievergaderingen, vergaderingen waar vragen worden gesteld en antwoorden gegeven, contactnames, bezoek aan de lokalen, uitleg over de drie problemen: minderjarige asielaanvragers, illegale minderjarigen en minderjarigen die slachtoffer zijn van mensenhandel. Deze ontmoetingsdagen zullen regelmatig georganiseerd worden.

Mededeling aan de voogden, aan de Dienst Voogdij, van informatie die een ambtenaar van de immigratie heeft bekomen tijdens een missie naar Angola. Andere mededelingen kunnen voorzien worden.

ZOEKEN NAAR EEN DUURZAME OPLOSSING

Door Benoît Van Keirsbilck

Eerst en vooral dient er aan herinnerd te worden dat de niet-begeleide minderjarige vreemdelingen in België moeten behandeld worden als kinderen en niet als migranten, mensen zonder papieren, asielzoekers, afgewezen asielzoekers, ... België heeft dus de verplichting om de bepalingen van intern en internationaal recht toe te passen betreffende de erkenning van de fundamentele rechten van deze kinderen, en betreffende de bijzondere

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

bescherming gezien hun kwetsbaarheid en het feit dat zij gescheiden zijn van hun familie.

Dit betekent dat men de duurzame oplossing als onafhankelijk dient te beschouwen van kwesties van verblijfsrecht in België die enkel op de tweede plaats komen. Men dient in dit verband te betreuren dat de Belgische Staat zich, bij de behandeling van deze kinderen, te dikwijls laat leiden door overwegingen betreffende het statuut en het verblijfsrecht. Met dient dus een onderscheid te maken tussen het begrip duurzame oplossing en de controle van de immigratie.

In de huidige stand van de reglementering dient de voogd voorstellen te doen om een duurzame oplossing te vinden¹, en dient de Dienst Voogdij er op toe te zien dat dergelijke oplossing werkelijk wordt gezocht². Tenslotte, dient de Dienst Vreemdelingenzaken dit voorstel te vertalen naar een verblijfsrecht.

Wij worden over het algemeen geconfronteerd met de moeilijkheid om te bepalen welke de beste duurzame oplossing is, zelfs wanneer men enkel rekening houdt met de aspecten die verbonden zijn aan de rechten van het kind. Zo zal de voogd altijd de gezinshereniging (d.w.z. het kind dat zijn ouders vervoegt in het land van herkomst of in een derde land) moeten afwegen tegen de verblijfsvoorwaarden, levensomstandigheden, schoolbezoek,... van het onthaalland.

Het is niet mogelijk om een algemeen toepasselijke duurzame oplossing te bepalen. Men dient dit geval per geval te beschouwen door elke situatie te analyseren en door de rechten en belangen die op het spel staan af te wegen.

Men dient dus enerzijds te bepalen wat de goede praktijken en de te beschouwen criteria zijn en

anderzijds welke procedures moeten gerespecteerd worden om zich ervan te vergewissen dat er rekening werd gehouden met het hoger belang van het kind.

1. Goed beleid³

Met de volgende principes moet rekening gehouden worden bij het nemen van elke beslissing i.v.m. een duurzame oplossing:

Eerst en vooral, dat spreekt vanzelf maar mag toch nog eens herhaald worden, het hoger belang van het kind moet bij het zoeken naar een duurzame oplossing de eerste overweging vormen.

In bepaalde gevallen kan onmiddellijk een beslissing worden genomen:

- wanneer het kind erkend is als vluchteling, is het duidelijk dat dit moet leiden tot een verblijfsvergunning in België. De toekenning van het statuut van vluchteling rechtvaardigt op zich reeds de bescherming die aan het kind moet worden gegeven ;
- wanneer het kind slachtoffer was van mensenhandel moet hem ook een bijzondere bescherming worden verleend. In dergelijk geval is het immers duidelijk dat het kind niet genoten heeft van deze bescherming in zijn land van herkomst ; een terugkeer kan dus niet georganiseerd worden zonder eerst de gezinstoestand en ook het gevaar voor mogelijke represailles of hernieuwde mensenhandel in te schatten, en dit opdat het kind enkel zou terugkeren naar een veilige omgeving ;
- wanneer het kind door een in België verblijvend gezin geadopteerd werd (mits de adoptie werd gedaan overeenkomstig de te respecteren principes) moet hij uiteraard worden toegestaan om in België te verblijven ;
- het staatloze kind dient ook toegelaten worden om zich in België te vestigen.

Het opsporen van de familie is uiteraard een fundamentele vereiste. Dit mag nochtans de familie van het kind, noch het kind zelf in gevaar brengen.

Indien het kind een familielid heeft in een ander Europees land, dient men de hereniging van dit kind met zijn familie te verkiezen (na verificatie dat de gezinshereniging wel degelijk in zijn belang is), behalve indien er een tegen-indicatie is m.b.t. de bijzondere situatie van het kind. De Europese Staten moeten actief de gezinshereniging vergemakkelijken ; België moet op dezelfde wijze de hereniging van het kind met zijn familie in België ondersteunen en bevorderen indien dit in het belang van het kind is.

Wanneer een kind toelating heeft gekregen om in België te blijven, moeten de Belgische overheden en de verschillende diensten en personen die voor hem optreden (o.a. zijn voogd) er over waken dat het kind geïntegreerd wordt. In principe zouden broers en zussen niet mogen gescheiden worden.

In dit kader moeten de rechten van de NBM op onderwijs en opleiding, medische zorgen, taalkundige ondersteuning en tewerkstelling gegarandeerd worden op dezelfde wijze als dit wordt gegarandeerd voor andere kinderen en dit zonder enige discriminatie.

De terugkeer naar het land van herkomst mag uiteraard nooit uitgesloten worden maar er dienen belangrijke voorzorgsmaatregelen genomen te worden. Het gaat hier inderdaad om een ingewikkeld domein dat vereist dat bepaalde richtlijnen worden

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

gevolgd. Een niet-begeleide minderjarige kan enkel naar zijn land van herkomst worden teruggezonden indien deze terugkeer in zijn hoger belang is. Alle andere overwegingen zoals de strijd tegen illegale immigratie moeten van secundair belang zijn. Gezinshereniging en de terugkeer naar het land van herkomst hebben de meeste kans van slagen wanneer dit op een vrijwillige basis gebeurt. De kinderen dienen volledig ingelicht en geraadpleegd te worden, en er moet, in elk stadium van het proces, rekening worden gehouden met hun mening. Zowel de lengte van de afwezigheid van het kind in het land van herkomst en zijn leeftijd zijn belangrijke factoren waarmee in dit proces rekening moet worden gehouden.

Voor een alleenstaand kind naar zijn land van herkomst kan worden teruggestuurd moet het volgende zijn gebeurd:

- met moet zorgvuldig evalueren of het veilig is om het kind naar zijn land van herkomst te sturen, waarbij rekening moet worden gehouden met het gevaar voor vervolging, het gevaar om bij gewapende conflicten betrokken te geraken en het gevaar voor geweld, misbruik of uitbuiting ;
- de voogd die zorg draagt voor het kind moet het er mee eens zijn dat een terugkeer naar het land van herkomst in het belang van het kind is ;
- men moet de gezinstoestand in het land van herkomst zorgvuldig evalueren. Er moet worden onderzocht of de familie van het kind (ouders of andere familieleden) adequate zorg kan verstrekken ;
- men moet nauwkeurig de toegang tot voedsel, huisvesting, gezondheidszorg, onderwijs, beroepsopleiding en de kansen op werk in het land van herkomst onderzoeken ;
- deze onderzoeken moeten worden uitgevoerd door een professionele, autonome organisatie, die objectief en niet-politiek handelt en die in elk geval rekening moet houden met de belangen van het kind ;
- de ouders van het kind die de zorg op zich nemen komen overeen om onmiddellijk en op lange termijn zorg te verstrekken wanneer het kind in zijn land van herkomst toekomt. De visie van het gezin op de terugkeer moet onderzocht worden en hiermee moet worden rekening gehouden worden ;
- het kind moet ten allen tijde volledig geïnformeerd en geconsulteerd worden, en de nodige raad en steun ontvangen. Er moet ook rekening gehouden worden met zijn mening en dit overeenkomstig zijn leeftijd en maturiteit ;
- voorafgaand aan de terugkeer moet het contact tussen het kind en zijn familie worden bevorderd ;
- het kind moet tijdens de terugkeer op adequate wijze worden begeleid ;
- na de terugkeer moet het welzijn van het kind daadwerkelijk opgevolgd worden door de overheden of de bevoegde instanties.

2. De beslissingscriteria

Het meest voorkomende alternatief voor het behouden van het kind in België als duurzame oplossing is de gezinshereniging (in het land van herkomst of in een derde land).

Er rijst nochtans een bijzondere vraag: is een terugkeer naar het land van herkomst in een andere structuur dan de naaste familie mogelijk, wenselijk en toelaatbaar? M.a.w. is het voldoende om een volwassene of een instelling te vinden opdat een terugkeer mogelijk wordt?

De transfer naar een derde land doet dezelfde vragen rijzen maar doet eveneens de vraag stellen of dit land het kind wil opnemen en onder welke voorwaarden.

Ook het houden van het kind in het onthaalland doet vragen rijzen, met name de kwaliteit van het onthaal, de begeleiding, en de mogelijkheden tot integratie. In bepaalde gevallen kan een behoud van het kind in België overwogen worden en tegelijkertijd een gezinshereniging indien de familie het kind in België vervoegt. Men dient deze formule te verkiezen wanneer een gezinshereniging gerechtvaardigd is maar niet kan plaatsgrijpen in het land van herkomst van het kind.

Er is geen evidente oplossing mogelijk maar sommige oplossingen moeten automatisch verworpen worden omdat deze ingaan tegen het belang van het kind.

De volgende beslissingscriteria zijn te weerhouden wanneer men dient te beslissen over de terugkeer naar het land van herkomst:

1. DE VEILIGHEID

Het is evident dat geen enkele terugkeer mag overwogen worden naar een land waar het kind niet in veiligheid zou zijn. Men denkt hier natuurlijk aan oorlogssituaties, belangrijke conflicten of stoornissen, mensenhandel, uitbuiting,... Het is niet voldoende om op abstracte wijze te overwegen dat het land als veilig bekend staat, maar men dient eveneens na te gaan of dit feitelijk, voor een bepaalde jongere, wel waar is.

Ook mag geen enkele repatriëring georganiseerd worden zolang een asielprocedure hangende is!

2. DE FAMILIE

De concrete en effectieve mogelijkheid van een gezinshereniging is uiteraard een van de sleutel-elementen van de terugkeer. Dit houdt in dat de familie werd opgespoord, duidelijk gelokaliseerd en dat de levensomstandigheden en de effectieve mogelijkheid tot terugkeer zijn geëvalueerd.

Er kan geen enkele terugkeer overwogen worden indien de familie niet werd gevonden of indien deze niet kan of wil zorg dragen voor het kind (denken wij maar aan extreme situaties waar de ouders het kind aan de mensenhandel hebben overgeleverd, het kind gedwongen hebben om te huwen, of aan families die zelf in bijzonder moeilijke omstandigheden leven, in grote armoede of in een vluchtelingenkamp,...).

Indien de ouders niet konden worden gevonden moet een terugkeer in principe uitgesloten worden. Nochtans dient een terugkeer naar een andere volwassene dan de directe ouders (uitgebreide familie, referentievouwassene die een verantwoordelijkheid

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

heeft voor het kind) niet zonder meer uitgesloten te worden, maar een dergelijke gezinshereniging (in de brede zin van het woord) dient met nog meer voorzorgen te worden geëvalueerd, bijkomende waarborgen moeten gegeven worden en een zeer hoog beschermingsniveau dient verzekerd te worden.

In elk geval dient een terugkeer met het oog op plaatsing onder de hoede van een instelling totaal uitgesloten worden. Het gaat dan helemaal niet meer om een gezinshereniging maar wel om een manier om zich te ontdoen van het belang van het kind te waarborgen.

3. DE VISIE VAN HET KIND

Het KRV bepaalt dat de visie van het kind in aanmerking moet worden genomen ; men dient hem dus de gelegenheid geven om zijn mening te geven en dit met kennis van zaken door hem alle informatie mede te delen.

In principe heeft slechts een vrijwillige terugkeer kans van slagen. Het is inderdaad weinig waarschijnlijk dat een gedwongen terugkeer uitloopt op een duurzame oplossing in het belang van het kind. Ideaal zou dit moeten inhouden dat het kind voorlopig terugkeert om de toestand ter plaatse te evalueren en de definitieve terugkeer voor te bereiden of de mogelijkheid heeft om terug te komen naar het onthaalland indien de voorwaarden voor een geslaagde terugkeer naar het land van herkomst niet vervuld zijn.

Maar dit akkoord met het oog op een terugkeer heeft slechts zin indien een werkelijke keuze werd voorgesteld aan de minderjarige. Indien de keuzemogelijkheden slechts bestaan uit ofwel terugkeren ofwel illegaal verblijven in het onthaalland omdat er geen ander perspectief werd aangeboden in het onthaalland gaat het niet om een echte keuze.

4. DE VISIE VAN DE VOOGD

De mening van de voogd is uiteraard van fundamenteel belang vooral omdat hij een fundamentele rol speelt bij het zoeken naar een duurzame oplossing en de uitwerking ervan. Hij moet een advies geven dat rekening houdt met het belang van het kind na diverse inlichtingen te hebben ingewonnen en zich onderhouden te hebben met zijn pupil.

5. DE SOCIAAL-ECONOMISCHE OMSTANDIGHEDEN IN HET LAND VAN HERKOMST

De sociaal-economische levensomstandigheden in het land van herkomst kunnen een belangrijk obstakel zijn wanneer men een terugkeer overweegt.

Het gaat om een criterium onder de andere criteria ; vermits alle landen van herkomst armer zijn dan België zou geen enkele terugkeer kunnen georganiseerd worden indien dit het enige criterium zou zijn. Nochtans mag men een kind niet terugzenden naar grote armoede, ontberingen, dakloosheid, ... Men dient niet alleen met de gezinssituatie rekening te houden maar ook met de economische situatie van het land in zijn geheel. In deze evaluatie moet men ook rekening houden met de toegang tot voeding, huisvesting, basisgezondheidszorg, onderwijs of een andere vorm van opleiding en zich ook ervan vergewissen dat het kind niet het gevaar loopt gediscrimineerd te worden .

6. HET NIVEAU VAN INTEGRATIE IN HET ONTHAALLAND

De wijze waarop een jongere zich heeft aangepast en geïntegreerd in het onthaalland moet ook in overweging worden genomen. De tijdsduur van het verblijf is belangrijk, evenals het volgen van een opleiding, de kennis van een lokale taal, ... Men zal tenslotte ook rekening houden met de graad van integratie en de wijze waarop het kind heeft gereageerd op de breuk met zijn land van herkomst.

De termijn binnen dewelke een beslissing wordt genomen is belangrijk ; een kind dat, zelfs impliciet, werd toegestaan om gedurende meerdere jaren te leven in het onthaalland zal waarschijnlijk goed geïntegreerd zijn ; hoe hoger het niveau van integratie, hoe minder een terugkeer mag worden overwogen ; indien anderzijds een kind veel moeilijkheden zou ondervinden om zich te integreren is het misschien wenselijk om na te gaan of een terugkeer dit kind niet in meer bevredigende levensomstandigheden zou plaatsen.

7. DE LEEFTIJD EN DE MATURITEIT VAN HET KIND

Hoe jonger het kind is hoe vlugger een gezinshereniging zou moeten worden georganiseerd. Indien het kind ouder is, moet men veel meer rekening houden met zijn mening.

3. De te volgen procedure bij het nemen van een beslissing

Het beslissingsproces moet berusten op een wettelijke basis, criteria en een duidelijke procedure.

1. DE OVERHEID DIE VERANTWOORDELIJK IS VOOR HET NEMEN VAN DE BESLISSING

De beslissing tot terugkeer dient genomen te worden door een overheid die bevoegd is voor de bescherming van het kind en niet door een overheid die bevoegd is voor immigratie.

Deze overheid dient autonoom en niet politiek te zijn en geen enkel bijzonder belang te verdedigen hebben. Zij dient het belang van het kind te evalueren in functie van de diverse elementen van zijn situatie na zoveel mogelijk inlichtingen te hebben ingewonnen. De overheid die het best beantwoordt aan deze criteria lijkt ons de jeugdrechter te zijn.

Bij gebreke aan voorafgaande controle van het belang van het kind zou dit kind, geholpen door zijn voogd, het recht moeten hebben om een procedure in te leiden voor de jeugdrechter indien een beslissing tot terugkeer is genomen en hij het daar niet mee eens is. Deze kwestie is inderdaad voldoende belangrijk opdat alle waarborgen zouden worden verschaft om ervoor te zorgen dat de beste beslissing wordt genomen.

2. DE VOOGD

Zoals hierboven aangehaald is zijn rol fundamenteel om voorstellen te doen voor een duurzame oplossing voor het kind. Zijn opdracht bestaat er in om het gehele proces te superviseren.

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

Globaal gezien dient de voogd:

- er over te waken dat alle genomen beslissingen in het belang van het kind zijn ;
- de minderjarige te begeleiden tijdens alle beslissingsprocessen ;
- de minderjarige te informeren over alle mogelijke opties tijdens de verschillende fases van de procedure ;
- het kind bijstaan tijdens de interviews en indien nodig tijdens de beroepsprocedures ;
- het kind bijstaan bij de evaluatie van zijn situatie en het uitwerken van projecten voor zijn toekomst ;
- zorgen voor een wettelijke vertegenwoordiging voor het kind ;
- zich onderhouden met het kind en hem advies geven ;
- ervoor zorgen dat het kind duidelijk zijn mening kan uitdrukken ;
- een link leggen tussen het kind en de diverse organisaties die zich bezig houden met de terugkeer ;
- op globale wijze zorgen voor de verdediging van het kind ;
- het kind helpen om het contact met zijn familie te hervatten.

3. DE EVALUATIE VAN DE SITUATIE IN HET LAND VAN HERKOMST EN HET OPSPOREN VAN DE FAMILIE

Het opsporen van de familie is uiteraard zeer belangrijk, en dit niet alleen in een perspectief van terugkeer maar nog meer wat betreft de heropbouw van het contact, de uitwisseling van nieuws over elkaar, informatie-uitwisseling tussen het kind en zijn ouders en ook om ervoor te zorgen dat iedereen zijn mening kan geven over een duurzame oplossing.

De evaluatie van de situatie in het land van herkomst is fundamenteel. Zonder een dergelijke grondige evaluatie mag geen enkele terugkeer overwogen worden en deze evaluatie moet worden vastgelegd in een volledig en objectief verslag dat de inlichtingen over de gezinssituatie bevat en ook de levensomstandigheden, de veiligheid in het land, de concrete perspectieven voor een terugkeer,....

4. DE INFORMATIE VAN HET KIND, ZIJN ONDERSTEUNING EN DE VOORBEREIDING VAN DE TERUGKEER

Het kind moet geraadpleegd en ingelicht worden vanaf het begin van het proces van evaluatie van de situatie in het land van herkomst met het oog op een terugkeer. Men dient dit voorzichtig te doen omdat het soms een delicate kwestie is.

De informatie dient het geheel van de aan het kind aangeboden mogelijkheden te bevatten (er moet werkelijk een alternatief voorhanden zijn) en de juiste voorwaarden voor een eventuele terugkeer (hierin begrepen de eventuele mogelijkheden om een opleiding te volgen met het oog op een terugkeer zodat de nieuw verworven bekwaamheden kunnen gebruikt worden).

De ideale situatie zou zijn om het kind toe te laten naar zijn land van herkomst te reizen om een concrete evaluatie te maken van de situatie ter plaatse en zijn eigen mening te vormen over de kwestie (wat inhoudt dat het kind zou moeten kunnen genieten van een «recht op terugkeer» ingeval de reïntegratie niet zou gerealiseerd kunnen worden).

5. HET RECHT OP VERHOOR VAN HET KIND

De visie van het kind moet uiteraard ernstig in overweging worden genomen ; er moet het kind de mogelijkheid worden geboden om zijn mening te geven (dit alles met de hulp van de voogd).

6. DE DUUR VAN DE PROCEDURE

Het kind mag nooit teruggestuurd worden in het kader van dringende procedures, met name wanneer hij aan de grens is aangehouden. Het is belangrijk dat de beslissing binnen een termijn wordt genomen die toelaat het geheel van de hogervermelde procedure te volgen zonder onnodige overhaasting.

Daar tegenover staat dat men snel een duurzame oplossing dient te vinden na de aankomst van het kind ; inderdaad, indien het kind reeds meerdere maanden of jaren op het grondgebied verblijft dient men rekening te houden met deze tijdsduur voor wat de integratie in het land betreft. Met andere woorden, indien geen enkele duurzame oplossing m.b.t. de terugkeer binnen een redelijke termijn (ongeveer 1 jaar vanaf de aankomst van het kind) gevonden werd, dient men dit kind te machtigen om voor onbepaalde tijd in België te verblijven.

Men dient voor ogen te houden dat het feit om in grote onzekerheid over zijn toekomst te leven, zonder te weten of hij al of niet zal mogen blijven in het land, een traumatiserende ervaring is voor het kind. Ten slotte, moet ook elk kind tijdens de duur van deze procedure een bestaanszekerheid hebben wat inhoudt dat hij moet gemachtigd worden om voorlopig op het grondgebied te verblijven en een identiteitsdocument krijgen.

7. DE OPLEIDING VAN MEDEWERKERS

Het is duidelijk dat alles wat voorafgaat moet berusten op een speciaal opgeleid personeel (op alle niveau's) dat dit soort situaties aankan. Dit geldt zowel voor de grenspolitie als de ambtenaren van de Dienst Vreemdelingenzaken en het Commissariaat-Generaal, het personeel van de Dienst Voogdij, de voogden zelf, het personeel van de onthaalcentra, de advocaten, de andere hulpverstrekkers,... Men mag niet improviseren wanneer het gaat om bijstand te verlenen aan NBMV.

8. DE OPSLUITING

Alleenstaande kinderen mogen nooit worden opgesloten want dit is in strijd met het Verdrag over de Rechten van het Kind, en ook met het belang van het kind ; indien men een opsluiting nodig heeft om de terugkeer te organiseren betekent dit dat de terugkeer niet vrijwillig gebeurt wat strijdig is met de hogervernoemde principes. Ook kan een terugkeer niet behoorlijk worden voorbereid binnen het kader van de opsluiting.

9. DE EFFECTIEVE UITVOERING VAN DE TERUGKEER EN DE BEGELEIDING

In het kader van de uitwerking van de terugkeer dient men ervoor te zorgen dat de begeleiding tot het einde gebeurt, d.w.z. tot de effectieve gezinshereniging (en soms zelfs nog verder gaat indien dit nodig blijkt).

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

Concreet zou de voogd of een andere vertrouwenspersoon het kind dienen te begeleiden in het kader van de terugkeer ; hij dient er zich van te vergewissen dat er iemand is die ter plaatse wacht op het kind om het onder zijn hoede te nemen. Dit is des te meer belangrijk wanneer het kind zeer jong is.

10. DE OPVOLGING

Men dient er zich van te vergewissen dat er een daadwerkelijke opvolging gebeurt na de terugkeer. De situatie moet geëvalueerd worden en er moet nagegaan worden dat het kind in goede omstandigheden leeft, niet weer het slachtoffer wordt van mensenhandel, enz. Mocht er blijken uit de opvolging dat het kind niet in goede levensomstandigheden leeft, hebben de Belgische overheden een morele verplichting om ervoor te zorgen dat de levensomstandigheden verbeterd worden en, indien nodig, het kind toe te laten om weer te keren naar België (eventueel vergezeld door zijn ouders).

4. Jongeren die de leeftijd van 18 jaar bereiken

Wat de jongeren betreffen die 18 jaar worden dient er aan herinnerd te worden dat indien mogelijk de beslissing over de duurzame oplossing zou moeten genomen worden voor de 18de verjaardag teneinde te vermijden dat het kind dat pas meerderjarig is geworden zonder enige voorzorg uitgewezen wordt of in zeer precare omstandigheden terecht komt (illegaliteit, zwartwerk, geen sociale bijstand en geen toegang tot basisdiensten, ...).

Indien er geen beslissing werd genomen voor de jongere die 18 jaar oud is geworden moet deze jonge meerderjarige van dezelfde hogervermelde rechten genieten ; inderdaad bepaalt de leeftijd bij de aankomst in België de toe te passen procedure.

5. Besluit

In de huidige stand van zaken staat men nog ver van deze idyllische schets wanneer men vaststelt dat de Dienst Vreemdelingenzaken systematisch bevelen tot terugbrenging aflevert en dit zelfs vooraleer een voorstel tot duurzame oplossing werd ingediend. Diezelfde dienst weigert ook om een BIVR af te leveren wanneer de jongere niet in het bezit is van een paspoort en wacht te dikwijls tot de jongere 18 jaar oud wordt en dan niet meer kan genieten van de bescherming die aan minderjarigen wordt verleend.

Ook hebben de Belgische autoriteiten de neiging om in alle gevallen vooral de gezinshereniging te verkiezen, en dit zonder voorafgaandelijke evaluatie van de onthaalsituatie en zonder de belangen af te wegen. Er dient dus nog een lange weg afgelegd te worden om de rechten van deze kinderen in België volledig in praktijk te brengen.

Verslag van de studiedag van 16 november 2004:
De stand van zaken na zes maanden werking

- 1 *Wet van 24 december 2002 op de voogdij van niet-begeleide minderjarigen, «Art. 11. § 1.* De voogd treft alle passende maatregelen om de familieleden van de minderjarige op te sporen. Hij doet alle voorstellen die hij nodig acht om een duurzame oplossing te vinden overeenkomstig het belang van de minderjarige. Zijn optreden geschiedt in overleg met de minderjarige, met de persoon of de instelling die hem huisvest, met de overheden bevoegd voor asiel, toegang tot het grondgebied, verblijf en verwijdering, en met iedere andere betrokken overheid.»
- 2 *Wet van 24 december 2002, op. cit., «Art. 3. §2.* De Dienst Voogdij coördineert de materiële organisatie van het werk van de voogden en oefent er toezicht op uit. Hij is belast met de volgende taken: (...) 4° zich ervan te vergewissen dat door de bevoegde overheden binnen de kortste termijn een duurzame oplossing in het belang van de minderjarige wordt gezocht.»
- 3 *Dit deel is geïnspireerd op de «Gids van goed beleid» van het Programma ten gunste van niet-begeleide kinderen in Europa (<http://www.separated-children-europe-programme.org/>)*

DERDE PANEL : HET ZOEKEN NAAR EEN DUURZAME OPLOSSING

Vragen en reacties uit de zaal

Vraag : De gezinshereniging gebeurt enkel wanneer de ouders zich in een legale situatie bevinden. Quid wanneer de ouders afgewezen zijn in een ander Europees land?

Vraag : Het is soms moeilijk om de afstammingsband vast te stellen. Voert men een DNA test uit vóór de terugzending naar het land van herkomst om hier zekerheid over te bekomen?

Mevrouw Van Lul (Dienst Vreemdelingenzaken) antwoordt dat er niet systematisch DNA testen worden uitgevoerd, omdat er soms documenten bestaan. Er gebeurt altijd een verificatie van verwantschapsband door de ambassade, de IOM of een NGO.

Vraag : Een directrice van een sociale dienst bij een jeugdrechtbank deelt mede dat zij de indruk heeft dat de doelstellingen van de Dienst Voogdij en de DVZ van elkaar verschillen en dat het moeilijk zal zijn om samen te werken. De voogden gedragen zich dikwijls als goede huisvaders die zich ervoor inzetten om de jongeren in België te houden. Het systeem kan niet functioneren indien de DVZ deze informatie voor andere doeleinden gebruikt. Het is schokkend dat de voogden aan wie gevraagd wordt om een vertrouwensrelatie op te bouwen met de minderjarige, hen moeten mededelen dat zij terug naar hun land van herkomst moeten gaan.

Mevrouw Van Lul (Dienst Vreemdelingenzaken) meent dat de voogd vanaf het begin de minderjarige moet voorbereiden op alle eventualiteiten.

De heer Georis (Dienst Voogdij) geeft toe dat het niet altijd evident is om een oplossing te vinden die iedereen tevreden stelt, maar dat er een vorm van samenwerking is ingesteld tussen de Dienst Voogdij en de DVZ en dat die samenwerking zal blijven bestaan. Wat de vertrouwensrelatie betreft tussen de voogd en de minderjarige :

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

deze betekent niet dat er valse hoop moet gegeven worden. De voogd dient aan de minderjarige zijn situatie uit te leggen, hier inbegrepen wat kan veranderd worden en wat niet. Men dient de onzekerheid aan te pakken en trachten de tijd in zijn voordeel te laten spelen.

Vraag : Is het realistisch om een gezinshereniging aan te vragen in België (de ouders die het kind vervoegen) ?

Antwoord : **De heer Van Keirsbilck (Service Droit des Jeunes)** meent dat het waarschijnlijk om een utopie gaat, maar dat dit werd weerhouden in de eerste versie van een Europese tekst.

Vraag: Men heeft niet gesproken over onderwijs. Hoe kan men deze jongeren het middel verschaffen om goed terug te keren ? Zij moeten zo goed mogelijk gebruik maken van hun verblijf in België m.b.t. hun opleiding en psychologische hulp.

De heer Georis (Dienst Voogdij) antwoordt dat de rol van de voogd er ook in bestaat om te waken over de opvoeding.

Conclusies

Door Liesbet Walckiers

VOORAF

Wat volgt zijn niet echt gestructureerde conclusies. Het zijn veeleer losse indrukken die ik heb opgedaan in de loop van de studiedag. Ik wil pogen een aantal klemtonen, die in de diverse interventies telkens terugkwamen, op een rijtje te zetten en er in de mate van het mogelijke enige samenhang in te vinden. Noem het dus maar: de persoonlijke indruk van een buitenstaander.

VOORMIDDAG

Beter of slechter?

De kernvraag van de uiteenzettingen en de debatten was: is de toestand voor niet-begeleide minderjarigen, zes maanden na het ingaan van de wet op de voogdij, er al dan niet op verbeterd?

Ik denk te mogen stellen dat –op één enkele uitzondering na- de algemene indruk positief was. De wet op zich is een pluspunt, zo vond nagenoeg iedereen. Maar er moet op sommige vlakken nog aan geschaafd worden.

En al dadelijk –en dat is tijdens de hele studiedag met de regelmaat van een klok weer opgedoken- bleek ook dat de deelnemers hun hart wilden luchten over heel wat meer dan alleen de –kersverse- wet op de voogdij. De situatie van die alleenstaande jongeren wordt door meer elementen bepaald dan alleen maar de voogdij.

Over twee punten is zogoed als iedereen het eens:

1. (en vooral) Er zijn te weinig voogden.
2. De aanwijzing van de voogden duurt te lang.

Het gevolg daarvan is dat iedereen nu wacht op die aanstelling om een aantal essentiële stappen te doen (bijvoorbeeld de aankomstverklaring op de luchthaven). Voor het gesprek met de grenspolitie staat de jongere alleen, ook voor de leeftijdsbepaling.

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

Daar is geen voogd bij. De beginfase duurt nu langer dan vroeger. Daardoor is in sommige gevallen de minderjarige nu minder beschermd dan vroeger. Sommige minderjarigen krijgen nu minder begeleiding dan vroeger. Dat kan niet. Het uitgangspunt moet tenminste zijn: wat vroeger positief was, moet zo blijven.

De reacties uit het veld waren vrij gelijklopend: er zijn heel wat concrete blokkeringen. Vooral wegens het tekort aan voogden, maar ook wegens bijvoorbeeld het te lang wachten op de botscan, het beenderonderzoek, dat moet uitmaken of de betrokkene inderdaad minderjarig is.

Tussen haakjes, dit was niet het opzet van de studiedag, maar toch is er heel wat tijd besteed aan de kritiek op de wetenschappelijke twijfelachtigheid van dat beenderonderzoek en de willekeur die daar uit voortvloeit.

Wat het tekort aan voogden betreft zijn er twee verschillende sporen aangegeven:

- het eerste is omstreden. Het wil het tekort aan voogden opvangen door voorlopige voogden. Er waren in de zaal zowel voor- als tegenstanders van dit voorstel. De voorzitter van de Dienst Voogdij, Bernard Georis, is er een tegenstander van. Voor hem moet de essentie van het voogdijschap de persoonlijke band, de vertrouwensrelatie zijn. En dat is onmogelijk als men –tijdelijk- een aantal beroepsmensen belast met technische of juridische stappen. Die zullen dat ongetwijfeld behoorlijk doen, maar dan mist de minderjarige precies dat houvast, dat aanspreekpunt waar hij/zij zo een nood aan heeft...en waar de wet iets wou aan doen.
- het tweede spoor is een professionalisering van de voogdij. Er waren in de zaal immers nogal wat klachten over een te hoge werkdruk voor de voogden, die een soort van 'free lance' statuut hebben, naast een ander beroep. Dat zou meteen de bezorgdheid van de professionele hulpverleners tegemoetkomen, die klagen over de onduidelijkheid die heerst wat betreft hun wederzijdse bevoegdheden. Het zou eveneens een antwoord bieden voor de talrijke –vaak erg technische vragen- waar de voogden soms mee geconfronteerd worden en waar ze doorgaans op erg korte termijn moeten op reageren.

De onduidelijkheid over de precieze bevoegdheden was een veel voorkomende klacht in het debat. Zo onder meer de nieuwe en nog nauwelijks uitgeprobeerde relatie met de sociale werkers in de opvangcentra.

Wie doet wat? is momenteel nog de voornaamste vraag voor al wie met de gewijzigde situatie te maken heeft. Soms kan dat schrijnende proporties aannemen. Dat bleek onder meer uit de getuigenis van een voogd die instond voor een jongen met een psychiatrisch probleem en absoluut geen informatie kreeg toen er iets misliep met hem.

Maar wie 'professionalisering' zegt, zegt meteen 'billijke verloning'. Hoe meer de taak van de voogd evolueert in de richting van een full time activiteit, hoe meer daar het schoentje gaat knellen. Dat is overigens zelfs nu al het geval voor voogden die er een ander beroep naast uitoefenen. De wet bepaalt dat ze maximum 25 voogdijen per jaar mogen uitoefenen. Uiteraard zullen die niet allemaal dezelfde duur in beslag nemen. Toch is dat wel erg veel om te worden beschouwd als nevenactiviteit. En er waren klachten van de betrokkenen dat de vergoeding niet in verhouding staat tot de geleverde inspanning. Elke voogd heeft tot nog toe blijkbaar al meer uren gepresteerd dan wettelijk bepaald, met inbegrip van nachtwerk. Het bevoegde kabinet werkt, zo vertelde Ber-

Verslag van de studiedag van 16 november 2004:
De stand van zaken na zes maanden werking

nard Georis, aan de uitwerking van een professioneel statuut voor de voogden, gesubsidieerd in het Maribel-kader. Het zal wel niemand verbazen dat die financiering niet van een leien dakje loopt.

Ook de werking van een (onontbeerlijk) noodtelefoonnummer, vierentwintig uur op vierentwintig, moet in dat licht worden geëvalueerd. Een permanentie die buiten de normale arbeidstijdregeling verzekerd wordt door de personeelsleden van de dienst voogdij.

Opvallend was dat tijdens één van de namiddagdebatten ook een voogd het idee van tijdelijke voogden verworpen heeft. Hoe complexer de situatie, aldus Paul Nijs, hoe meer volgens hem de voogdij voluit moet spelen. En er zijn volgens hem voldoende voogden die zich tijdig kunnen vrijmaken 'als dat maar financieel correct onderbouwd wordt'.

Essentieel is het nu eerst uit te maken of de aangehaalde problemen kinderziekten zijn die horen bij de invoering van een nieuw systeem en dus vrij makkelijk kunnen worden bijgeschaafd, dan wel of ze uitingen zijn van een dieperliggende structurele tekortkoming.

Eensgezindheid is er wel over de rol van de voogd: hij/zij moet een coördinator zijn tussen de verschillende actoren, moet informatie verstrekken in beide richtingen, moet zorgen voor de continuïteit in de behandeling van het dossier. Toch moet het voor de pupil ook duidelijk zijn dat de voogd geen institutionele actor is, dat hij niet de Staat, de instellingen vertegenwoordigt. Dat is belangrijk wil men de vertrouwensrelatie tussen voogd en pupil niet verstoren (daarom wordt er op aangedrongen dat de bevelen van terugbrenging vooral niet worden afgeleverd aan de voogd. Die komt daardoor plots in een heel andere verhouding te staan tegenover zijn pupil).

NAMIDDAG

Eerste debat: de opsluiting van minderjarigen in gesloten centra

De rol van de voogden is hier slechts een nevenaspect van een ruimere problematiek die de essentie raakt van de rechten van het kind.

Ondanks herhaalde intentieverklaringen van diverse politieke verantwoordelijken blijft België op twee fundamentele punten de rechten van het kind schenden:

- de opsluiting van kinderen an sich
- en a fortiori de opsluiting van kinderen samen met volwassenen.

Bovendien is er een flagrante discriminatie naargelang de minderjarige zich aanmeldt in het binnenland of aan de grens (de luchthaven van Zaventem dus).

Hier ontspoon zich een vinnig welles-nietes spelletje tussen een voogd, Paul Nijs, en Rika Goethals, de directrice van het gesloten centrum 127 in Zaventem, over de rol van de voogden in gesloten instellingen.

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

Rika Goethals stelde onomwonden dat de procedure vertraagd wordt –en de opsluiting dus verlengd– door de vele problemen die rijzen met de voogden. Een zware beschuldiging, die met klem werd ontkend door Paul Nijs. Voor buitenstaanders heeft deze confrontatie niet echt duidelijkheid gebracht. Bij het beluisteren van de wederzijdse beschuldigingen kun je je niet ontdoen van de onbehaaglijke indruk dat hier twee heel verschillende werelden tegenover elkaar staan. Een indruk die wel vaker tijdens deze studiedag opdook. Bijvoorbeeld bij de interventies van de Dienst Vreemdelingenzaken.

■ Tweede debat: zoeken naar een duurzame oplossing

Een duurzame oplossing zoeken betekent volgens de Dienst Vreemdelingenzaken in de eerste plaats: op zoek gaan naar de familie van de minderjarige.

Dat is niet altijd zo zeker. Er moet steeds uitgegaan worden van het belang van het kind. En dat ligt niet altijd voor de hand. Een voorbeeld: wanneer een kind door de ouders verkocht is geweest. De beschikbare informatie over de voorgeschiedenis van de minderjarige is zelden echt betrouwbaar, dikwijls zelfs vals. Daar kan de vertrouwensrelatie met de voogd een belangrijke rol spelen. Hij/zij is gebonden door het beroepsgeheim, maar moet tijd nemen om dat vertrouwen op te bouwen, om daarover te praten met de pupil.

Gezinshereniging is in die optiek belangrijk, maar niet essentieel. We moeten weten in welk kader, in welke omstandigheden wij het kind terugsturen. De mening van de minderjarige is daarbij belangrijk, maar erg moeilijk te plaatsen. Dat hangt onder meer af van zijn leeftijd. Ook daar kan de voogd een inbreng hebben.

Daarom moet, volgens Benoît Van Keirsbilck, van Service Droit des Jeunes, de beslissing niet overhaast worden genomen, maar de minderjarige mag toch ook geen jaren in onzekerheid blijven. Daarom stelt hij ook dat de bevoegde autoriteit in deze aangelegenheid zou moeten behoren tot het domein van de kindbescherming, en niet –zoals nu het geval is– dat van migratie.

SLOTINDRUK

Iemand uit het publiek plaatste tot slot de studiedag in zijn context. Een hele dag is er gedebatteerd over procedures en juridische problemen. En dat is onontbeerlijk, want we moeten de alleenstaande minderjarigen een degelijke sleutel bezorgen voor hun toekomst, een statuut, een plaats in de maatschappij. Maar er is meer. Daar is het op de studiedag niet over gegaan. Terecht, want dat was niet het onderwerp van de debatten. Toch is het essentieel dat de minderjarigen, tijdens de vaak erg lange periode die ze in ons land doorbrengen, worden begeleid naar een volwaardige toekomst, waar die zich ook moge afspelen. Hier, in hun land van oorsprong of elders. Recht op onderwijs, op vorming, behoren tot de fundamentele rechten van elk kind. Het daarbij begeleiden kan in de toekomst één van de voornaamste taken worden van de voogd.

<p>Secrétariaat : p/a Service droit des jeunes Kiekenmarktstraat 30 1000 Brussel Tél. : 0032 2 209.61.61 Fax : 0032 2 209.61.60</p>		<p>Kinderen op de vlucht</p>
--	---	---

Handvest van het Platform Kinderen op de Vlucht¹

DE LEDEN VAN HET PLATFORM «KINDEREN OP DE
VLUCHT» ZIJN VAN OORDEEL DAT DE VOLGENDE
PRINCIPES AAN DE BASIS LIGGEN VAN DE WERKING
VAN HET PLATFORM.

I. ALGEMENE OVERWEGINGEN

Het Platform «Kinderen op de Vlucht» waakt over de verdediging van de rechten en belangen van buitenlandse niet begeleide minderjarigen (NBM) in België en zet zich in voor het hoger belang van het kind en voor alle andere rechten die aan kinderen zijn toegekend door het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind.

---

¹ Deze tekst verwijst naar de Verklaring van Goed Beleid i.v.m. alleenstaande kinderen in Europa : <http://www.separated-children-europe-programme.org/>

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

HET PLATFORM «KINDEREN OP DE VLUCHT» STREEFT ER NAAR OM :

- de rechten te verdedigen van niet-begeleide minderjarigen die aankomen in of reizen door Europa en meer in het bijzonder in België;
- deze kinderen te beschermen ;
- hun welzijn en hun ontwikkeling te bevorderen;
- standpunten van NBM over kwesties die hen aanbelangen te verzamelen
- hun deelname te bevorderen aan de ontwikkeling van de politiek en de praktische toepassing ervan die een impact hebben op hun leven.

HET PLATFORM «KINDEREN OP DE VLUCHT» IS VAN MENING DAT ELK NIET-BEGELED KIND

- eerst en vooral beschouwd moet worden als een kind in plaats van een vreemdeling , onderworpen aan een administratieve controle of een controle door de diensten van de immigratie
- zich veilig en bemind moet kunnen voelen.
- zich moet kunnen wenden tot een voogd die verantwoordelijk is, die een opleiding tot voogd genoten heeft en die onafhankelijk is.
- goede raad moet ontvangen, en ook passende begeleiding en hulp tijdens zijn verblijf.
- beschouwd moet worden als een uniek individu
- met respect moet worden gehoord en betrokken worden bij de procedures en de diensten die hen aanbelangen.
- recht heeft op iemand die luistert naar zijn ervaringen.
- de kans wordt gegeven om zijn mogelijkheden volledig te ontwikkelen.
- ziet dat zijn rechten beschermd en uitgeoefend worden;
- ziet dat er rekening wordt gehouden met zijn behoeften – zowel sociale noden als emotionele noden en de behoefte om zich te ontwikkelen – en dit op een globale wijze.

Het Platform «kinderen op de vlucht» verstaat onder «niet-begeleide minderjarige» (NBM) elk kind van minder dan 18 jaar oud dat zich buiten zijn land van herkomst bevindt en gescheiden is van zijn twee ouders of van zijn ex-voogd (zij het zijn wettige voogd of zijn gewoonlijke voogd). Sommige kinderen staan helemaal alleen terwijl anderen met familieleden leven. Het zijn allemaal niet-begeleide minderjarigen die recht hebben op internationale bescherming op grond van een brede waaier van wettelijke instrumenten die zowel, nationaal, regionaal als internationaal kunnen gehanteerd worden. Niet-begeleide minderjarigen worden asielzoekers uit angst voor vervolging of wegens een gebrek aan bescherming tegen inbreuken op de rechten van de mens, of wegens een oorlog of andere moeilijkheden in hun land van herkomst. Ze kunnen slachtoffers zijn van een prostitutie netwerk of van andere soorten van uitbuiting; ze kunnen ook naar België zijn gekomen omdat zij in hun land van oorsprong niets te eten hebben en er geen hoop is op verdere opvoeding in school.

II. BIJZONDERE DOELSTELLINGEN

HET PLATFORM STELT ZICH DE VOLGENDE OPERATIONELE DOELSTELLINGEN :

- 1) De uitwisseling en de verspreiding bevorderen van alle informatie over NBM zodat deze kinderen beter kunnen worden opgevangen;
- 2) Hardnekkig waken over de uitvoering van de wetgeving, de reglementering , administratieve regels en procedures inzake de NBM en aandringen op de verbetering van het beleid van de verschillende actoren;

OVEREENKOMSTIG DE INTERNATIONALE VERDRAGEN TER VERDEDIGING VAN DE RECHTEN VAN DE MENS EN VAN HET KIND EN DE VERKLARING VOOR GOED BELEID VAN HET PROGRAMMA TEN GUNSTE VAN ALLEENSTAANDE KINDEREN IN EUROPA, VERDEDIGEN DE LEDEN VAN HET PLATFORM KINDEREN OP DE VLUCHT DE VOLGENDE PRINCIPES :

- In alle beslissingen die genomen worden ten aanzien van kinderen moet eerst en vooral het hoger belang van het kind in overweging genomen worden;
- Geen discriminatie : de NBM moeten genieten van dezelfde behandeling als de autochtone kinderen of de kinderen die verblijven in het land. Zij moeten eerst en vooral behandeld worden als kinderen en pas in ondergeschikte orde mag er gedacht worden aan hun administratief statuut (asielzoeker, geen asielzoeker, ...);
- Uitdrukkelijk en onvoorwaardelijk verbod van elke vorm van opsluiting van kinderen wegens vreemdelingenpolitiek of wegens het administratief statuut of de procedure inzake verblijf;
- Aan een NBM mag nooit de toegang tot het grondgebied geweigerd worden, wat ook zijn verblijfssituatie is;
- Wat ook zijn verblijfssituatie is, elke niet-begeleide minderjarige dient te genieten van een open en aangepast onthaal in menswaardige omstandigheden;
- Vanaf zijn aankomst op het grondgebied moet over elke niet-begeleide minderjarige een voogd worden aangesteld ; deze dient een vertrouwensrelatie op te bouwen met het kind, en moet ook het kind vertegenwoordigen, beschermen en verzekeren dat zijn rechten en zijn belangen goed verdedigd worden;
- De bepaling van de leeftijd moet door onafhankelijke professionelen gedaan worden volgens fysieke, psychologische, culturele en ontwikkelingscriteria ; de NBM dient het voordeel van de twijfel te genieten;

De voogdij van niet-begeleide minderjarigen

- Het recht op informatie : de NBM moeten in het bijzonder worden ingelicht over hun rechten, zowel wat betreft de asielprocedure als het verblijfsstatuut, het opsporen van hun familieleden en de situatie in hun land van herkomst;
- Het recht op eigen inbreng : de NBM moeten geraadpleegd worden en er moet rekening gehouden worden met hun mening bij het nemen van beslissingen die hun aanbelangen;
- Het zoeken naar een duurzame oplossing overeenkomstig zijn belang, met name:
  - * gezinshereniging wanneer andere leden van het gezin van het kind in een derde land verblijven;
  - * gezinshereniging in België ten voordele van de minderjarige (i.e. de familie van de NBM wordt toegelaten in België te verblijven ten einde zich bij de minderjarige te voegen);
  - * vestiging in het onthaalland met het oog op integratie;
  - * begeleide terugkeer naar het land van herkomst met voldoende waarborgen van ten laste neming wanneer dit in zijn hoger belang is en niet wegens andere overwegingen die betrekking hebben op het verblijf.
- Het opsporen van de familie van het kind moet zo vlug mogelijk gebeuren maar enkel indien deze opsporing het kind of zijn familieleden in het land van herkomst niet in gevaar brengen;
- Fundamentele rechten, zoals het recht op onderwijs, recht op gezondheidszorg, recht op sociale bijstand,... moeten erkend worden.

www.nbm.be

Éditions Jeunesse et droit
12, rue Steenebruggen, B-4020 Liège
ISBN 2-930176-54-7

